

Jaarstukken 2013

Arnhem

Enschede

Zwolle

Inhoudsopgave

KERNCIJFERS	3
JAARVERSLAG	4
VERSLAG COLLEGE VAN BESTUUR.....	4
<i>Prestatieafspraken</i>	7
<i>Internationalisering</i>	16
<i>Niet-bekostigde activiteiten</i>	16
<i>Risicobeheersing en controlesystemen</i>	16
<i>Verantwoording en horizontale dialoog</i>	17
<i>Klachtenafhandeling en rechtsbescherming</i>	18
<i>Hogeschoolraad 2013</i>	19
<i>Examencommissie</i>	20
<i>Financiële informatie</i>	22
<i>Continuïteitsparagraaf</i>	28
RAAD VAN TOEZICHT.....	31
JAARREKENING	36
BALANS PER 31 DECEMBER 2013	36
STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2013.....	37
KASSTROOMOVERZICHT OVER 2013.....	38
TOELICHTING BEHORENDE TOT DE JAARREKENING 2013.....	39
OVERIGE GEGEVENS.....	64
<i>Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming</i>	65
<i>Algemene reserve</i>	66
BIJLAGEN	67
GEGEVENS RECHTSPERSOON	67
ORGANISATIEMODEL ARTEZ 2013.....	68
OPLEIDINGENOVERZICHT 2012 - 2013	69
STUDENTEN STUDIE-UITWISSELINGEN IN 2013.....	69
GEWONNEN PRIJZEN 2013	72
PUBLICATIES ARTEZ PRESS	75
KENGETALLEN STUDENTEN.....	78
KENGETALLEN PERSONEEL.....	81

Kerncijfers

	2013	2012	2011	2010	2009
Totaal ingeschreven studenten	3054	2949	3068	3067	3059
Totaal fte personeel in dienst	434	444	431	424	420
Totaal baten	51.898	50.109	49.728	49.802	46.874
Totaal lasten	52.373	50.141	48.190	46.821	44.450
Exploitatieresultaat	-475	-32	1.538	2.981	2.424
Eigen vermogen	19.266	19.739	19.771	18.233	15.252
Totaal vermogen	39.842	41.409	40.045	41.015	38.211
Solvabiliteitsratio	0,48	0,48	0,49	0,45	0,40
Liquiditeit	0,54	0,74	1,16	1,11	0,82
Rentabiliteit	-0,1%	0,0%	3,0%	6,0%	5,2%
Rijksbijdrage/totaal baten	81,8%	83,1%	82,9%	83,2%	82,6%
Personele lasten/totaal lasten	70,1%	69,2%	68,9%	65,2%	66,7%
Totaal lasten/aantal studenten	17,1	17,0	15,7	15,3	14,5
Personele lasten/aantal studenten	12,0	11,8	10,8	10,1	9,7
Personele lasten/fte	84,6	78,1	77,0	72,0	70,6

Jaarverslag

Van Stichting ArtEZ te Arnhem

Verslag College van Bestuur

ArtEZ hogeschool voor de kunsten verzorgt een kwalitatief hoogwaardig aanbod van bachelor- en masteropleidingen in beeldende kunst, architectuur, mode, design, theater, dans, schrijven, muziek en kunsteducatie voor zo'n 3000 studenten. Op het gebied van kunsteducatie heeft ArtEZ in Nederland een leidende positie. Als enige hogeschool biedt zij docentopleidingen aan voor beeldende kunst en vormgeving, theater, dans en muziek in combinatie met een gezamenlijk interfacultair programma en de master Kunsteducatie. Met de overdracht van de opleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving van Windesheim per september 2013 zijn alle kunstopleidingen in Oost-Nederland verenigd binnen ArtEZ.

Het onderwijs bij ArtEZ is gericht op de artistieke, intellectuele en persoonlijke groei van studenten. Studenten worden opgeleid in een professionele rol die nauw aansluit bij hun talent, persoonlijkheid en ambities. Daarbij worden ze begeleid door docenten die hun sporen in de beroepspraktijk ruimschoots hebben verdiend. De opleidingen van ArtEZ kenmerken zich door de aandacht voor multidisciplinariteit, engagement en ondernemerschap, naast artistieke vakmanschap en professionaliteit.

De rechtsvorm van de hogeschool is een stichting; in de statuten staat beschreven wat de doelstellingen van de stichting zijn. ArtEZ publiceert één jaarrekening voor de hele organisatie. De organisatiestructuur van ArtEZ en de taken en verantwoordelijkheden van het College van Bestuur en de Raad van Toezicht zijn beschreven in het bestuursreglement van ArtEZ.

Bestuurswisseling

Het College van Bestuur geeft leiding aan de hogeschool en is verantwoordelijk voor het realiseren van de strategie. Tot maart 2013 vormden collegevoorzitter Dingeman Kuilman en collegelid Ger Strijker het bestuur van de instelling. Eind februari werd duidelijk dat er een onoverbrugbaar verschil van inzicht bestond tussen het management enerzijds en het College van Bestuur anderzijds over het te voeren beleid. Het management gaf in een gesprek met de Raad van Toezicht aan geen vertrouwen meer te hebben in het bestuur, en zag geen kans op herstel van dat vertrouwen. Dit heeft geleid tot het terugtreden van het College van Bestuur. Vanwege deze acute bestuurscrisis heeft de Raad van Toezicht, na eerst in zijn eigen netwerk te hebben gezocht, besloten BoerCroon te benaderen om kandidaten voor te dragen als interim bestuurder. Dit heeft uiteindelijk geleid tot de benoeming per 4 maart 2013 van Gerben Eggink tot voorzitter van het College van Bestuur a.i.

De interim bestuurder heeft zich de eerste periode gericht op de meest urgente zaken. Na zijn inwerkperiode heeft hij geconstateerd dat ArtEZ zeer gemotiveerde medewerkers en gedreven studenten had, kwalitatief goed tot zeer goed kleinschalig onderwijs aanbod en financieel op orde was. Zijn prioriteiten voor de korte termijn bestonden onder meer uit :

- De verhuizing van de academie Art & Design in Enschede
- Verbetering van het management van de academie Art & Design Enschede
- Afronding van het onderzoek door Hoffman bedrijfsrecherche naar vermeende belangenverstremming binnen de academie Art & Design in Enschede, geïnitieerd door het voormalige College van Bestuur
- Het nemen van maatregelen in verband met het verscherpt toezicht door de Inspectie
- De inhuizing van de opleiding Fine Art Zwolle bij Fine Art Arnhem
- Het accreditatieproces
- Vervolg op het Verbeterplan ArtEZ 2016, strategieontwikkeling

Academie Art & Design Enschede (AKI ArtEZ)

In Enschede heeft ArtEZ nieuwe huisvesting voor de Academie Art & Design gerealiseerd in het Tetem II gebouw, een voormalige textiel fabriek die hersteld en gerenoveerd werd. De gemeente Enschede heeft deze renovatie gesubsidieerd met €2.980.000. Vanuit de provincie Overijssel is hiervoor €728.000 beschikbaar gesteld. De totale verbouwing is gerealiseerd binnen het hiervoor bestemde budget. In januari 2013 is de verhuizing van de academie, van de campus van de Universiteit Twente naar het nieuwe gebouw gestart.

De verhuizing, maar ook de teruglopende studentenaantallen en de vele wisselingen in de directie veroorzaakten onrust onder studenten en medewerkers van de Academie Art & Design in Enschede. Daarnaast liep in die periode een onderzoek, gestart in december 2012 door bureau Hoffmann in opdracht van het voormalig College van Bestuur, naar vermeende malversaties binnen de academie. Conclusie van het onderzoek, dat in het voorjaar 2013 werd afgerond, is dat medewerkers van de academie bij het verstrekken van opdrachten correct hebben gehandeld, en de geldende regels in acht hebben genomen. Per april heeft de interim bestuurder Ronald Kox benoemd tot directeur van de academie Art & Design in Enschede. Tevens mocht de academie zijn oude naam weer gebruiken, mits in combinatie met de naam ArtEZ. De academie wordt nu aangeduid als AKI ArtEZ. Om de terugloop van studentenaantallen bij AKI ArtEZ te keren is een plan van aanpak ontwikkeld voor de komende jaren. De consequenties van het plan zullen in 2014 nader worden onderzocht.

Verscherpt toezicht inspectie

In februari 2013 heeft de toenmalige voorzitter van het College van Bestuur de inspectie van het onderwijs geïnformeerd over de in zijn ogen onbeheersbare situatie binnen ArtEZ, in het bijzonder bij de academie Art & Design (AKI ArtEZ) in Enschede. De inspectie heeft daarop besloten ArtEZ onder verscherpt toezicht te plaatsen en gedurende de maanden maart - september 2013 onderzoek gedaan naar de situatie. Op basis van gesprekken met het inmiddels aangestelde interim bestuur, de voorzitter van de Raad van Toezicht en de voorzitters van de Hogeschoolraad en de examencommissies, heeft de inspectie in het najaar geconcludeerd dat de belangrijkste problemen binnen ArtEZ zijn opgelost dan wel voldoende onder controle zijn. De concrete knelpunten bij AKI ArtEZ in Enschede zijn aangepakt en met betrekking tot de toelatings- en afstudeerprocedures zijn maatregelen genomen. Op basis van het onderzoeksrapport van Hoffmann en de nadere toelichting vanuit de organisatie zag de inspectie geen aanleiding om verdere aandacht te besteden aan het signaal over vermeende belangenverstrengeling. Met het aanstellen van een interim bestuur, en de vaststellingsovereenkomsten met de voormalig leden van het College, was de bestuurlijke onduidelijkheid opgeheven en ook de financiële positie (juni 2013) gaf geen reden tot zorg. De inspectie heeft het verscherpt toezicht opgeheven per 1 oktober 2013.

Gedragscode

Gegeven de ontwikkelingen in Enschede bij de academie Art & Design heeft het College van Bestuur een gedragscode ontwikkeld. Deze is in juni 2013 vastgesteld en geldt voor alle medewerkers van ArtEZ.

Instellingstoets Kwaliteitszorg

Op 5, 6 en 7 februari 2013 heeft een auditcommissie van de NVAO voor de tweede maal ArtEZ bezocht in het kader van de Instellingstoets Kwaliteitszorg. Het eerste bezoek van de auditcommissie vond plaats december 2012. In de terugkoppeling aan het toenmalige College van Bestuur sprak commissievoorzitter Marianne Dunnewijk haar waardering uit over de stappen die zijn gezet in de ontwikkeling van de organisatie en het onderwijs. De commissie was onder de indruk van de onderwijsvisie die ArtEZ heeft geformuleerd en geïmplementeerd. Tegelijkertijd constateerde zij dat de ontwikkelingen bij ArtEZ op het gebied van beleid, resultaten, verbeterbeleid en organisatie nog te jong en incompleet zijn om daarover een voldoende oordeel uit te spreken. De commissie maakte de inschatting dat ArtEZ nog tenminste twee jaar nodig heeft om de beoogde doelen te realiseren. Tegen deze achtergrond heeft de commissie het College van Bestuur geadviseerd de aanvraag voor de instellingstoets in te trekken en over twee jaar opnieuw een aanvraag te doen. Het College heeft het advies van de commissie overgenomen en de aanvraag ingetrokken.

Accreditaties

In 2013 zijn de voorbereidingen gestart voor de accreditatie van alle opleidingen van de faculteit Art & Design (met uitzondering van de master Typografie die in 2011 is geaccrediteerd) de masters Muziek en Architectuur en de bacheloropleidingen Theater en Docent Theater. Met het intrekken van de aanvraag voor de instellingstoets Kwaliteitszorg geldt voor de opleidingen het uitgebreide accreditatiekader.

De faculteiten Art & Design en Architectuur hebben gekozen voor een facultaire toets op het gebied van kwaliteitszorg, personeel en voorzieningen, om de visitaties van opleidingen vooral inhoudelijk te richten. De commissie, die de facultaire toets heeft verricht, constateerde in december dat de beide faculteiten het beleid en implementatie goed op orde hebben.

De visie, het programma, de toetsing en het gerealiseerde eindniveau van de master Fine Art beoordeelde de visitatiecommissie als excellent. De docentenopleiding Beeldende Kunst en Vormgeving en de beide masteropleidingen Fashion zijn voldoende bevonden.

De studierichtingen die onder de bachelor Fine Art en bachelor Vormgeving ressorteren worden in 2014 gevisiteerd, evenals de masteropleiding Architectuur.

Onderwijsontwikkeling

Het in 2012 vastgestelde toetsbeleid is door de opleidingen vertaald in toetsplannen. In 2013 heeft dit geleid tot gedetailleerde afstemming van de programma's en de visie op toetsing en beoordeling. De examencommissies hebben de toetsplannen beoordeeld. De toetsplannen maken vanaf 2014 integraal onderdeel uit van het Onderwijs- en Examenreglement.

ArtEZ 2020

Het in januari 2013 gepresenteerde verbeterplan ArtEZ 2016 van het voormalige College van Bestuur kende geen draagvlak in de organisatie en was op veel onderdelen niet concreet genoeg. De in maart aangetreden interim bestuurder besloot daarop een nieuw strategietraject te starten 'ArtEZ 2020', om een gedeelde missie, visie, positionering en strategie voor de komende jaren te formuleren.

Met vertegenwoordigers van alle lagen van de organisatie en externe stakeholders is een serie workshops gestart, onder leiding van een externe adviseur, voor het opstellen van een SWOT-analyse; wat zijn de sterke en zwakke kanten van ArtEZ en welke kansen en bedreigingen komen op de hogeschool af. In totaal hebben bijna 60 personen deelgenomen aan de workshops. Met vertegenwoordigers uit deze groepen zijn, in twee vervolgsessies, de gemaakte analyses uitgewerkt waarna de visie, missie en positionering zijn geformuleerd. Het hele traject en de (tussen)uitkomsten ervan zijn in 2013 in verschillende sessies op alle locaties aan studenten en medewerkers gepresenteerd. Deze geformuleerde visie, missie, positionering en doelstellingen konden rekenen op breed draagvlak binnen de organisatie.

In het najaar van 2013 heeft de interim bestuurder de strategie voor ArtEZ uitgewerkt om die vervolgens, in januari 2014, op de drie locaties als een eerste denkrichting te presenteren. Omdat deze presentaties tot veel discussie leidden, zijn medewerkers en studenten uitgenodigd input te leveren. Dat kon schriftelijk of tijdens de open spreekuren in de verschillende vestigingssteden. Daarvan is veel gebruik gemaakt. Maar zowel intern als extern buiten ArtEZ bleek te weinig draagvlak voor deze denkrichting te bestaan. De interim bestuurder heeft daarop geconstateerd dat het voor hem, in de periode die hem tot het eind april nog restte, onmogelijk was in samenwerking met het management tot een breed gedragen strategie te komen. In goed overleg met de Raad van Toezicht is besloten dat per 1 mei een nieuwe interim bestuurder aangesteld zou worden.

De Raad heeft in het voorjaar gesprekken gevoerd met verschillende interim kandidaten. Per 22 april 2014 is Renate Litjens benoemd tot interim voorzitter College van Bestuur. Zij zal in overleg met het management en andere betrokken partijen de hogeschool ondersteunen in het strategieproces.

Berenschot onderzoek

Uit de SWOT-analyse kwam de inrichting van de organisatie als een van de knelpunten naar voren. Dit was voor de interim bestuurder aanleiding om drie organisatieadviesbureaus offerte te vragen om de taken, werkzaamheden en werkprocessen van de overheadfuncties binnen ArtEZ te onderzoeken en een advies te formuleren over de optimale inrichting en omvang van deze functies in relatie tot het gewenste dienstverleningsniveau. De keuze is gevallen op Berenschot, mede vanwege hun ervaring

met onderzoek naar overhead binnen hogescholen (de benchmark) en prijs-kwaliteit verhouding. Berenschot is in januari 2014 gestart met het onderzoek.

WNT

De Raad van Toezicht heeft op 4 maart 2013 een contract met de interim bestuurder afgesloten, in eerste instantie voor twee maanden. Dit contract is in 2013 tot driemaal toe verlengd; in mei, in juli en in oktober. Op 1 oktober heeft de Raad het contract met de interim bestuurder verlengd tot 1 januari 2014. Het stopzetten van zijn werkzaamheden na zes maanden zou volgens de Raad van Toezicht onverantwoord zijn geweest met het oog op de borging van de kwaliteit van het onderwijs en de continuïteit van de organisatie, aangezien nog niet in permanente opvolging was voorzien. De Raad van Toezicht zag zich evenwel geconfronteerd met een situatie die binnen de normen van de WNT niet oplosbaar was. Daarop heeft de Raad in september een gesprek gevoerd met het ministerie OCW over de werking van de WNT en een mogelijke overschrijding van de WNT norm. Op 6 december 2013 heeft de minister in een brief aangekondigd dat de inspectie vervolgonderzoek zou verrichten naar aanleiding van de melding van ArtEZ. De Raad van Toezicht is momenteel in gesprek met de inspectie over de uitwerking van de WNT voor ArtEZ, de hoogte van de overschrijding en het eventueel terug te vorderen bedrag.

De bezoldiging van de interim bestuurder is per 1 januari 2014 in overeenstemming gebracht met de sectorale normen van de WNT.

Prestatieafspraken

In september 2012 zijn de prestatieafspraken 2013-2016 geformaliseerd tussen de staatssecretaris en ArtEZ. De prestatieafspraken hebben betrekking op onderwijskwaliteit en studiesucces, profilering en herordering van het opleidingsaanbod, zwaartepuntvorming in onderzoek en valorisatie. Het voorstel voor de prestatieafspraken van ArtEZ is door de daartoe ingestelde reviewcommissie als 'zeer goed' beoordeeld. Voor de sturing en monitoring van de prestatieafspraken heeft ArtEZ een teamsite ontwikkeld waarop de voortgang van de afspraken worden weergegeven.

Al bij het aangaan van de prestatieafspraken in 2012 heeft ArtEZ gewezen op de noodzaak om frictiemiddelen beschikbaar te stellen vanuit het ministerie van OCW om de reductie van studentenaantallen en de noodzakelijke vernieuwing van de curricula van Fine Art, Klassieke Muziek en Jazz & Pop te realiseren. De frictiemiddelen zijn niet beschikbaar gesteld, maar de staatssecretaris heeft bevestigd dat de vrijgekomen middelen, als gevolg van de reductie van studentenaantallen, ingezet kunnen worden voor kwaliteitsverbetering van de opleidingen.

Het afgelopen jaar heeft ArtEZ zich uiteraard ingespannen de ambities uit de prestatieafspraken te realiseren, maar de bestuurswisseling en de consequenties hiervan hebben hun weerslag gehad op de resultaten en voortgang. In het verslagjaar heeft ArtEZ, mede vanwege het omvangrijke accreditatietraject bij Beeldende Kunst en Vormgeving, de voorgestelde masterontwikkeling bij dezelfde faculteit niet kunnen realiseren. De kwaliteitsverbetering van de vooropleidingen en met name de uitwerking van een deficiëntie en excellentie programma is nog niet gerealiseerd, mede vanwege personele wisselingen. Tevens zijn de overheadkosten als percentage van de omzet - volgens de Berenschot methode- vanwege de bestuurswisseling, het verscherpt toezicht en het uitgebreide accreditatieregime, toegenomen ten opzichte van 2012.

1. Onderwijskwaliteit en studiesucces

ArtEZ heeft als kunsthogeschool een bescheiden omvang ten opzichte van algemene hogescholen, waardoor fluctuaties in cijfers een relatief grotere impact hebben op indicatoren. Daarom gaat ArtEZ uit van gemiddelde streefwaarden over een periode van drie jaar, en verhoudt zij zich tot de cijfers en waarden in het kunstonderwijs.

Studiesucces

'Gemiddeld zal de uitval van eerstejaars voltijd bachelorstudenten in 2015 maximaal 25 % bedragen'

studiejaren	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
percentage uitval	22,4	22,9		

In 2012-2013 was de gemiddelde uitval van voltijd bachelorstudenten 22,9 %.

Al in 2012 is ArtEZ gestart met het versterken van de vooropleidingen waardoor beter geselecteerd kan worden op talent. Voortrajecten geven aankomende studenten een beter beeld van de vereiste motivatie en competenties voor een succesvolle studieloopbaan. Het verbeteren van de vooropleidingen zal naar verwachting pas echt effect hebben na 2014. De reviewcommissie heeft toegezegd dat de voorziene schommelingen in de voorgaande jaren zullen worden meegewogen, indien het aannemelijk is dat die een negatieve invloed hebben op het behaalde resultaat.

Switch

'In 2015 zal gemiddeld maximaal 3% van de bachelorstudenten wisselen van opleiding binnen ArtEZ'

studiejaren	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
percentage switchers	1,4	2,1		

In 2013 bedroeg het aandeel switchers 2,1 %.

Door de aard van de kunstvakopleidingen is het percentage switchers klein; studenten met talent voor de ene opleiding zullen niet vaak overstappen naar een andere opleiding binnen ArtEZ. Het wisselen van opleiding komt alleen voor bij de docentenopleidingen en bij de opleidingen van de faculteit Beeldende Kunst en Vormgeving.

Het percentage switchers in 2013 gestegen naar 2,1 %. Dit heeft vooral te maken met de overheveling per 1 september 2013 van de afstudeerrichting Creative Writing van de bachelor opleiding Theater naar de bachelor opleiding Vormgeving, waardoor het percentage switchers bij de bachelor Theater incidenteel hoog is.

Voorziene schommelingen in de voorgaande jaren zullen worden meegewogen, indien het aannemelijk is dat die een negatieve invloed hebben op het behaalde resultaat.

Bachelorrendement

'In 2015 zal gemiddeld 72,5 % van de voltijd bachelorstudenten, dat zich na het eerste studiejaar opnieuw bij dezelfde ArtEZ opleiding inschrijft, het bachelorsdiploma binnen 5 jaar behalen'

studiejaren	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
bachelor rendement	70,3	70,8		

In 2013 bedroeg het percentage bachelor getuigschriften 70,8 %

Het percentage diploma's fluctueert jaarlijks; dit heeft deels te maken met de momenten van samenvoegen van instellingen uit het verleden; het effect hiervan neemt geleidelijk af. Het versterken van de selectiefunctie van de vooropleidingen en de aansluiting op het eerste studiejaar zullen in de toekomst effect hebben op het bachelor rendement. De voorziene schommelingen in de voorgaande jaren zullen worden meegewogen indien het aannemelijk is dat die een negatieve invloed hebben op het behaalde resultaat.

Kwaliteit/ excellentie

'Het aandeel voltijd studenten in de NSE dat tevreden (score 4) of zeer tevreden (score 5) is over de opleiding in het algemeen bedraagt minimaal 72,5%'

jaar NSE	2012	2013	2014	2015
percentage studentenoordelen NSE score 4 of 5	78,6	71,28		

Het aandeel voltijdstudenten dat in de NSE van 2013 een 4 of 5 score gaf, bedroeg 71,28 %. Dat is een daling ten opzichte van 2012 en ten opzichte van de indicator. De resultaten van de NSE worden jaarlijks geanalyseerd en besproken met de opleidingen, zodat opleidingen de noodzakelijke maatregelen nemen ten behoeve van kwaliteitsverbetering.

Docentkwaliteit

'In 2015 heeft 80 % van de theorie docenten en 57 % van alle docenten in dienst een master of PhD-graad of equivalent'

Jaar	2012	2013	2014	2015
Percentage master theorie docent	56	59,3		
Percentage master alle docenten	35	39,7		

In 2013 had 59,3 % van de theorie docenten een mastergraad, PhD of equivalent hiervan. Van alle docenten in dienst bij ArtEZ had 39,7 % een mastergraad, PdD of equivalent hiervan. De Reviewcommissie heeft ArtEZ verzocht de indicator voor docentkwaliteit vergelijkbaar te maken met die van andere instellingen, door de gehele docentenpopulatie van de instelling op te nemen in de prestatieafspraken. Deze indicator komt voort uit het garanderen van een hoge kwaliteit van docenten in het onderwijs, maar heeft binnen het kunstonderwijs minder relevantie. Binnen het kunstvakonderwijs is het juist van groot belang dat docenten een relevante kunstpraktijk hebben naast hun functie. Bovendien bestaan nog nauwelijks mastergraden en PhD in de internationale kunstwereld waar het gaat om de uitvoerende kunstpraktijk. Daarom heeft ArtEZ zich in deze prestatieafspraken gericht op theorie docenten, die de theoretische component van het onderwijs verzorgen, en deze indicator omgerekend naar alle docenten. De reviewcommissie heeft toegezegd bij de beoordeling van deze ambitie het eigen karakter van het kunstonderwijs en de rol van praktijkdocenten te betrekken.

ArtEZ is in 2013 gestart met de ontwikkeling van een 'Master Kunsteducatie voor kunstvakdocenten in het HBO'. Mede in het kader van het professionaliseringsplan dat met ingang van 1 januari 2014 in werking is getreden stimuleert ArtEZ theorie docenten een master te volgen. Gezien de vele fluctuaties bij de docenten en de mogelijke effecten van de verwachte invoering van de Wet Werk en Zekerheid lijkt het onwaarschijnlijk dat ArtEZ haar ambities op dit terrein zal kunnen waarmaken.

Onderwijsintensiteit

'Jaarlijks heeft geen enkele opleiding van ArtEZ minder dan gemiddeld 12 geprogrammeerde contacturen per week'

studiejaren	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
contacturen opleidingen	> 12	> 12		

Alle ArtEZ opleidingen hebben gemiddeld 12 of meer geprogrammeerde contacturen per week. Onder contacttijd vallen hoor- en werkcolleges, studiebegeleiding, stagebegeleiding, tentamens, examens en studieloopbaanbegeleiding. Het gemiddeld aantal contacturen per week wordt berekend als verhouding tussen het aantal contacturen op jaarbasis, en het aantal onderwijsweken van de betreffende opleiding.

Indirecte kosten

'De ratio onderwijzend personeel/ onderwijsondersteunend personeel (OP/OOP) van personeel in dienst bedraagt jaarlijks tenminste 1,13'

'De score voor overhead als percentage van de omzet volgens de Berenschot methode (variant c) is jaarlijks maximaal 23%'

Jaar	2011	2012	2013	2014
ratio OP/ OOP	1,12	1,02	1,01	
overheadpercentage van omzet		22,6	25.8	

In 2013 was de ratio OP/OOP volgens de eigen personeelsadministratie 1,01. Dat is lager dan de ratio's van 2011 en 2012, die afkomstig zijn uit de gegevens van de Vereniging Hogescholen. Omdat de gegevens van 2013 nog niet zijn gepubliceerd op de website van de Vereniging, heeft ArtEZ de gegevens uit de eigen administratie gebruikt. Inmiddels is duidelijk dat binnen het kunstonderwijs geen eenduidigheid bestaat over het categoriseren van onderwijzend personeel en ondersteunend personeel. In tegenstelling tot andere kunsthogescholen rekent ArtEZ haar werkplaatsassistenten en instructeurs technische vaardigheden niet tot het onderwijzend personeel. Ook lijkt de Vereniging Hogescholen een eigen methode te hanteren om functiecategorieën toe te wijzen aan OP en OOP. Het komend jaar zal ArtEZ maatregelen nemen om te komen tot een eenduidige berekening van de ratio.

Ten aanzien van de indicator overheadkosten als percentage van de totale omzet is een stijging waar te nemen. Deze stijging is het gevolg van de kosten verbonden aan de bestuurswisseling en de inhuur van externen. Daarnaast was uitbreiding van de ondersteuning vereist vanwege het verscherpte toezicht van de inspectie en het omvangrijke accreditatietraject van de opleidingen Beeldende Kunst en Vormgeving.

2. Profilering onderwijs

De prestatieafspraken op het terrein van profilering van het onderwijs en zwaartepuntvorming in het onderzoek worden weergegeven in het sectorplan van het kunstonderwijs, 'Focus op Toptalent', en in de nadere uitwerking hiervan in de Houtskoolschets (2012). De Houtskoolschets bevat onder meer voorstellen voor een sterk en toekomstbestendig kunstonderwijs, samenwerking tussen de hogescholen, versterking van de onderwijskwaliteit en onderzoek gericht op de beroepspraktijk. ArtEZ heeft door haar inspanningen om de samenhang van het kunstonderwijs in Oost-Nederland te versterken inmiddels een uniek profiel verworven.

De in de Houtskoolschets geformuleerde voornemens van ArtEZ zijn mede gericht op het ontwikkelen van een evenwichtigere balans tussen bachelor en masteropleidingen. ArtEZ zal een samenhangend curriculum voor de afstudeerrichtingen Klassieke Muziek en Jazz & Pop aanbieden, een aantal studierichtingen van Muziek concentreren en streven naar een reductie van het aantal bachelorstudenten Muziek met 7%. Daarnaast wil ArtEZ de internationale functie van Muziektherapie verstevigen, mede door een master Muziektherapie te ontwikkelen. Ten aanzien van Beeldende Kunst en Vormgeving vernieuwt ArtEZ het curriculum van Fine Art, reduceert de hogeschool de instroom van studenten Fine Art met 28% en wordt het aantal locaties waar de opleiding wordt aangeboden, teruggebracht. Tot slot zullen, in samenwerking met de gehele sector, de voorzieningen voor jong talent en voortrajecten worden verbeterd en vormen ondernemerschap en aansluiting op de beroepspraktijk cruciale thema's in het onderwijs.

Windesheim en ArtEZ hebben besloten om per 1 september 2013 de bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving (DBKV) van Windesheim onder te brengen bij ArtEZ in Zwolle. Met het samenbrengen van deze twee DBKV-opleidingen, geconcentreerd op één locatie en ingebed in een kunsthogeschool, wordt de onderwijskwaliteit versterkt. Vanwege de samenvoeging is een nieuw curriculum ontwikkeld voor de docentenopleiding DBKV dat per 1 september 2013 is ingevoerd.

Kwaliteit onderwijs

'ArtEZ streeft naar een reductie van het aantal studenten Autonoom beeldende kunst met 28 % per 2015, t.o.v. peiljaar 2010'

Jaar	2010	2011	2012	2013	2014	2015
studentenaantal bachelor Fine Art	471	411	369	315		

Bij Fine Art is op basis van de grote veranderingen in het werkveld en het beroepsperspectief een voor Nederland uniek onderwijsmodel ontwikkeld. ArtEZ heeft besloten tot een samenvoeging van de opleidingen Fine Art in Arnhem en Zwolle om dit nieuwe curriculum mogelijk te maken. Het nieuwe curriculum Fine Art is per september 2013 gestart in Arnhem met 152 studenten. Het studentenaantal bij de bachelor Fine Art Enschede is in 2013 gedaald naar 163 studenten. De daling van studentenaantallen in Enschede is een ongewenste daling, waardoor de kritische massa van studentenaantal in Enschede in gevaar dreigt te komen. In 2013 is een plan van aanpak ontwikkeld om deze ongewenste ontwikkeling te keren. Vanwege de autonome daling in Enschede is het totaal aantal studenten Fine Art gedaald met 33% (van 471 naar 315). ArtEZ voorziet met de invoering van het nieuwe curriculum Fine Art in Arnhem de komende jaren een lichte stijging van het aantal inschrijvingen tot het beoogde aantal van 339 in 2015.

'ArtEZ streeft naar een reductie van het aantal studenten Muziek met 7 % per 2015, t.o.v. peiljaar 2010'

Jaar	2010	2011	2012	2013	2014	2015
studentenaantal bachelor Muziek	640	643	623	617		

De faculteit Muziek heeft vanuit haar sterke verwevenheid met het werkveld het concept van de 'Musicus van de 21^e eeuw' ontwikkeld. Dit vormt de leidraad voor de samenhangende vernieuwing van de curricula van Klassieke Muziek en Jazz & Pop. Vanwege de dalende studentenaantallen bij Klassieke Muziek, waarmee de kritische massa van het aantal studenten per locatie en de daarmee geambieerde onderwijskwaliteit in gevaar dreigden te komen, is besloten om Klassieke Muziek alleen nog aan te bieden in Zwolle.

ArtEZ verzorgt de bacheloropleiding Muziek in Arnhem, Enschede en Zwolle. De inschrijvingen in Arnhem zijn licht gedaald vanwege de concentratie van de afdelingen Klassieke Muziek in Zwolle. De afdelingen Jazz & Pop en Muziektheater vertonen een bescheiden groei. In Enschede blijven de inschrijvingen bij Muziek stabiel vanwege de lichte groei van de afdelingen Popacademie en Mediamusic. In Zwolle zijn de inschrijvingen bij Muziek gestegen naar 180 studenten, mede vanwege de concentratie van de afdelingen Klassieke Muziek op deze locatie. Van de voorziene daling van 7 % voor de bachelor Muziek is nu de helft gerealiseerd; van 640 (2011) naar 617 (2013). In 2015 is het beoogd aantal voltijds inschrijvingen bachelor Muziek 595.

Inrichting masteropleidingen

'Per september 2015 start ArtEZ twee nieuwe dan wel hervormde masteropleidingen'

In 2013 is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de huidige masteropleiding Choreografie om te vormen tot een master Theatre Practices. ArtEZ heeft zich hierbij, in lijn met de afspraken uit het Sectorplan, ten doel gesteld de instroom bij de masters te verhogen en te verbreden, en de kwaliteit van het masteronderwijs verder te versterken. De master Theatre Practices richt zich zowel op afgestudeerden van de bachelor Dans als op die van de bachelors Theater en Muziektheater. De master start per september 2014.

Daarnaast is eind 2013 gestart met onderzoek naar de drie huidige masteropleidingen Fashion, Modevormgeving en Typografie. Begin 2014 zijn de eerste contouren geschetst om, in het kader van de kwaliteitsversterking, te komen tot omvorming van bovengenoemde masters in een master Design en een master Strategy & Design. Onder de master Design ressorteren dan de huidige masters Fashion en Typografie; de master Strategy & Design legt de focus op onderzoek en strategie. In de loop van 2014 zal het voorstel nader worden uitgewerkt zodat omvorming van de masters per 2015 geëffectueerd kan worden.

In het beoogd opleidingenportfolio van de prestatieafspraken heeft het College van Bestuur de ambitie opgenomen een master Muziektherapie te ontwikkelen, een terrein waarop ArtEZ inmiddels zeer succesvol is. Zoals al in het Sectorplan, en later in de Houtskoolschets, staat aangegeven, streeft ArtEZ naar een versterking van de internationale kennisfunctie van muziektherapie. Daartoe werd in 2012 – 2013 het Kenniscentrum Muziektherapie opgericht. In samenhang met de impuls die vanuit het Kenniscentrum Muziektherapie wordt gegeven aan innovaties op het gebied van Muziektherapie, is

een start gemaakt met de ontwikkeling van een Masteropleiding Muziektherapie die per september 2015 van start zal gaan.

Voortrajecten

'ArtEZ heeft per september 2014 een gezamenlijk programma met vooropleidingen op het gebied van theorie en werkhouding, zowel voor het wegwerken van deficiëntie als voor extra behoefte bij multi-getalenteerde leerlingen'

De aandacht voor kunsteducatie in het basis- en voortgezet onderwijs, het scouten van talent en het verzorgen van vooropleidingen zijn van groot belang voor een hoogwaardige instroom in het kunstonderwijs. Vanuit het Sectorplan is een landelijke Taksforce Talentontwikkeling ingesteld. Deze Taskforce heeft in 2013 geconstateerd dat de prioriteit van het kunstonderwijs vooral ligt op het verbeteren van de voortrajecten.

ArtEZ wil het aantal instellingen met vooropleidingen, waar zij direct bij betrokken is, beperken en doorlopende lijnen van vooropleiding naar bacheloropleiding ontwikkelen. Dit vraagt om een kwaliteitsimpuls van het voortraject, om aansluiting op het profiel van de betreffende bacheloropleiding en om een afsluitende examinering, die tevens kan fungeren als toelatingsexamen. In 2012 is daartoe een model vooropleidingen vastgesteld, waarin gemeenschappelijke uitgangspunten voor voortrajecten zijn geformuleerd, gebaseerd op de voortrajecten van Dans. Specifieke aandachtspunten zijn het ontwikkelen van modules voor deficiëntie en excellentie, het ontwikkelen van doorlopende trajecten met preferente partners, het inrichten van summerschools en beurzen, en het versterken van de externe communicatie.

In 2013 is een meerjarige, strategische overeenkomst getekend met het Cibap, een mbo vakschool met opleidingen gericht op creativiteit in Zwolle, voor het ontwikkelen van een gezamenlijk pre-bachelor lesprogramma voor mbo-studenten van het Cibap, en havo en mbo studenten van andere scholen. Dit pre-bachelorprogramma geeft potentiële studenten de mogelijkheid om zich tijdens hun voortgezette opleiding gedegen voor te bereiden op de toelating tot een van de opleidingen Beeldende Kunst en Vormgeving.

De vooropleiding Theater Oost is per 1 oktober 2013 gestart in samenwerking met Toneelgroep Oostpool, het Rijn IJssel College en het voortgezet onderwijs van Quadraam.

Met het versterken van de vooropleidingen wordt de gedifferentieerde behoefte aan aanvullende voorbereiding of verdieping eerder herkend. De verdere ontwikkeling van een deficiëntie- en excellentieprogramma is in 2013 niet van de grond gekomen. Begin 2014 heeft ArtEZ besloten, mede vanwege het ontbreken van een landelijk kader, vanuit de propedeuse deficiëntie- en excellentieprogramma's te gaan ontwikkelen. Die programma's kunnen als basis dienen voor de verdere ontwikkeling van dergelijke modules in de voortrajecten.

Opleidingenaanbod

'Eind 2016 heeft ArtEZ onderstaand opleidingenaanbod gerealiseerd. (bijlage prestatieafspraken)'

<i>Huidig opleidingenaanbod</i>	<i>status 2013</i>	<i>beoogd resultaat 2014</i>	<i>Opleidingenaanbod in 2015</i>
afstudeerrichting Creative Writing binnen de bacheloropleiding Theater	<i>Creative Writing overgeheveld naar bachelor Vormgeving</i>	<i>Creative writing binnen Vormgeving, tot eerste cohorten afstudeerders</i>	Zelfstandige bacheloropleiding Schrijven (Creative Writing)
Masteropleiding Fashion	<i>Contouren master Vormgeving</i>	<i>nadere uitwerking en implementatie voorstel</i>	Masteropleiding Vormgeving (met specialisaties Mode, Typografie, Product Design)
Masteropleiding Typografie			
Masteropleiding Modevormgeving (Fashion Strategy)	<i>contouren master Design & Strategy</i>	<i>nadere uitwerking en implementatie master Design & Strategy</i>	Masteropleiding Design & Strategy
Masteropleiding Choreografie	<i>Plan van aanpak</i>	<i>september 2014 start omgevormde master</i>	Masteropleiding Theatre practices

Bachelor Muziektherapie	<i>Realisatie kenniscentrum Muziektherapie, contouren master muzietherapie</i>	<i>nadere ontwikkeling en implementatie master Muziektherapie</i>	Masteropleiding Muziektherapie

In januari heeft de NVAO geconstateerd dat de studierichting Creative Writing onder een niet geaccrediteerd uitstroomprofiel Theatermaken stond geregistreerd. ArtEZ heeft vervolgens aanvullend onderzoek laten doen door extern bureau DrieS naar de passendheid van de studierichting Creative Writing binnen het Croho Vormgeving, uitstroomprofiel visuele communicatie. Deze keuze werd ingegeven door de inhoudelijke ontwikkeling van de relatief nieuwe afstudeerrichtingen Comic Design, Animation Design en Illustration Design binnen het uitstroomprofiel Visuele Communicatie. In deze opleidingen speelt het narratieve aspect een centrale rol. Ook het voortschrijdend inzicht ten aanzien van de beroepspraktijk van Creative Writing maakte een combinatie met bovenstaande afstudeerrichtingen inmiddels voor de hand liggend. Met ingang van 1 september is de afstudeerrichting Creative Writing van het Croho Theater naar het Croho Vormgeving overgeheveld. In overleg met het Ministerie is afgesproken eerst een of twee cohorten te laten afstuderen voordat ArtEZ opnieuw een aanvraag zal indienen voor een zelfstandige bacheloropleiding Schrijven.

In 2014 zal het voorstel voor omvorming van de masters Fashion en Typografie verder uitgewerkt worden. De master Theatre Practices start in september 2014. De master Muziektherapie staat gepland voor september 2015.

3. Zwaartepuntvorming

Expertisecentra

'Jaarlijks participeert ArtEZ in tenminste twee expertisecentra'

ArtEZ heeft bewezen een belangrijke bijdrage te leveren aan kennisvalorisatie en stimulering van de creatieve industrie. Het lectoraat Modevormgeving bijvoorbeeld vervult internationaal een vooraanstaande rol en speelt ook een belangrijke rol in de vorming van hoogwaardige netwerken van kennisinstellingen en bedrijfsleven, zoals het CLICK/Next Fashion netwerk, één van de netwerken in het Topsectorenbeleid Creatieve Industrie. Arnhem is de standplaats van dit netwerk geworden, met de lector van ArtEZ als voorzitter.

In aanvulling op de prestatieafspraken heeft ArtEZ aangegeven dat zij twee expertisecentra wil ontwikkelen.

- 'Fashion Identity & Innovation' (samen met Saxion, HAN en Universiteit Twente), de doorontwikkeling van het lectoraat Modevormgeving en het lectoraat Kunst, Cultuur & Economie.
- Transitions in contemporary Arts and Art Education' dat de lectoraten Kunsteducatie en Theorie van de Kunsten verbindt.

Door het inrichten van expertisecentra hoopt ArtEZ de samenhang te bevorderen tussen de verschillende onderzoeksgebieden en opleidingen van ArtEZ. Tevens bevordert deze opzet de samenwerking met de masteropleidingen, en tussen de masteropleidingen onderling, zodat kennisuitwisseling wordt versterkt en gemeenschappelijke onderzoekprogramma's mogelijk worden. Met ondersteuning van een externe adviseur vanuit RAAK SIA is er in 2013 gewerkt aan een businessplan voor het Centre of Expertise Mode, Vormgeving en Creatieve economie. Er is met externe stakeholders overleg geweest over de focus die allereerst ligt op mode, vormgeving en creatieve economie en als afgeleide nieuwe materialen (smart materials) en nieuwe technieken. De lectoraten van Mode en van Kunst, Cultuur en Economie zijn beide betrokken, al is het aandeel vanuit Mode op dit gebied in eerste instantie groter. De start van het expertisecentrum Fashion Identity & Innovation in het najaar 2014 is afhankelijk van de middelen die vanuit het ministerie van OCW komend jaar beschikbaar komen.

Kenniscentrum Muziektherapie

Naast bovenstaande expertisecentra zijn er belangrijke ontwikkelingen binnen de bachelor Muziektherapie. Het in 2012 – 2013 ingerichte Kenniscentrum Muziektherapie, ter bevordering van kennisinnovatie op het gebied van muziektherapie, biedt de mogelijkheid om regionale, landelijke en internationale betrekkingen te versterken en uit te bouwen. Het Kenniscentrum werkt daartoe onder meer samen met de Colorado State University, het Revalidatiecentrum Het Roessing in Enschede, de Atlantzorggroep in Apeldoorn en de Frankelandstichting in Rotterdam. Het is uniek te noemen dat, van de vijf promoties op het gebied van Muziektherapie in de afgelopen jaren, er drie zijn van docenten van de opleiding Muziektherapie in Enschede.

In samenhang met de impuls die vanuit het Kenniscentrum wordt gegeven aan kennisinnovaties op het gebied van Muziektherapie, is ook in 2012-2013 een start gemaakt met de ontwikkeling van een Masteropleiding Muziektherapie die – zo is de planning – september 2015 van start zal gaan.

Lectoraten

'In 2015 kent ArtEZ tenminste vier lectoraten'

ArtEZ heeft vier lectoraten op het gebied van:

- Mode
- Kunst, Cultuur & Economie
- Theorie in de kunsten
- Kunsteducatie.

Lectoren zijn verantwoordelijk voor het onderzoek binnen een bepaald kennisdomein en leveren bijdrage aan het onderwijs. Tot 2014 heeft ArtEZ een gedeeld lectoraat gehad met de Hogeschool Arnhem Nijmegen. Begin 2014 is met de HAN gesproken over het ontbinden van dit gedeelde lectoraat. Dit heeft geleid tot het volledig onderbrengen van het lectoraat Kunst, Cultuur en Economie bij ArtEZ.

Eind 2013 is afscheid genomen van dr. Peter Hermans als programmaleider bij het lectoraat Kunsteducatie en is een vacature opengesteld voor een lector kunsteducatie. Begin 2014 is dr. Jeroen Lutters benoemd tot lector op dit gebied. Met hem zal worden gewerkt aan de verdere ontwikkeling van het lectoraat en het onderzoeksprogramma.

In 2013 is in het kader van de Kwaliteitszorg Onderzoek door het VKO een visitatie uitgevoerd met als uitkomst dat het onderzoek bij ArtEZ voorwaardelijk gevalideerd is. Op drie punten behoeft het onderzoek verbetering, de positionering van het onderzoek, de relatie van het onderzoek met het strategisch beleid van de hogeschool en de kwaliteitszorg van het onderzoek. De aanbevelingen van de commissie worden meegenomen in het gehele proces van verbetering van de organisatie-inrichting en werkprocessen.

Honours Programme

ArtEZ heeft ervoor gekozen het Honours Programme niet mee te nemen in haar prestatieafspraken omdat het een relatief kleine omvang heeft; 5 % van de tweedejaars bachelorstudenten neemt deel. Het Honours Programme is echter een belangrijk profielkenmerk van ArtEZ. Daarom zet ArtEZ volop in op verdere ontwikkeling van het Honours Programme en het streven naar excellentie. Het biedt een selecte groep studenten theoretische verdieping en de mogelijkheid onderzoek te doen op het gebied van de eigen discipline, binnen een interdisciplinaire context.

Het programma is opgezet met financiële ondersteuning van het Sirius Programma. In het najaar heeft een Sirius auditcommissie het Honours Programme voor de derde maal bezocht.

De commissie kwam tot de conclusie dat ArtEZ inhoudelijk op koers ligt en dat de hogeschool met enige bijstelling van de aanpak de realisatie van de kwantitatieve doelstellingen zou kunnen bereiken. De instroom is verhoogd van 24 studenten in 2010 naar 28 studenten in 2013 (5 % van de tweedejaars studenten). De uitval van studenten was hoog, maar door verbeterde voorlichting aan studenten, een betere selectie en meer te investeren in de samenhang van een cohort door er een 'community' van te maken, lijkt het afgelopen jaar de uitval teruggedrongen. De commissie heeft ArtEZ geadviseerd kwaliteitscriteria te ontwikkelen voor artistic research.

4. Valorisatie

Leerlijn Ondernemerschap

'Binnen de bacheloropleidingen zijn tenminste 10 studiepunten herleidbaar tot ondernemerschap'

ArtEZ had zich ten doel gesteld om vanaf 2013 een (tweede) Honours Programme aan te bieden, gericht op ondernemerschap. Deze ambitie heeft in 2013 geen invulling gekregen vanwege het ontbreken van mensen en middelen. Wel is er binnen ArtEZ, op terrein van ondernemerschap het nodige ontwikkeld in samenwerking met opleidingen en het Art Business Centrum, zoals de lezingen "Kunst & Cash", "Arteconomie", trainingen "Van idee tot commercieel concept", studieloopbaanbegeleiding, masterclasses "Personal branding" en praktijkbedrijven. Bij het ontwikkelen van een leerlijn ondernemerschap wordt gestreefd deze te integreren in bestaande activiteiten, met zo veel mogelijk opleidings specifieke programma's. Dat wil zeggen dat elke opleiding haar eigen invulling op het thema ondernemerschap kiest, afhankelijk van de eisen van het beroepenveld. Naast de curriculumontwikkeling gaat speciale aandacht uit naar het opleiden van docenten in het thema ondernemerschap.

In 2013 is voor de opleidingen Theater, Dans, Product Design, Fashion, Architectuur en Interieurvormgeving, Fine Art en Muziek onderzocht welke thema's op het gebied van ondernemerschap aanwezig moeten zijn in de opleiding, hoe deze inhoud kunnen krijgen in een leerlijn en hoe deze getoetst kunnen worden. Het Art Business Centre heeft formats en masterclasses voor docenten ontwikkeld. In 2014 zullen de overige opleidingen starten met de analyse en invulling van een leerlijn ondernemerschap.

Deelname aan regionale ondernemersprojecten: Gelderland valoriseert

'De voortgang van Gelderland valoriseert verloopt conform planning. De KPI's worden ruim gehaald'

ArtEZ heeft een goed trackrecord op het gebied van stimulering van ondernemerschap, in en na het onderwijs. Door deelname aan het project Gelderland onderneemt! met de HAN en de Radboud Universiteit zijn in de periode 2007 – 2011 op dit terrein grote stappen gezet. Dit beleid wordt voortgezet in Gelderland Valoriseert (GV), waaraan ArtEZ, Hogeschool Arnhem Nijmegen, Radboud Universiteit, Oost NV, Kamer van Koophandel en een groot aantal bedrijven deelnemen. Gelderland Valoriseert richt zich op de ontwikkeling van een valorisatie infrastructuur voor de topsectoren Creatieve industrie, Chemie en Energie. ArtEZ neemt de creatieve industrie voor haar rekening en richt zich onder meer op het leggen van verbindingen tussen ontwerpers en de maakindustrie. Met deelname aan GV wil ArtEZ kansen creëren voor haar studenten en alumni om in contact te komen met het bedrijfsleven en expertise ontwikkelen op terrein van innovatie en ondernemerschap.

Ook in Overijssel wordt actief gewerkt aan valorisatie. Zo heeft ArtEZ in samenwerking met de gemeente Zwolle R10, een broedplaats voor startende ondernemers in de creatieve sector, opgericht. In vier jaar tijd worden alumni begeleid in het ontwikkelen van hun eigen werkpraktijk. In samenwerking met Hogeschool Windesheim is de Creatieve Industrie Zwolle opgericht. In Enschede heeft een reeks van netwerkbijeenkomsten plaatsgehad met andere onderwijsinstellingen.

In 2013 zijn de volgende resultaten bereikt:

- Innovatie labs zijn ingericht;
- Een team voor het scouten, screenen en beoordelen van innovatieve studenten, alumni en ondernemers is operationeel;
- Een netwerk creatieve industrie (met meer dan 50 participanten) is operationeel;
- Leningen (proof of concept en pre seed) hebben geresulteerd in 14 innovatieve starters, deze dienstverlening is zo succesvol dat alle middelen nagenoeg uitgeput zijn, er wordt naar nieuwe middelen gezocht
- Een projectsite ArtEZ en Innovatie is operationeel

ArtEZ zal de komende jaren de afspraken op het terrein van valorisatie voortzetten en onderzoek doen naar de samenhang tussen de verschillende partners en organisaties om tot een versterking te komen van de valorisatieafspraken.

Kennisdeling

'ArtEZ realiseert jaarlijks minimaal zes uitgaven van ArtEZ Press'

De eigen uitgeverij van ArtEZ, ArtEZ Press, verzorgt uitgaven die voortkomen uit de activiteiten op het terrein van onderwijs en onderzoek van ArtEZ. Op deze manier draagt de hogeschool bij aan het versterken van de creatieve sector door middel van kennisvalorisatie. In 2013 zijn de volgende zeven uitgaven verschenen, zie blz. 75.

Docenten met relevante beroepspraktijk buiten het onderwijs

'Tenminste 50 % van het onderwijzend personeel kent een actuele beroepspraktijk in de kunsten'

Het kunstonderwijs wordt grotendeels verzorgd door docenten die hun excellentie in de praktijk van hun discipline bewezen hebben en op basis daarvan les geven aan studenten. Voor vakgerichte onderdelen van de opleiding geldt dit zelfs als vereiste. Voor theorie docenten ligt dit anders (zie ook de prestatieafspraken docentkwaliteit). In 2013 had 55,05 % van de docenten een relevante beroepspraktijk.

Internationalisering

Het onderwijs van ArtEZ verhoudt zich in beginsel tot een internationaal werkveld en meet zich af aan internationaal bepaalde kwaliteitsstandaarden. De hogeschool heeft de ambitie met haar opleidingen tot de Europese top te behoren. Daarbij is de internationale reputatie een belangrijke indicator, omdat die in toenemende mate de voorwaarden schept voor het aantrekken van vooraanstaande docenten en talentvolle studenten. Een internationale cultuur draagt bij aan de voorbereiding op een internationale beroepspraktijk en maakt toetsing aan internationale maatstaven mogelijk.

Niet-bekostigde activiteiten

ArtEZ heeft in 2013 geen maatwerktrajecten voor bedrijven of organisaties verzorgd. Wel biedt ArtEZ vooropleidingen en contractonderwijs aan. Hierbij streeft ArtEZ naar een kostendekkend tarief voor deelnemers. De hogeschool investeert alleen publieke middelen in publiek private activiteiten die een duidelijke relatie hebben met de kernactiviteiten onderwijs, onderzoek en kennisoverdracht, zoals Coming Soon. Coming Soon is een 'fashion en design' winkel in de binnenstad van Arnhem waar Nederlands ontwerp wordt verkocht in een educatieve context. Ook studenten en afgestudeerden van Fashion en Product Design presenteren en verkopen hun collecties. Op deze manier komen studenten direct in aanraking met de facetten van ondernemerschap.

In juli heeft de interim bestuurder de Raad van Toezicht ingelicht over de financiële situatie bij Coming Soon, waarin ArtEZ participeert. Na een laatste ultieme poging om een nieuw concept te implementeren waarbij zowel alumni van ArtEZ als gearriveerde ontwerpers hun producten konden verkopen op consignatiebasis, is in december geconcludeerd dat het concept niet levensvatbaar is. De interim bestuurder heeft daarop geconstateerd dat het niet langer verantwoord is door te gaan met Coming Soon, omdat het nieuwe concept niet realiseerbaar was binnen verantwoorde financiële kaders. In 2014 heeft een externe partij Coming Soon overgenomen.

ArtEZ investeert geen publieke middelen in private activiteiten die geen relatie hebben met de kernactiviteiten zoals bedoeld in de notitie helderheid.

Risicobeheersing en controlesystemen

ArtEZ maakt bij het monitoren van de organisatie gebruik van een gedetailleerde begroting en een meerjarenprognose. Deze onderdelen van de planning- en controlecyclus worden na een uitgebreide procedure jaarlijks vastgesteld. In de loop van het jaar worden de ontwikkelingen aan de hand van de maandelijkse - en kwartaalrapportages op het terrein van financiën, personeel en onderwijs geanalyseerd. Eventuele afwijkingen van de ramingen kunnen op deze wijze snel worden gesignaleerd, zodat het College van Bestuur -waar nodig- tijdig kan ingrijpen. Facturen worden in

digitale vorm door de organisatie geleid, waardoor het betalingsproces efficiënt verloopt en de autorisatie optimaal controleerbaar is. Renterisico's zijn beheersbaar gehouden door leningen met vaste rente af te sluiten, dan wel bij variabele rente wijzigingen af te dekken met een swap.

In het najaar van 2013 heeft ConQuaestor de hogeschool begeleid bij de inventarisatie van de strategische risico's bij ArtEZ. Op basis van interviews met het bestuur, directeuren, stafhoofden, Raad van Toezicht, Hogeschoolraad en accountant KPMG is een prioritering van de strategische risico's opgesteld en is het weerstandsvermogen geanalyseerd. De eindrapportage is maart 2014 verschenen. De belangrijkste strategische risico's die uit de interviews naar voren zijn gekomen, hebben betrekking op de organisatiestructuur, de besturing van de organisatie en de governance. Gezien het karakter van de Risk Self Assessment konden de risico's niet voldoende kwantitatief worden gemaakt.

De Raad van Toezicht neemt de uitkomsten van strategische risico inventarisatie uiterst serieus en heeft bij het bestuur aangedrongen op invoering van een integrale controle functie binnen ArtEZ. ArtEZ zal in 2014 de resultaten van de risicoanalyse in relatie tot het weerstandsvermogen verder expliciteren om te komen tot een toerekening aan de reserves.

Verantwoording en horizontale dialoog

ArtEZ wil als maatschappelijke organisatie open en transparant zijn en zich op adequate wijze verantwoorden naar haar omgeving. In een open dialoog met belanghebbenden wil de hogeschool inhoud geven aan onderwijs en onderzoek. De ArtEZ website geeft inzicht in de governance structuur, waarmee tevens wordt voldaan aan de publicatieverplichtingen die de branchecode voorschrijft.

ArtEZ stemt op verschillende manieren haar beleid af op de omgeving. Onderwijs inhoudelijk spelen de werkveldcommissies een belangrijke rol. In die commissies komen onderwerpen aan de orde die betrekking hebben op het onderwijsaanbod, het kwaliteitsbeleid, het toelatingsbeleid en het beleid voor toegepast onderzoek.

Daarnaast zijn gemeentelijke en provinciale overheden van de drie vestigingsplaatsen belangrijke gesprekspartners, evenals de culturele- en onderwijsinstellingen in het werkgebied van ArtEZ. Met al deze partners komt op verschillende niveaus afstemming van beleid tot stand. Na de bestuurscrisis heeft de voorzitter van de Raad van Toezicht gesprekken gevoerd met burgemeesters van de drie vestigingssteden en met gedeputeerden van de provincie Overijssel en Gelderland om de situatie van ArtEZ uit te leggen.

In het kader van het strategietraject ArtEZ 2020 hebben vertegenwoordigers van gemeentelijke en provinciale overheden, van culturele instellingen en onderwijsinstellingen uit het werkgebied van ArtEZ een actieve bijdrage geleverd aan de SWOT-workshops en confrontatiematrices.

In 2013 hebben tevens gesprekken plaatsgevonden met de gemeentes Enschede, Zwolle en Arnhem voor het opstellen van convenant tussen ArtEZ en de gemeente, waarin de wederzijdse intenties tot samenwerking in projecten worden vastgelegd. Het convenant met de gemeente Enschede is in het voorjaar van 2014 getekend, in juli wordt een convenant met de gemeente Arnhem ondertekend.

Regionale culturele infrastructuur

ArtEZ heeft een actieve rol in de organisatie van productiehuizen, incubators en andere vormen van starterondersteuning. Voorbeelden daarvan zijn in Arnhem de Mode Incubator, de winkel Coming Soon, waarbij ArtEZ ook na de overdracht per januari 2014 nog steeds inhoudelijk betrokken is, en Gelderland Valoriseert.

De creatieve economie in Zwolle is de afgelopen drie jaar met 9% gegroeid, en is daar nu de tweede topsector. ArtEZ is een van de initiatiefnemers van de stichting Creatieve Industrie Zwolle, KIZ, en samen met de gemeente Zwolle van R10, de culturele broedplaats in Zwolle, waar afgestudeerde kunstenaars zich kunnen voorbereiden op het zakelijke deel van hun beroepspraktijk.

In de stad neemt ArtEZ actief deel aan vele festivals en projecten, waaronder het Stadsfestival, voorheen ZwArt, waaraan zowel het Conservatorium, als de academie Art & Design en Theater hun bijdrage leveren. Ook verzorgt ArtEZ lunchconcerten op aansprekende locaties in de stad (o.a. bij Waanders in de Broeren). Ten slotte is ArtEZ betrokken bij een aantal reguliere overleggen, zoals de Zwolse Acht, waarin het hoger en middelbaar onderwijs is verenigd, en het DOK, het directieoverleg Kunsten, waarin met name de gesubsidieerde culturele organisaties verenigd zijn.

AKI ArtEZ participeert in Enschede in het Roombeekoverleg waarin het Rijksmuseum Twenthe, Museum Twentse Welle, Tetem en Concordia zitting hebben. Er zijn concrete afspraken gemaakt met het Rijksmuseum over het opzetten van een Masterclass in 2014. Verder zijn er contacten met Kunstvereniging Diepenheim en met Kloster Bentlage in Rheine (D) voor samenwerking en projecten. Met de onderwijsinstellingen in Enschede (Saxion, UT, ROC van Twente) is een nauw contact evenals met galeries en bedrijven in Enschede en omgeving.

Het ArtEZ Conservatorium in Enschede is actief partner van het Nationaal Muziekkwartier waarin wordt samengewerkt met het Wilminktheater & Muziekcentrum, Poppodium Atak, Kaliber Kunstenschool, Het Nederlands Symfonieorkest en de Nederlandse Reisopera. Daarnaast bestaat een actieve samenwerking met Jazzpodium de Tor; tijdens de laatste editie van het Internationaal Grolsch Jazz Festival participeerden zowel docenten als studenten van het ArtEZ Conservatorium. De Opleidingen Docent Muziek en Muziektherapie kennen een intensief stage netwerk in de Euregio.

Klachtenafhandeling en rechtsbescherming

Een klachtenloket

Het College van Bestuur ziet erop toe dat studenten en medewerkers zonder gevaar voor hun eigen studieloopbaan of rechtspositie kunnen rapporteren over ongewenst gedrag. Om de drempel voor het gebruik van deze voorzieningen zo laag mogelijk te maken, heeft ArtEZ één loket 'klachten, conflicten en mediation' ingericht. Het loket is in 2013 tien keer benaderd.

De meldingen kwamen vanuit alle drie de locaties (tweemaal Enschede, tweemaal Zwolle, zesmaal Arnhem). Vijf van de kwesties kwamen van studenten, de overige van medewerkers. De meldingen van medewerkers waren afkomstig uit de onderwijsorganisatie, het management en de onderwijsondersteunende afdelingen.

Vertrouwenspersoon

In 2013 is de onafhankelijke vertrouwenspersoon, Ernst ter Linden, zes maal benaderd. Eenmaal vanuit de locatie Arnhem, tweemaal vanuit Enschede en driemaal vanuit de locatie Zwolle. De vertrouwenspersoon is zowel telefonisch als per mail benaderd. Wanneer de medewerker contact heeft gezocht via de mail, beslist de vertrouwenspersoon n.a.v. de inhoud van de mail hoe er wordt gereageerd: per mail of telefonisch. Met de medewerker wordt ook besproken of er behoefte is de gerezen kwestie persoonlijk te bespreken. Is deze behoefte er niet (direct) dan wordt er per mail of telefonisch ondersteuning en advies geboden, mocht dat wenselijk zijn.

Mediation

De externe mediator Nienke Wiersma heeft in 2013 drie mediationtrajecten begeleid. In één traject waren studenten partij bij de mediation. De mentor van deze studenten was tevens partij. In de andere mediationtrajecten waren medewerkers als partij betrokken. Deze conflicten handelden om samenwerkingssituaties en situaties tussen leidinggevende en medewerker.

Twee van de mediationtrajecten hebben geleid tot overeenstemming.

Meermalen heeft er telefonisch overleg plaatsgevonden met de decanen en de vertrouwenspersoon over afstemming en/of doorverwijzing. Driemaal heeft een decaan studenten doorverwezen naar de mediator. Tweemaal heeft een directeur doorverwezen naar de mediator. Eenmaal is op verzoek van de voorzitter van het CvB de mediation doorverwezen naar een andere externe mediator.

Klachtencommissie ongewenst gedrag

De klachtencommissie ongewenst gedrag heeft in 2013 vijf klachten behandeld. Vier klachten zijn ontvankelijk verklaard en afgerond met conclusies en advies aan het College van Bestuur. Eén klacht is niet ontvankelijk verklaard. Het College van Bestuur heeft de adviezen van de klachtencommissie overgenomen.

College van Beroep voor Examens

Voor klachten omtrent examens bestaat het College van Beroep voor Examens. Het College van Beroep voor Examens bestaat uit een externe tot rechter benoembare voorzitter en uit een docentlid en een studentlid. Het College van Beroep voor de Examens heeft in het verslagjaar zes beroepsprocedures afgehandeld. Alle procedures betroffen een bezwaar tegen een Bindend Afwijzend Studieadvies (BAS). Een zaak was ongegrond, maar werd na hoger beroep alsnog gegrond verklaard.

Twee zaken waren niet ontvankelijk. Twee beroepschriften zijn ingetrokken. Een appellant heeft een herkansing gekregen.

Het college spreekt zich niet uit over de inhoudelijke beoordeling van de studievorderingen op zichzelf, maar beperkt zich tot de vraag of de in ArtEZ geldende en van de WHW afgeleide procedures correct zijn toegepast.

Hogeschoolraad 2013

Bestuurswisseling

De Hogeschoolraad is in februari door de Raad van Toezicht gehoord over de ontstane situatie met het College van Bestuur die uiteindelijk zou leiden tot het vertrek van het college en het aanstellen van een interim bestuurder.

ArtEZ 2020

Vanaf maart heeft de HR zijn vergaderingen voortgezet met de interim bestuurder. Al snel werd duidelijk dat de interim bestuurder een nieuwe strategie voor ArtEZ zou ontwikkelen. De Hogeschoolraad is in dit strategieproces nadrukkelijk betrokken geweest. Meerdere leden hebben deelgenomen aan de diverse SWOT analyse besprekingen. Gedurende het verslagjaar heeft de interim voorzitter de HR op de hoogte gehouden over de drie fasen van ArtEZ 2020: het Strategisch plan, het Plan op hoofdlijnen en het Uitgewerkte plan. De HR herkende zich in de uitkomsten van de vele analyses waaruit bleek dat, naast veel sterke punten, vooral de organisatie van ArtEZ hogeschool voor de kunsten en de ontwikkeling van visie en beleid als zwak wordt ervaren.

Externe advisering

Vanaf november werd de HR inhoudelijk begeleid door een onafhankelijk adviseur. Het CvB heeft de HR verzocht input te leveren op de eerste fase van het Strategisch plan. Op basis van de vele HR vergaderingen, ingekomen brieven en diverse overlegmomenten met de achterban heeft de HR hiervoor in 2013 intensief argumenten verzameld en samen met de externe adviseur geordend. De HR heeft na overleg met de vakbonden, met haar adviseur, maar ook op basis van argumenten uit brieven van medewerkers geconcludeerd het van belang te vinden geen formeel advies uit te brengen op een plan op hoofdlijnen. Zo wordt voorkomen dat een uitgewerkt plan in latere instantie niet meer kan worden afgewezen.

Contact achterban

De HR hecht er aan snel en efficiënt met de achterban te kunnen overleggen. Tijdens de (openbare) vergaderingen zijn meerdere personeelsleden uitgenodigd om met HR-leden van gedachten te wisselen. Daarnaast hebben verschillende medewerkers en studenten HR-vergaderingen als toehoorder bijgewoond. Ook heeft de HR gesproken met directeuren, hoofden en medewerkers.

Verandering medezeggenschapstructuur

In 2013 heeft de verandering van de medezeggenschapstructuur veel aandacht gevraagd. Met de te verwachten ontwikkelingen in het kader van ArtEZ 2020 was het voor de Hogeschoolraad, meer nog dan in het verleden, belangrijk om snel en efficiënt met de achterban te kunnen overleggen. De Hogeschoolraad heeft er bij het College van Bestuur op aangedrongen de onduidelijke medezeggenschapstructuur te verhelderen en vereenvoudigen, zoals deze in de Wet op Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek is omschreven. De medezeggenschapsstructuur is aangepast en verkiezingen hiervoor hebben in november 2013 plaatsgevonden. De nieuwe deelraden zijn in januari 2014 geïnstalleerd. Ook is in 2103 de weg voorbereid voor de implementatie en verkiezingen van de dienstenraad. Deze is in maart 2014 geïnstalleerd. Het reglement medezeggenschap is in 2013 herzien.

Overleg met de Raad van Toezicht

Een afvaardiging van de Raad van Toezicht heeft drie maal een HR vergadering bijgewoond. Daarnaast zijn er meerdere overlegmomenten geweest in kleinere bezetting aangaande de bestuurswisseling en de ontwikkelingen in het kader van het strategietraject ArtEZ 2020.

Vakbondsoverleg

De Hogeschoolraad heeft twee maal overleg gevoerd met een vertegenwoordiging van de vakbonden. Tijdens dit overleg werd de HR geadviseerd over het (sociale) jaarverslag, begroting, rechtspositie personeel, prestatieafspraken en het professionaliseringsplan. Na deze gesprekken nam de HR als toehoorder deel aan het formele overleg tussen de vakbonden en het CvB.

De Hogeschoolraad heeft in 2013 ingestemd met:

- Wijziging van het curriculum Fine Art Arnhem
- Request for change voor Fine Art Zwolle
- Het beëindigen van de instroom Fine Art op de locatie Zwolle
- De huur van Oude Kraan 74
- Het realiseren van de aanpassingen in de werkplaatsen Oude Kraan 26/34
- De compensatieregeling voor Fine Art studenten Zwolle die hun studie voortzetten in Arnhem
- De nieuwe gedragscode medewerkers
- De OER-en van alle ArtEZ-opleidingen

Verder werd in 2013 uitvoerig gesproken over:

- Het minorenbeleid
- Het intrekken van de aanvraag instellingstoets kwaliteitszorg
- De consequenties m.b.t. het verscherpte toezicht dat is opgelegd door de onderwijsinspectie
- De begroting 2014
- De nieuwe regeling reiskosten en de wijziging declaratieregeling personeel
- Fine Art: het nieuwe curriculum in Arnhem, de huisvesting, de personele inzet, de profilering Zwolle en de compensatieregeling voor de studenten Fine Art stonden daarbij vooral centraal
- De problemen m.b.t. de studiepuntenregistratie Osiris
- Het uitblijven van de verbouwing van de Reulandzaal in het conservatorium lesplaats Zwolle n.a.v. de toezeggingen van het CvB in het kader van de concentratie van de afdeling klassieke muziek
- De procedure rondom het op tijd en inhoudelijk juist aanleveren van de OER-en
- De bijdrage voor de studentenpas
- Het professionaliseringsplan, waarmee de HR begin 2014 heeft ingestemd

Examencommissie

De Examencommissie heeft in overleg met de interim bestuurder in een versneld tempo grote stappen vooruit kunnen maken als het gaat om haar eigen administratieve inrichting en de nadere inbedding in de organisatie. Dit heeft in 2013 tot significant meer werk geleid. Zij is daarin door de bestuurder gefaciliteerd. De verwachting is dat deze hoeveelheid werk zich komend studiejaar zal stabiliseren. Een tijdbesparende factor hierin is dat de centrale examencommissie veel energie heeft gestopt in de totstandkoming van beleidsregels die de besluitvorming vereenvoudigen.

De belangrijkste stappen die zijn genomen zijn:

- De implementatie van het plan Examencommissie 2013-2013. Het plan voorziet in een organisatiestructuur waarbij de vier Examencommissies (per faculteit) worden gecoördineerd door een Centrale Examencommissie bestaande uit de vier voorzitters van de vier facultaire Examencommissies. Deze gewijzigde structuur werkt goed.
- Het opstellen van een reglement Examencommissies ArtEZ waarmee de facilitering, de functionele onafhankelijkheid en de organisatiestructuur van de Examencommissies is vastgelegd.
- De inrichting van een Elektronische Leeromgeving (ELO) waarop studenten, management en docenten informatie en uitleg kunnen vinden over de taken en de bevoegdheden van de examencommissie. Op de ELO zijn voorbeeldbrieven en formulieren beschikbaar en via de ELO kan contact gezocht worden met de leden van examencommissies. Een afgeschermd deel van de ELO biedt de leden van examencommissies voorbeelden van beschikkingen, standaardbrieven en biedt toegang tot registers en besluitvorming. De Examencommissie is sinds studiejaar 2012-2013 bezig met het ontwikkelen van beleidsregels met betrekking tot de haar toekomstige bevoegdheden.

- De Examencommissie heeft in 2012-2013 kunnen beginnen aan het vaststellen van beleid met betrekking tot de haar toekomende bevoegdheden. Deze beleidsregels die de rechtszekerheid en transparantie zeer bevorderen zijn gepubliceerd op de ELO
- De voorzitters en de secretarissen zijn door mr. drs. Ph. Coté juridisch geschoold tijdens een studiedag op 11 februari 2013. Enkele functionarissen hebben de diploma's BKO (Basiskwalificatie Onderwijs / didactische bekwaamheid voor docenten in het wetenschappelijk onderwijs) en SKE (Seniorkwalificatie Examinator) behaald of studeren daarvoor.
- De Examencommissies hebben met regelmaat aangekondigde en onaangekondigde controles uitgevoerd waarbij enkele keren examinatoren zijn aangesproken om zich meer nauwkeurig aan de voorschriften te houden.
- De Examencommissie kreeg in 2013 meer ruimte om haar taken op te pakken en heeft daar op voortvarende wijze gebruik van gemaakt. Eerder ontstane achterstanden zijn grotendeels weggewerkt.
- Om effectiever en efficiënter te kunnen werken (de Examencommissies hebben jaarlijks meer dan duizend beschikkingen) heeft de Centrale Examencommissie op 4 oktober 2012 een beleidsbesluit genomen op basis waarvan de voorzitters en secretarissen met betrekking tot eenvoudige besluitvorming door de Examencommissie gemandateerd zijn deze eenvoudige besluiten alleen te nemen. Deze procedure is van voldoende waarborgen omgeven om zorgvuldige besluitvorming te garanderen. Gedurende het afgelopen jaar is deze werkwijze goed bevallen en hebben de controlemechanismen goed gefunctioneerd.
- ArtEZ heeft vanaf het voorjaar 2013 tot oktober onder verscherpt toezicht van de Inspectie gestaan. Direct na de instelling van het verscherpt toezicht heeft de Examencommissie in nauwe samenwerking met de bestuurder een verbeterplan opgesteld voor de toelatingsprocedure van studenten. De implementatie van dit plan loopt nog tot september 2014; de inspectie zal voor dit onderwerp in september 2014 een vervolfbezoek brengen aan ArtEZ.

Financiële informatie

De in december 2012 vastgestelde begroting 2013 sloot met een negatief resultaat van k€ 345. In juni 2013 is de begroting bijgesteld, vanwege de extra voorziene kosten die voortvloeiden uit de bestuurswisseling. De ombuigingen in de herziene begroting 2013 en de te verwachten eenmalige uitkering in verband met het opheffen van het Waarborgfonds van k€ 983 resulteerden in een positief resultaat voor 2013. In overleg met accountants en de Vereniging Hogescholen is echter besloten dat in 2013 slechts k€ 543 mag worden verwerkt; het restant van uitkering van k€ 440 wordt verwerkt in het jaar waarin het bedrag daadwerkelijk wordt ontvangen.

De bestuurswisseling en extra inhuur van derden kostten k€ 1.776, waar k€ 1.017 was begroot in de bijgestelde begroting. Ook de afwikkeling van Coming Soon was k€ 214 duurder dan begroot. De rijksbijdrage werd positief bijgesteld in de loop van het jaar en was k€ 595 hoger dan begroot. Het uiteindelijke resultaat was k€ 475 negatief. Alle posten worden hierna verder toegelicht.

Alle bedragen x € 1.000

Door afrondingen kunnen tellingen een afwijking vertonen van maximaal k€ 1.

Financiën op balansdatum (de financiële kengetallen)

Solvabiliteit	2013	2012
<u>eigen vermogen</u>		
totaal vermogen	0,48	0,48
<u>eigen vermogen en voorzieningen</u>		
totaal vermogen	0,54	0,51
Liquiditeit		
<u>vlottende activa</u>		
schulden kort	0,54	0,74
<u>vlottende activa (excl voorraden)</u>		
schulden kort	0,53	0,74
Rentabiliteit	-0,1%	0,0%

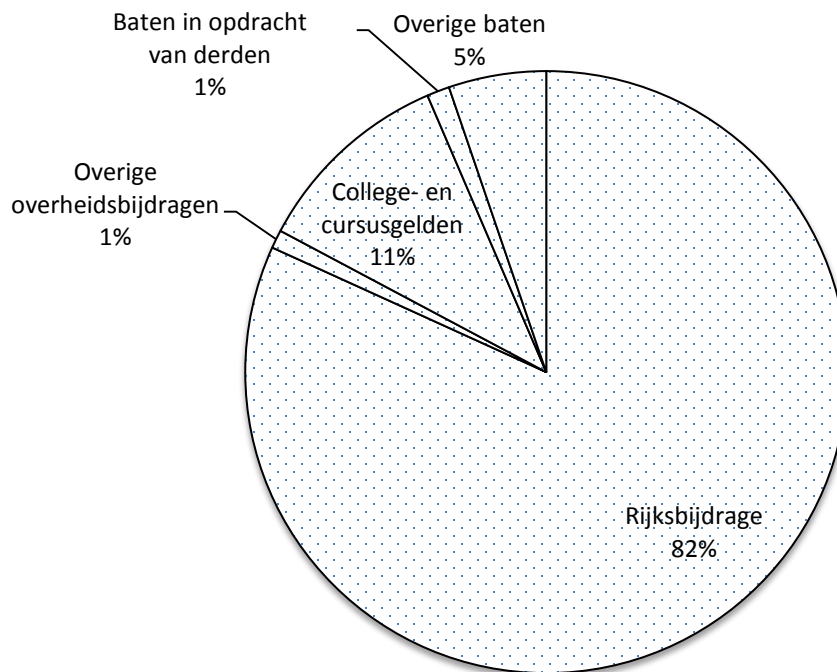
De **solvabiliteit** geeft een indicatie van de continuïteit op lange termijn. De solvabiliteit is in 2013 gelijk gebleven (landelijk gemiddelde voor het HBO in 2012 0,39; bron: Vereniging hogescholen). Een andere maat voor deze continuïteit is de solvabiliteit waarbij de voorzieningen tot het eigen vermogen worden gerekend. Deze waarde is in 2013 gestegen (landelijk gemiddelde voor het HBO in 2012 0,41). De stijging heeft te maken met een vermindering van de schulden en een toename van de voorzieningen. De vermindering van de lang- en kortlopende schulden bedroeg meer dan k€ 1.800 en heeft een veel groter positief effect op de solvabiliteit dan het negatieve effect van het resultaat.

De **liquiditeit** geeft een indicatie van de weerbaarheid op korte termijn. De liquiditeit is in het boekjaar gedaald doordat de investeringen in gebouwen uit eigen middelen zijn gefinancierd en op bestaande leningen is afgelost (landelijk gemiddelde voor het HBO in 2012 1,01). De daling van de liquiditeit en de stijging van de solvabiliteit zijn dus aan elkaar gerelateerd. Een andere maat voor de liquiditeit is de quick ratio, waarbij de voorraden buiten beschouwing gelaten worden. Doordat de waarde van de voorraden klein is zijn beide kengetallen vrijwel gelijk. Als in 2014 de bouwprojecten zijn afgerond en zich geen overschrijdingen voordoen zal de liquiditeit weer stijgen.

De **rentabiliteit** is hier gedefinieerd als de verhouding tussen het resultaat uit gewone bedrijfsvoering en de totale baten uit gewone bedrijfsvoering x 100%. In 2013 is de rentabiliteit negatief (was in 2012 0%). Landelijk daalde het gemiddelde voor het HBO van 2,7% in 2011 naar 1,7% in 2012. Binnen het HBO wordt een rentabiliteit van 3% wenselijk geacht. ArtEZ heeft voor 2014 een klein positief resultaat begroot. Ook voor de jaren daarna streeft ArtEZ naar een positief resultaat.

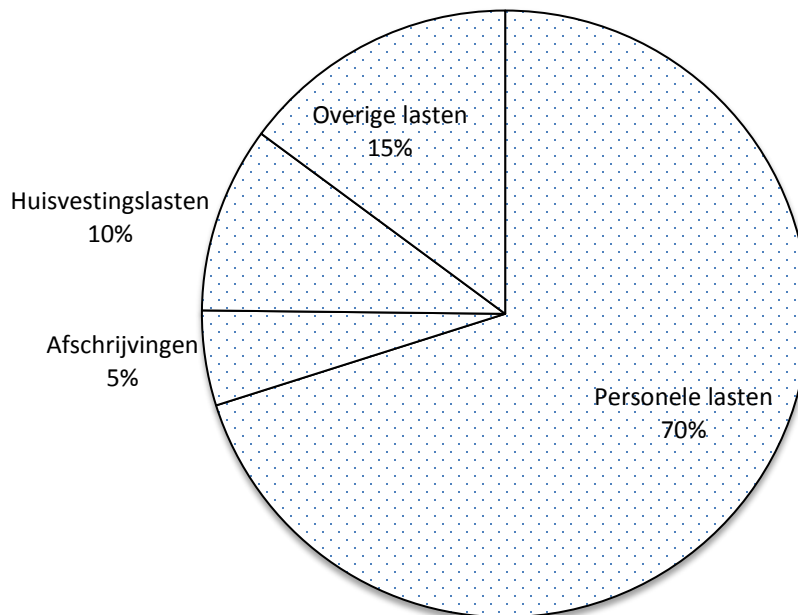
De resultatenrekening van ArtEZ in 2013 kan in de volgende beelden worden samengevat:

Baten:

Rijksbijdrage en collegegeldopbrengsten zijn de belangrijkste inkomstenbron voor ArtEZ. De overheid en de studenten zijn daarom vanzelfsprekend belangrijke stakeholders. In 2013 waren de overige baten nog relatief hoog, door de opheffing van het Waarborgfonds. Overige overheidsbijdragen en baten in opdracht van derden vertonen een dalende lijn in de afgelopen jaren. Het is lastiger voor praktijkbureaus om (betaalde) opdrachten te verwerven en veel culturele organisaties hebben te lijden van bezuinigingen.

Lasten:

Personele lasten maken verreweg het grootste deel uit van de kosten. Dit percentage vertoont een stijgende lijn gedurende de afgelopen jaren. Bij een voortzetting van deze trend zal het resultaat steeds meer onder druk komen te staan. ArtEZ laat een benchmark uitvoeren door Berenschot. De resultaten zullen gebruikt worden om de formatie bij te sturen. Bij de overige lasten is besparing mogelijk bij diensten van derden.

Kasstroom en financieringsbehoeften

Gemiddeld bedroegen de uitgaven in 2013 k€4.728 per maand, conform het treasurystatuut moest daarom op de eerste dag van de maand k€7.092 beschikbaar zijn (inclusief te verwachten zekere ontvangsten en vrij opvraagbaar krediet). Gemiddeld bedroegen de banktegoeden ca. k€6.550 en op het laagste punt k€ 3.850. Samen met de zekere ontvangst van rijksbijdrage en collegegelden was daarmee voldoende beschikbaar om aan de eigen 150% eis uit het treasurystatuut te voldoen. Het saldo van de liquide middelen op 31 december 2012 bedroeg k€6.699 en op 31 december 2013 k€ 3.850. De uitgaande geldstroom bedroeg gemiddeld k€237 per maand meer dan de instroom. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door de uitgaven voor de nieuwbouw in Enschede en verbouwingen in Arnhem en Zwolle, die geheel uit eigen middelen zijn gefinancierd. Ook de extra inhuur van derden en de afwikkeling van Coming Soon leidden tot een uitgaande geldstroom.

Voor de gewone bedrijfsuitoefening is ArtEZ niet afhankelijk van derden. Ook in 2014 is daarvoor geen extern geld nodig. Waar nodig kan voor onvoorziene omstandigheden gebruik gemaakt worden van een tijdelijke verhoging van de kredietlimiet bij de huisbankier. Streven is om de liquiditeitspositie te verbeteren ten opzichte van balansdatum. Dat is mogelijk als er geen overschrijdingen plaatsvinden ten opzichte van de begroting.

Treasury

Tegoeden werden beschikbaar gehouden op (internet)spaarrekeningen van de huisbankier ABN AMRO en van de ING. ArtEZ belegt niet in aandelen of andere effecten. In 2013 zijn geen nieuwe leningen aangegaan.

De mogelijke betalingsverplichting aan Saxion in 2023 en daaropvolgende jaren is opgenomen als schuld op de balans. Deze post is contant gemaakt tegen 4% waardoor het bedrag jaarlijks iets opgehoogd moet worden.

ArtEZ heeft uitstaande leningen van k€ 165 aan Coming Soon BV kwijtgescholden. Zie hiervoor de uitgebreidere toelichting op blz. 45

In 2009 is een lening verstrekt van k€50 aan Dutch Fashion & Design Centre (verder: DF&DC). Voor de lening is een overeenkomst opgesteld. Het rentepercentage is 1,5%. Gezien de nauwe verwevenheid van DF&DC, Coming Soon en ArtEZ is besloten om de rente van 2013 kwijt te schelden. DF&DC heeft niet afgelost in verband met liquiditeitsproblemen.

Sociaal jaarverslag 2013

Personeelsformatie

Faculteiten en opleidingen hebben in het voorjaar 2013 formatieplannen opgesteld. Deze plannen zijn een eerste aanzet tot strategische personeelsplanning binnen ArtEZ en bieden het management een sturingsinstrument. Het doel is op het juiste moment de juiste medewerker op de juiste plaats te hebben.

Het aantal medewerkers is na een stijging in 2012 in 2013 weer gedaald onder het niveau van 2011, namelijk naar 900. Het aantal fte's laat dezelfde beweging zien, maar is in 2013 3 fte hoger dan in 2011, namelijk 434 fte. Opvallend is dat het algemeen ondersteunend personeel ten opzichte van 2011 flink is afgenomen, van 257 naar 223 medewerkers, een daling van 13 fte. Het onderwijsgevend personeel en het onderwijsondersteunend personeel is vanaf 2011 gestegen met respectievelijk 12 mensen (10 fte) en 8 mensen (5 fte). Daarmee is het aandeel onderwijsgevend personeel gestegen van 65% naar 67%, het onderwijsondersteunend personeel van 7% naar 8% en het algemeen ondersteunend personeel gedaald van 28% naar 25%.

Met het oog op de prestatieafspraken ten aanzien van de overhead is het wenselijk dat de daling van het aandeel algemeen ondersteunend personeel zich verder voortzet. In de eerste helft van 2014 wordt door Berenschot een onderzoek gedaan naar de overhead binnen ArtEZ. Bij de totstandkoming van dit verslag is het onderzoek nog niet afgerond.

De in de prestatieafspraken vastgestelde ratio onderwijspersoneel versus ondersteunend personeel bedraagt 1,13. Deze is van 0,93 in 2011 gestegen naar 1,01 in 2013.

Flexibele contracten

Van het totale personeelsbestand is 35% op tijdelijke basis aangesteld. Vanuit de wens om continue actueel en innovatief onderwijs aan te kunnen bieden, worden de lessen vaak verzorgd door docenten die met kleine aanstellingen op tijdelijke basis werkzaam zijn. De gemiddelde aanstellingsomvang van docenten bedraagt 0,36 fte. Hiermee wordt de noodzakelijke flexibiliteit gecreëerd die het mogelijk maakt snel en adequaat in te spelen op ontwikkelingen binnen het onderwijs en het werkveld. Buiten de docenten die werken met een arbeidsovereenkomst op tijdelijke basis (43,5% van het onderwijspersoneel) worden veel gastdocenten ingezet. ArtEZ maakt geen gebruik van zogenaamde min-maxcontracten.

In de tweede helft van het jaar werd duidelijk dat de Belastingdienst de regels rondom het aanstellen van medewerkers met een VAR wil aanscherpen om schijnzelfstandigheid te voorkomen. Voor het kunstonderwijs zal een beperking in de mogelijkheden docenten met een VAR aan te stellen zeer problematisch zijn. Juist in het kunstonderwijs werken docenten die naast hun beroep als kunstenaar voor een klein deel van de week les komen geven. Zij hebben in de regel geen behoefte aan een arbeidsovereenkomst met ArtEZ en stellen juist prijs op deze flexibele inzet. Rond de zomer 2014 wordt meer duidelijkheid hierover verwacht.

Docenten met een beroepspraktijk

In de prestatieafspraken is opgenomen dat tenminste 50% van de docenten een beroepspraktijk heeft. In 2013 was dit percentage 55%. ArtEZ heeft beleid ontwikkeld voor praktijkdocenten met een beroepspraktijk. Ten behoeve van de actualiteit van en de innovatie binnen het onderwijs worden deze docenten voor maximaal 8 jaar aangesteld. Praktijkdocenten dienen over een bloeiende en boeiende beroepspraktijk te beschikken. Dit is een voorwaarde om de arbeidsovereenkomst jaarlijks te kunnen verlengen. In de jaarlijkse gesprekscyclus wordt door de betrokken docent verslag gedaan van zijn/haar activiteiten.

In de huidige cao-hbo was de eerdergenoemde aanstellingsperiode van 8 jaar mogelijk voor docenten met een eigen kunstenaarspraktijk en een aanstelling tot en met 0,5 fte. De wijzigingen in het

arbeidsrecht door de aangekondigde Wet Werk en Zekerheid beperken deze mogelijkheid in sterke mate. Dit werkt zeer negatief uit voor de zo gewenste en noodzakelijke flexibele inzet van docenten bij ArtEZ. Tegen de zomer van 2014 wordt duidelijk of en wanneer de Wet Werk en Zekerheid wordt ingevoerd en hoe deze er uit gaat zien. Dan is ook duidelijk wat de consequenties zijn voor de tijdelijke inzet van docenten.

Oudere medewerkers

Wegens vergrijzing neemt het aantal medewerkers van 55 jaar en ouder de laatste jaren toe. Deze groep betreft nu 32,2% van de totale populatie (was in 2011 30,4%). De huidige cao-hbo kent de ouderenregeling SOP en de mogelijkheid tot dagelijkse arbeidstijdvermindering met een half uur of een uur. In 2013 maakten 59 mensen gebruik van de SOP. ArtEZ is bezig met ontwikkeling van beleid rondom generatiemanagement. Hierin worden alle generaties meegenomen, zo ook de oudere medewerker. In ieder geval is in de jaarlijkse gesprekscyclus de inzetbaarheid van de medewerker onderwerp van gesprek. Zo nodig worden maatregelen getroffen om die inzetbaarheid zo duurzaam mogelijk te laten zijn. Bij werving en selectie wordt op basis van de aanwezige kennis en ervaring in het team die kandidaat geselecteerd die daar het meeste aan toevoegt. Dat kan iemand zijn die aan het begin van zijn/haar loopbaan staat en tot de jongere generaties behoort of juist iemand die veel ervaring en kennis meeneemt en daarmee tot de oudere generaties behoort. Daar waar de oudere generaties oververtegenwoordigd zijn, worden vooral jongere docenten en medewerkers aangesteld. Andersom geldt vanzelfsprekend ook.

Scholing en ontwikkeling

Professionaliseringsplan 2014-2018

In 2013 heeft ArtEZ gewerkt aan het opstellen van een Professionaliseringsplan 2014/2018. Dit plan vloeit voort uit de nieuwe kaderregeling van de cao hbo 2012/2013. Doel van deze regeling is het stimuleren van een professionele cultuur, waarin medewerkers gemotiveerd zijn om te werken aan hun eigen professionele ontwikkeling. Van docenten en medewerkers wordt daarin een meer proactieve rol verwacht. Elke medewerker in dienst van de hogeschool en een aanstelling vanaf 0,1 fte op jaarbasis krijgt op basis van deze regeling jaarlijks basisrechten die voor professionalisering dienen te worden gebruikt. In dialoog tussen medewerker en leidinggevende worden afspraken gemaakt over deze professionalisering.

Bij de totstandkoming van het Professionaliseringsplan zijn medewerkers van diverse onderdelen betrokken: faculteitsdirecteuren, het lectoraat Theorie, het Expertisecentrum, de Hogeschoolraad, College van Bestuur en de afdelingen Onderwijs & Kwaliteit en Personeel & Organisatie. Samen vormen zij de Stuurgroep Professionalisering. Deze Stuurgroep blijft betrokken bij de implementatie van het plan en de verdere uitvoering.

Met het Professionaliseringsplan wil ArtEZ vanuit een gezamenlijke visie en doelstelling ArtEZ-breed invulling geven aan de professionalisering van de organisatie en de docenten en medewerkers. In de komende vier jaar wil ArtEZ zich richten op de volgende thema's: management development, didactische en onderwijskundige vaardigheden, beroepspraktijk, projectmatig werken, klantgerichtheid, onderzoek(vaardigheden), internationalisering, toetsen en beoordelen, verhogen kwalificatieniveau docenten, coaching en begeleiding (individueel en in teamverband).

Waar wenselijk en mogelijk worden opleidingen en trainingen binnen ArtEZ ontwikkeld. Zo start september 2014 een Master op maat Docentschap in de kunsten. Daarnaast is men bezig met de ontwikkeling van didactische trainingen en trainingen op het gebied van klantgerichtheid en projectmatig werken. Het is de bedoeling in september 2014 de eerste trainingen aan te bieden.

In december 2013 is het professionaliseringsplan met de bonden en de HR besproken. In maart 2014 is het plan met terugwerkende kracht vanaf januari 2014 vastgesteld.

Management Development

In januari 2013 is gestart met een eerste bijeenkomst van het Management Development traject voor directeuren. Een MD-traject voor hoofden was gepland voor het najaar. Vanwege de bestuurswisseling en het strategietraject is het MD traject voorlopig 'on hold' gezet. Zodra mogelijk wordt dit traject weer verder gestart.

Prestatieafspraken docenten met een master

In de prestatieafspraken is opgenomen dat 80% van de theorie docenten over een masterdiploma dient te beschikken. Voor de hele groep docenten is het percentage 57%. In 2013 beschikt 60% van de theorie docenten over een masterdiploma. Voor alle docenten betreft dat 40%. Vanaf 2014 wordt een flinke toename verwacht, mede door ontwikkeld (aanstellings)beleid voor docenten met een master, het stimuleren van docenten een masteropleiding te volgen en het aanbieden van de eigen master maat Docentschap in de kunsten.

Functioneren en beoordelen

Met alle medewerkers met een aanstelling groter dan 0,4 fte wordt jaarlijks een functioneringsgesprek gevoerd. Met medewerkers die een aanstelling kleiner dan 0,4 fte hebben, vindt het functioneringsgesprek tweejaarlijks plaats. Mochten deze medewerkers toch jaarlijks een gesprek willen, dan is dat vanzelfsprekend mogelijk. Vaste gespreksonderwerpen zijn de inhoud van het werk, de werkomgeving, de relatie met de beroepspraktijk, professionalisering, verbeterpunten en ambities. In 2013 zijn 287 functioneringsgesprekken gevoerd en in totaal 419 beoordelingsgesprekken gevoerd. Vanwege de bestuurswisseling zijn in 2013 geen functionerings- en beoordelingsgesprekken gevoerd met de directeuren, lectoren en stafhoofden die rechtstreeks ressorteren onder het College van Bestuur. Deze zullen in 2014 weer gevoerd worden door het bestuur.

Arbo en ziekteverzuim

In 2013 is het ziekteverzuim iets gestegen, van 4,08% in 2012 naar 4,22% in 2013. Deze stijging heeft te maken met toegenomen langdurig verzuim. Een groot deel van dit langdurig verzuim was niet werk gerelateerd, waardoor dit minder door ArtEZ beïnvloedbaar was. De meldingsfrequentie is echter verlaagd van 0,86 naar 0,76. Ook in 2013 is meer aandacht gegeven aan frequent verzuim met als gevolg dat het korte verzuim verder daalde.

In het najaar 2012 is ArtEZ overgestapt naar een andere arbodienstverlener, Rendemens.

Ondertussen zijn alle partijen gewend aan elkaar en elkaars werkwijze en is een goede samenwerking tot stand gebracht. Er is nauwe afstemming tussen de bedrijfsarts en overige Arbo adviseurs van Rendemens en de medewerkers van P&O. Ook zijn er kortere lijnen ontstaan tussen de bedrijfsarts en de leidinggevenden van ArtEZ. Door deze maatregelen vindt er eerder overleg over re-integratie plaats en kunnen in een vroeg stadium interventies worden ingezet.

Er zijn vanuit het Livvit-pakket 35 interventies ingezet, zowel preventief, zoals leefstijltrainingen en cans-/rugtrainingen, als re-integratie bevorderend, zoals orthopedie en psychologische begeleiding. Ongeveer de helft van de interventies was gericht op psychosociale begeleiding en –training. Voor 7 medewerkers met een fysieke beperking is taxivervoer geregeld voor het woon-werkverkeer. Hierdoor was men eerder in staat de werkzaamheden weer op te pakken.

In het volgende jaarverslag kunnen de ontwikkelingen binnen het ziekteverzuim meer gedetailleerd beschreven worden omdat dan twee complete jaarrapportages beschikbaar zijn.

Eigen risicodragerschap WGA en ZW

Eind van het jaar is besloten om per januari 2014 eigen risicodragers te worden voor WGA en ZW en daarmee het risico WGA onder te brengen bij een private verzekeraar. Met een positief advies van de Hogeschoolraad heeft ArtEZ het risico ondergebracht bij verzekeraar Loyalis. Het bestaande beleid ten aanzien van ziekteverzuim en re-integratie is met deze overgang ongewijzigd gebleven. Daarnaast blijft de hogeschool evenals de betrokken medewerker zelf verantwoordelijk voor de re-integratie, zolang de WGA- en ZW-uitkering ten laste van ArtEZ komt.

Uitkeringen na ontslag

ArtEZ kent geen collectieve regelingen voor vervroegde uittreding. Indien taken van medewerkers vervallen, wordt intern gezocht naar vervangende werkzaamheden. Mede in het kader van de beheersing van de kosten van WW- en wachtgelduitkeringen zet ArtEZ re-integratiebureaus in die wanneer wenselijk de werkloze ex-medewerkers begeleiden naar ander werk.

Continuïteitsparagraaf

Kengetal	2013	2014	2015	2016
Personele bezetting				
- Onderwijzend personeel	602, 218 fte	611, 221 fte	619, 224 fte	628, 227fte
- Onderwijs ondersteunend personeel	75, 48 fte	75, 48 fte	75, 48 fte	75. 48 fte
- Ondersteunend personeel	223, 168 fte	222, 167 fte	217, 163 fte	209, 157 fte
Studenten	3054	3040	3040	3040

Prognose personele bezetting

Bij ongewijzigde omstandigheden van studentenaantallen, beleid en bekostiging zal het onderwijzend personeel de komende jaren stijgen met circa 3 fte. Dit heeft te maken met de te verwachte invoering van de wet Werk en Zekerheid, en de nieuwe belasting regelgeving voor docenten met een VAR. Het onderwijs ondersteunend personeel, bestaande uit werkplaatsassistenten en instructeurs technische vaardigheden, is nauw met het onderwijs verweven en van vitaal belang voor het primaire proces. De komende jaren zal de formatie stabiel blijven. De formatie van het ondersteunend personeel zal geleidelijk afnemen van 168 fte naar 157 fte, in lijn met de prestatieafspraken en de door ArtEZ geformuleerde ambities

Prognose studentenaantallen t+1, t+2, t+3

Bij ongewijzigd beleid en omstandigheden verwacht ArtEZ dat het studentenaantal de komende jaren iets zal afnemen en rond de 3040 zal stabiliseren. De ingezette daling in 2012, vanwege de concentratie van opleidingen binnen ArtEZ en de autonome daling van studentenaantallen bij AKI ArtEZ, is in 2013 deels gecompenseerd door overname van de docentenopleiding Beeldende Kunst en Vormgeving van Windesheim. Gezien de landelijke tendens in de studentenaantallen en ontwikkelingen zoals verwoord in sectorplan kunstonderwijs, verwacht ArtEZ in 2016 een totaal aantal ingeschrevenen van rond de 3040.

Meerjarenbegroting

Op grond van bovenstaande prognoses is de meerjarenbegroting opgesteld. De begrotingscijfers voor 2014 zijn in december vastgesteld door het College van Bestuur. Voor 2015 en 2016 volgen de bedragen uit de hierboven geschetste ontwikkelingen.

Staat van baten en lasten:

	2013		2014		2015		2016	
	€	€	€	€	€	€	€	€
Baten								
Rijksbijdrage	42.447		41.392		42.292		42.172	
Overige overheidsubsidies en subsidies	511		500		500		500	
Collegegelden	5.589		5.813		5.773		5.773	
Baten werk in opdracht van derden	632		633		633		633	
Overige baten	2.718		2.837		2.137		2.137	
Totaal baten		51.898		51.175		51.335		51.215
Lasten								
Personele lasten	36.723		36.183		36.433		36.533	
Afschrijvingen	2.652		3.167		3.147		3.127	
Huisvestingslasten	4.861		4.803		4.903		4.903	
Overige lasten	7.792		6.618		6.468		6.318	
Totaal lasten		52.027		50.771		50.951		50.881
Saldo baten en lasten		-130		404		384		334
Financiële baten en lasten		-346		-354		-334		-314
Resultaat		-475		50		50		20

Voor deze prognose is uitgegaan van een gelijkblijvend prijspeil, zowel aan de kosten- als de batenkant. Ook verder is uitgegaan van vrijwel ongewijzigde omstandigheden. De planvorming waaraan gewerkt wordt voor de toekomst is nog in een pril stadium. Er is rekening gehouden met 3040 studenten in komende jaren waardoor de collegegeldopbrengsten vanaf 2015 iets afnemen en de rijksbijdrage vanaf 2016. In 2013 is de docentenopleiding Beeldende Kunst en Vormgeving van hogeschool Windesheim overgegaan naar ArtEZ. Vanaf 2015 wordt de rijksbijdrage van voormalige Windesheim studenten rechtstreeks aan ArtEZ betaald en niet meer via Windesheim. Dit zorgt voor een verschuiving van Overige baten naar rijksbijdrage. In verband met de prestatieafspraken zal de verhouding tussen docenten en overige personeel wijzigen. Door de veranderde regelgeving rond ZZP-ers krijgen meer docenten een aanstelling in plaats van een overeenkomst op basis van facturen. Deze beide aspecten zorgen er voor dat de personele lasten toenemen.

Balans:

	2013		2014		2015		2016	
	€	€	€	€	€	€	€	€
Activa								
Materiële vaste activa	34.849		33.349		31.849		30.349	
Vlottende activa	4.993		5.845		6.695		7.515	
Totaal activa		39.842		39.194		38.544		37.864
Passiva								
Eigen Vermogen								
Algemene reserve	8.097		8.048		7.998		7.918	
Huisvestingsreserve	11.121		11.121		11.121		11.121	
Private Reserve	47		147		247		347	
Voorzieningen	2.169		1.969		1.769		1.569	
Langlopende schulden	9.144		8.644		8.144		7.644	
Kortlopende schulden	9.265		9.265		9.265		9.265	
Totaal passiva		39.842		39.194		38.544		37.864

De wijzigingen in de balans worden gekenmerkt door een afname van de materiële activa (wel afschrijvingen, maar geen grote investeringen in huisvesting), afname van de voorzieningen (door de eindigheid van uitkeringen), afname van langlopende schulden (door aflossing van leningen) en een stijgende liquiditeit. De uitsplitsing van het eigen vermogen is nog op dezelfde grondslag als in 2013.

Eventuele nieuwe beleidsplannen kunnen van invloed zijn op de resultaten en de balans van 2015 en 2016.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht ziet er op toe dat het College van Bestuur de hogeschool op een adequate wijze bestuurt. De Raad fungeert tevens als werkgever van het instellingsbestuur en als klankbord voor het instellingsbestuur.

Eind februari 2013 heeft de Raad moeten constateren dat er een onoverbrugbaar verschil van inzicht was ontstaan tussen het College van Bestuur enerzijds en het management van ArtEZ anderzijds over het te voeren beleid. Uit gesprekken die de Raad van Toezicht, daartoe uitgenodigd, op 13 februari heeft gevoerd met de Hogeschoolraad en op 22 februari met het voltallige directieteam en vervolgens met alle stafhoofden, werd duidelijk dat er een onwerkbaar situatie was ontstaan, waardoor er mogelijk risico's ontstonden voor de continuïteit van de organisatie. Het was duidelijk geworden dat het management geen vertrouwen meer in het college had en geen mogelijkheden meer zag in herstel van het vertrouwen. De Raad van Toezicht heeft daarop in individuele gesprekken met de collegevoorzitter en met het collegelid de uitkomsten gedeeld en in gezamenlijkheid geconstateerd dat het College van Bestuur direct zou moeten terugtreden.

In deze acute bestuurscrisis heeft de Raad van Toezicht, na eerst in zijn eigen netwerk te hebben gezocht naar geschikte kandidaten, gezien de urgentie besloten BoerCroon te benaderen, vanwege hun ervaring en deskundigheid. BoerCroon heeft vervolgens interim bestuurders benaderd voor ArtEZ die per direct beschikbaar waren. Na een oriënterend gesprek met voorgedragen kandidaat Gerben Eggink, besloot de Raad van Toezicht hem te benoemen tot voorzitter College van Bestuur a.i. Gerben Eggink is met ingang van 4 maart 2013 aangetreden om de (bestuurlijke) continuïteit en kwaliteit van het onderwijs van ArtEZ te borgen en de rust te herstellen.

De interim bestuurder heeft kort na zijn aantreden in overleg met de Raad van Toezicht de volgende prioriteiten geformuleerd:

- De verhuizing van de Academie Art & Design Enschede naar nieuw gebouw Tetem 2;
- De verbetering van het management van de academie Art & Design Enschede;
- De inhuizing van de opleiding Fine Art Zwolle bij Fine Art Arnhem;
- Het accreditatieproces;
- De afronding van het Hoffmann onderzoek naar vermeende belangenverstremming binnen de academie Art & Design Enschede, geïnitieerd door het voormalige College van Bestuur
- Het nemen van maatregelen in verband met het verscherpt toezicht Inspectie
- Vervolg op Verbeterplan ArtEZ 2016, strategieontwikkeling.

Vanwege de bestuurswisseling is de Raad van Toezicht het eerste half jaar van 2013 zeer frequent bijeengekomen en heeft de Raad negen officiële vergaderingen in 2013 gehad. Een delegatie van de Raad van Toezicht heeft in 2013 driemaal met de Hogeschoolraad gesproken.

In zijn reguliere vergaderingen heeft de Raad van Toezicht de managementletter van KPMG accountants besproken, de jaarrekening 2012 alsmede het jaarverslag 2012 vastgesteld, de herziene begroting 2013 goedgekeurd, en de begroting voor 2014 goedgekeurd. In april is de Raad van Toezicht akkoord gegaan met een offerte risicomangement van ConQuaestor, waarmee de strategische risico's van ArtEZ worden geïdentificeerd. Voorts is de Raad in augustus de wervings- en selectieprocedure voor een nieuwe voorzitter van het College van Bestuur gestart.

Interim bestuur

Na de acute bestuurscrisis bij ArtEZ hogeschool voor de kunsten heeft de Raad van Toezicht een interim bestuurder gevonden, die zowel de juiste kwalificaties had, als per direct beschikbaar was. In eerste instantie voor een periode van twee maanden tot 1 mei. In deze twee maanden heeft hij een analyse uitgevoerd naar de stand van zaken bij ArtEZ, die uitmondde in een plan van aanpak en een strategietraject voor ArtEZ. De Raad heeft vervolgens het contract twee maal verlengd respectievelijk tot juli en tot 1 oktober 2013.

In oktober heeft de Raad van Toezicht besloten het contract met de interim bestuurder nogmaals te verlengen en wel tot 1 januari 2013. Het stopzetten van zijn werkzaamheden na zes maanden zou in de ogen van de Raad onverantwoord zijn geweest, met het oog op de borging van de kwaliteit van het onderwijs, de continuïteit van de organisatie, maar vooral vanwege het gedegen ingezette proces van

strategieontwikkeling. In dit proces waren de belangrijkste stakeholders van ArtEZ uit de drie steden betrokken. Daarnaast was de Raad van Toezicht in augustus gestart met het wervings- en selectieproces voor een nieuwe collegevoorzitter, met een beoogde benoeming per 1 januari 2014.

De Raad van Toezicht heeft er naar gestreefd om zich te houden aan de WNT, maar zag zich geconfronteerd met een acute situatie die binnen de normen van de WNT niet oplosbaar was. Omdat de Raad van Toezicht zich bewust was van de grenzen van de WNT heeft de Raad op eigen initiatief op 18 september een gesprek met het ministerie OCW gevoerd over de uitwerking van de WNT en een mogelijke overschrijding van de WNT norm. Op 6 december 2013 heeft de minister vervolgens in een brief aangekondigd dat de inspectie vervolgonderzoek zal verrichten naar aanleiding van de melding van ArtEZ.

Als in december 2013 blijkt dat de eerste ronde sollicitatiegesprekken voor een voorzitter van het College van Bestuur geen benoembare kandidaat heeft opgeleverd, besluit de Raad van Toezicht het contract met de interim bestuurder nog eenmaal te verlengen tot 1 mei 2014. De bezoldiging en condities zijn in overeenstemming met de sectorale normen van de WNT gebracht.

Bezoldiging en vaststellingsovereenkomsten

In lijn met het vastgestelde remuneratiebeleid heeft de Raad van Toezicht, bijgestaan door een juridisch adviseur, een vaststellingsovereenkomst met het voormalige lid van het College van Bestuur gesloten per 1 augustus 2013. De vaststellingsovereenkomst met de voormalige collegevoorzitter is per 1 oktober 2013 gesloten. Beide vaststellingsovereenkomsten blijven binnen de grenzen van de 'Uitwerking bezoldiging bestuurders hogescholen' en de 'Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector'.

Werving- en selectieprocedure

Nadat de rust binnen ArtEZ was hersteld was het voor de Raad van Toezicht van groot belang om eerst te starten met het aantrekken van een nieuwe voorzitter van het College van Bestuur. Voor de ondersteuning van de werving- en selectieprocedure van een nieuwe bestuursvoorzitter heeft de Raad van Toezicht drie bureaus uitgenodigd om een offerte uit te brengen. De keuze is daarbij gevallen op BoerCroon, vanwege hun bekendheid met de sector en de specifieke situatie bij ArtEZ hogeschool voor de kunsten. De Raad van Toezicht heeft zichzelf wel de vraag gesteld of de schijn van belangenverstremgeling zou kunnen ontstaan, omdat BoerCroon ook de interim bestuurder heeft voorgedragen en een der leden van de Raad op dat moment associé was bij deze organisatie. BoerCroon begeleidde echter een volstrekt open en transparant wervings- en selectieproces en heeft geen enkel belang bij de te selecteren kandidaten. De advertentie voor een voorzitter College van Bestuur is in september in de Volkskrant en NRC verschenen en doorgeplaatst via social media en netwerken. In het najaar heeft een selectiecommissie, bestaand uit enkele leden van de Raad van Toezicht, aangevuld met een directeur van ArtEZ en de secretaris, selectiegesprekken met kandidaten gevoerd. In een tweede ronde heeft tevens een tweede commissie gesprekken gevoerd met beoogde kandidaten en heeft een assesment plaatsgevonden. Deze procedure heeft uiteindelijk niet geleid tot een benoembare kandidaat. In het voorjaar van 2014 zal opnieuw worden geworven.

Evaluatie

Op 28 juni heeft de Raad van Toezicht zijn eigen functioneren geëvalueerd, onder begeleiding van een extern deskundige. In deze evaluatie heeft de Raad van Toezicht zich met name gericht op het proces dat uiteindelijk heeft geleid tot het vertrek van het voormalig College van Bestuur. Mede met het oog op een nieuw aan te trekken bestuur heeft dit een grote rol gespeeld in de evaluatie. Daarnaast heeft de Raad zijn eigen functioneren en dat van de individuele leden onder de loep genomen.

Samenstelling

De Raad van Toezicht is zodanig samengesteld dat de leden ten opzichte van elkaar, het College van Bestuur en welk deelbelang dan ook onafhankelijk en kritisch kunnen opereren. Daarmee voldoet de raad aan de uitwerking zoals genoemd in de Branchecode Goed Bestuur Hogescholen, lid III.4.2.

Leden Raad van Toezicht 2013 en relevante nevenfuncties

drs. Willemien van Aalst, lid strategie klankbordgroep
Hoofdfunctie: directeur Nederlands Film Festival
Bestuurslid Kunsten '92 (dagelijks bestuur)

Voorzitter Stichting Miek Uittenhout
Eerste benoemingstermijn tot 1 september 2015.

mr. Bart Beusmans, lid remuneratiecommissie en lid auditcommissie
Voorzitter Raad van Commissarissen Unilever Nederland Holding BV tot 1 juli 2013;
Derde benoemingstermijn tot 31 december 2014.

ir. Ruurd Bierman, lid strategie klankbordgroep
Projectmanager Vision 2020 European Broadcasting Union, (EBU)
Voorzitter TV Committee EBU, Voorzitter bestuur Prix Europa, Secretaris Stichting Co-productiefonds Binnenlandse Omroep (CoBO), vicevoorzitter bestuur DK Big Band, vicevoorzitter bestuur Stichting Julius Leeft, voorzitter Roots & Routes.
Eerste benoemingstermijn tot 1 september 2016

Mieke van den Broek-Hanskamp, lid remuneratiecommissie, lid onderwijscommissie
Directeur/grotaandeelhouder Broekhan BV
Directeur/bestuurder van Stichting Raedelyj te Utrecht, met ingang van 1 december 2013.
Associé BoerCroon tot december 2013, Voorzitter Raad van Commissarissen Woningcorporatie Laris Wonen en Diensten Didam, Vice-voorzitter Raad van Toezicht Het Assink Lyceum, Vice-voorzitter AOC Oost, Voorzitter Participatieraad Gemeente Bronckhorst tot september 2013,
Eerste benoemingstermijn, tot 1 september 2016

ing. Gerrit Grotenhuis MBA, voorzitter, lid remuneratiecommissie
Voorzitter statutaire directie Rabobank Enschede-Haaksbergen
Lid Raad van Commissarissen Ondernemend Twente, lid Raad van Toezicht Concordia Kunst & Cultuur,
lid Adviesraad AIESEC Studentenverenigingen, lid Raad van Toezicht Den Waerdenborch (Holten)
Verlengde derde benoemingstermijn i.v.m. continuïteit tot 31 december 2014.

drs. Ralph Keuning, lid strategie klankbordgroep
directeur Museum De Fundatie
Lid raad van advies Nederlands Symfonie Orkest (Orkest van het Oosten), Entrepreneur in Residence bij de Bussiness School Hogeschool Windesheim, lid raad van advies Zwolle Marketingnevenfuncties
Eerste benoemingstermijn tot 1 september 2016

dr. Albertjan Peters, lid auditcommissie, lid onderwijscommissie
Eigenaar De Bijvanck Consultancy bv (onderwijs, cultuur, ruimtelijke en regionale ontwikkeling)
Oud-voorzitter Raad van Bestuur Haagse Hogeschool en Saxion Hogeschool
Voorzitter SER-Overijssel, voorzitter Raad van Commissarissen Woningcorporatie Domijn, voorzitter Raad van Toezicht Expertis onderwijsadvies, voorzitter Stichting Twentse Mattheüs Passion.
Eerste benoemingstermijn tot 1 september 2016

Auditcommissie

De auditcommissie ondersteunt en adviseert de Raad over het gevoerde financiële beleid en beheer van ArtEZ. De auditcommissie wordt gevormd door Bart Beusmans en Albertjan Peters. In juni heeft de auditcommissie overleg gevoerd met de accountants en het College van Bestuur over de jaarrekening 2012. In de daarop volgende vergadering van de Raad van Toezicht is de jaarrekening 2012 en het jaarverslag 2012 goedgekeurd. In september heeft de interim bestuurder een bijgestelde begroting 2013 ingediend. De extra kosten, voortkomend uit het vertrek van het voormalige College van Bestuur en het aanstellen van een interim bestuurder zijn deels gecompenseerd door de uitkering van het waarborgfonds en bezuinigingen. De Raad van Toezicht heeft de herziene begroting goedgekeurd.

Begin december heeft de auditcommissie overleg gevoerd met het College van Bestuur ter voorbereiding op de begroting 2014. De auditcommissie heeft geconcludeerd dat de begroting 2014 beleidsarm is. Wel zijn keuzes gemaakt ten aanzien van groot onderhoud, gebouwen en nieuwe studierichtingen, en zijn middelen gereserveerd voor de prestatieafspraken. Het College van Bestuur heeft een sluitende begroting opgeleverd. De begroting 2014 is medio december in de vergadering van de Raad van Toezicht geaccordeerd.

Remuneratiecommissie

De remuneratiecommissie heeft als taak de arbeidsvoorwaarden en bezoldiging van de bestuurders en benoeming en ontslag van College van Bestuur voor te bereiden. De remuneratiecommissie is in 2013 een aantal keren bijeen geweest, onder meer in verband met het opstellen van de vaststellingsovereenkomsten voor de voormalige collegeleden en is betrokken geweest bij het wervings en selectieproces voor een nieuwe bestuursvoorzitter. In de remuneratiecommissie hebben zitting Gerrit Grotenhuis, Bart Beusmans en Mieke van den Broek.

Hoofdpijnen remuneratierapport

Het remuneratiebeleid is conform de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector (WNT) opgesteld. De bezoldiging van bestuurders bij ArtEZ is volgens de geldende criteria van de Uitwerking Bezoldiging Bestuurders in salarisgroep B ingedeeld. De hogeschool kent geen variabele beloning toe. In geval van tussentijdse beëindiging van de arbeidsovereenkomst van de bestuurders, waarbij de beëindiging in juridische zin niet zijn voornaamste reden vindt in aan de persoon toe te rekenen verwijtbare omstandigheden, kent ArtEZ een afvloeiingsregeling voor het College van Bestuur met een ontslaguitkering die gemaximeerd is op € 75.000.

Bezoldiging

De bezoldiging bestaat uit 12 maandsalarissen, een vakantie uitkering van 8% en een eindejaarsuitkering.

Aanvullende beloningscomponenten

Naast de bezoldiging voorziet het remuneratiebeleid in een aantal aanvullende marktconforme beloningscomponenten voor het College van Bestuur:

- Pensioenbijdrage van 100%
- Leaseauto
Indien wordt afgezien van een leaseauto geldt een belastbare onkostenvergoeding van € 7.559. In dat geval worden de met de auto gemaakte binnenlandse dienstreizen niet gedeclareerd.
- Afvloeiingsregeling
ArtEZ beschikt over een afvloeiingsregeling voor het College van Bestuur indien de Raad van Toezicht besluit de arbeidsovereenkomst niet te verlengen ofwel tussentijds te beëindigen (en de beëindiging in juridische zin niet zijn voornaamste reden vindt in aan de persoon toe te rekenen verwijtbare omstandigheden).

Bezoldiging interim bestuurder

De Raad van Toezicht heeft in september met het ministerie een gesprek gevoerd over de werking van de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen. In 2013 mogen topfunctionarissen in het HBO maximaal € 198.279 verdienen bij een fulltime aanstelling. Op grond van dezelfde WNT meent de Raad van Toezicht dat de eerste zes maanden niet van toepassing zijn op de WNT-kaders. Sinds december 2013 is de Inspectie van het onderwijs met de Raad van Toezicht in overleg over de vaststelling van de eventuele overschrijding van de WNT en de terugvordering op de bestuurder. Vanaf 1 januari 2014 past de bezoldiging van de interim bestuurder binnen de normen van de WNT.

Bezoldiging toezichthouders

In juni 2013 heeft de Raad van Toezicht in een gemeenschappelijke vergadering met het College van Bestuur de regeling Bezoldiging Toezichthouders ArtEZ aangepast aan de vereiste van de Btw-plicht voor commissarissen en toezichthouders en gebaseerd op de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen en de HBO code bezoldiging toezichthouders. Vanwege de toegenomen verantwoordelijkheden voor toezichthouders, de professionele afstand tot het instellingsbestuur en de complexiteit van de hogeschool heeft de Raad besloten de maximale honorering toe te passen met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2013. Deze bezoldiging is inclusief lidmaatschappen aan commissies, onkosten en reiskosten.

Onderwijscommissie

De Raad van Toezicht heeft in 2013 besloten een onderwijscommissie in te stellen. Leden van deze commissie zijn Mieke van den Broek en Albertjan Peters. Deze onderwijscommissie is in 2013 nog niet bijeengekomen, in afwachting van de uitkomsten van het strategietraject ArtEZ 2020.

Branchecode Goed bestuur hogescholen

In oktober 2013 is de nieuwe branchecode Goed Bestuur hogescholen in werking getreden. Nieuw in de branchecode is het ontwikkelen van een toetsingskader voor toezichthouders. In dit kader wordt uiteengezet op welke wijze invulling wordt gegeven aan toezicht op de uitvoering van werkzaamheden van het College van Bestuur. In 2014 zal het toetsingskader nader worden uitgewerkt.

De Raad van Toezicht heeft geen besluiten voorgelegd gekregen waarbij tegenstrijdige belangen van leden van het College van Bestuur spelen die van materiële betekenis zijn voor de hogeschool en of voor de leden van het College van Bestuur.

JAARREKENING

Balans per 31 december 2013

(na resultaatbestemming)

	2013		2012	
	€	€	€	€
Vaste activa				
Materiële vaste activa	34.849		33.271	
Financiële vaste activa	<u>0</u>		<u>171</u>	
		34.849		33.442
Vlottende activa				
Voorraden	60		42	
Vorderingen	1.084		1.227	
Liquide middelen	<u>3.850</u>		<u>6.699</u>	
		4.993		7.968
		<u>39.842</u>		<u>41.409</u>
Eigen vermogen		19.264		19.739
Voorzieningen		2.169		1.326
Langlopende schulden		9.144		9.639
Kortlopende schulden		9.266		10.705
		<u>39.842</u>		<u>41.409</u>

Staat van baten en lasten over 2013

	2013		Begroting 2013		2012	
	€	€	€	€	€	€
Baten						
Rijksbijdragen	42.447		41.725		41.659	
Overige overheidsbijdragen en - subsidies	511		370		454	
Collegegelden	5.589		5.470		5.381	
Baten werk in opdracht van derden	632		643		731	
Overige baten	<u>2.718</u>		<u>3.007</u>		<u>1.885</u>	
Totaal baten		51.898		51.215		50.109
Lasten						
Personele lasten	36.723		35.246		34.668	
Afschrijvingen	2.652		3.109		2.426	
Huisvestingslasten	4.861		5.026		5.383	
Overige lasten	<u>7.792</u>		<u>7.160</u>		<u>7.409</u>	
Totaal lasten		<u>52.027</u>		<u>50.541</u>		<u>49.885</u>
Saldo baten en lasten		-130		674		224
Financiële baten en lasten		-346		-372		-256
Resultaat		<u>-475</u>		<u>302</u>		<u>-32</u>

Kasstroomoverzicht over 2013

	2013		2012	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten		-130		224
Gecorrigeerd voor:				
Afschrijvingen		2.652		2.426
Mutatie voorzieningen		843		-66
			3.365	2.584
Veranderingen in vlottende activa en passiva				
Voorraden		-18		-5
Vorderingen		143		223
Schulden		-1.440		1.931
			-1.314	2.149
Ontvangen interest		77		180
Betaalde interest		-423		-437
			-346	-256
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten			1.705	4.476
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen in materiële vaste activa		-4.230		-5.955
Desinvesteringen (inclusief afschrijving) in materiële vaste activa		0		0
Investeringen in deelnemingen		171		-15
Mutaties leningen		0		0
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten			-4.059	-5.970
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Nieuw opgenomen leningen		16		15
Aflossing langlopende schulden		-510		-484
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten			-494	-469
Mutatie liquide middelen			-2.849	-1.963

Toelichting behorende tot de jaarrekening 2013

Algemeen

Alle bedragen x €1.000

Activiteiten

De activiteiten van de instelling bestaan voornamelijk uit dienstverlening op het gebied van onderwijs.

Statutaire naam en vestigingsplaats

De statutaire naam is Stichting ArtEZ en de statutaire vestigingsplaats is Arnhem.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. In deze regeling is vastgelegd dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn en met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten. Voor zover niet anders vermeld worden activa en passiva opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs (voorheen werd hiervoor de term nominale waarde gebruikt).

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de organisatie zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Financiële instrumenten

De financiële instrumenten omvatten bij ArtEZ debiteuren en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, crediteuren en overige te betalen posten. Financiële instrumenten omvatten tevens in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Deze financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Indien instrumenten niet zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Vorderingen en schulden

Debiteuren, overige vorderingen en geldmiddelen, leningen, overige financieringsverplichtingen, crediteuren en overige te betalen posten worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

Afgeleide financiële instrumenten

ArtEZ heeft een renteswap contract afgesloten ter afdekking van het renterisico op een langlopende euribor-lening met variabele rente en past hiervoor kostprijs hedge accounting toe. Dit houdt in dat, zolang het afgeleide instrument betrekking heeft op afdekking van het specifieke risico van een toekomstige transactie die naar verwachting zal plaatsvinden, er geen herwaardering van dit

instrument plaatsvindt. Zodra de verwachte toekomstige transactie leidt tot verantwoording in de winst-en-verliesrekening, wordt de met het afgeleide instrument samenhangende winst of het met het afgeleide instrument samenhangende verlies eveneens in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Een verlies voor het percentage groter dan de omvang van het afgeleide instrument ten opzichte van de afgedekte positie wordt op basis van kostprijs of lagere marktwaarde direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

ArtEZ documenteert de hedgerelaties in specifieke en generieke hedgedocumentatie en toetst periodiek de effectiviteit van de hedgerelaties door vast te stellen dat geen sprake is van overhedges.

Stelselwijzigingen

In 2013 hebben geen stelselwijzigingen plaatsgevonden

Aanpassingen in presentatie vorig boekjaar

Waar dit voor de vergelijkbaarheid van jaren noodzakelijk is zijn de cijfers van vorig boekjaar aangepast. Aanpassingen worden toegelicht in de tekst. In 2013 zijn geen aanpassingen verwerkt.

Toelichting bij de balans

Materiële vaste activa

De gebouwen en terreinen, inventaris en apparatuur, andere vaste bedrijfsmiddelen, materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de toegepaste lineaire afschrijvingen op basis van de te verwachten economische levensduur.

De volgende afschrijvingstermijnen worden hierbij gehanteerd:

- casco:	afschrijvingstermijn 60 jaar;
- afbouw:	afschrijvingstermijn 30 jaar;
- inbouwpakket:	afschrijvingstermijn 15 jaar;
- technische installaties:	afschrijvingstermijn 15 jaar;
- investeringen in huurpanden:	afschrijvingstermijn 10 jaar, of kortere huurtermijn;
- terreinen en gebouwen in uitvoering	geen afschrijving;
- inventaris en apparatuur (meubilair)	afschrijvingstermijn 10 jaar;
- inventaris en apparatuur (overige)	afschrijvingstermijn 5 jaar.

Er wordt afgeschreven op inventaris en apparatuur als de aanschafprijs hoger is dan € 2.500. Bij lagere bedragen worden de kosten verwerkt in de resultatenrekening. Onderhoudsuitgaven worden alleen geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen.

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde worden de waarderingsgrondslagen van de organisatie gehanteerd. Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de organisatie garant staat voor de schulden van de betreffende deelneming wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt primair ten laste van de vorderingen op deze deelneming gevormd en voor het overige onder de voorzieningen ter grootte van het aandeel in de door de deelneming geleden verliezen, dan wel voor de verwachte betalingen door de organisatie ten behoeve van deze deelneming.

De leningen aan niet-geconsolideerde deelnemingen worden opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van noodzakelijk geachte waardeverminderingen.

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Eventuele winsten of verliezen worden verantwoord onder financiële baten en lasten.

Voorraden

Gebruiksgoederen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en bijkomende kosten.

Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, voor zover nodig onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de algemene reserves, de bestemmingsreserves en de bestemmingsfondsen gepresenteerd. De algemene reserve bestaat uit de reserves die ter vrije beschikking staan van het Bestuur. Indien een beperktere bestedingsmogelijkheid door de organisatie is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve. Indien de beperktere bestedingsmogelijkheid door derden is aangebracht, dan wordt dit deel aangemerkt als bestemmingsfonds.

Voorts is binnen het eigen vermogen een onderscheid gemaakt naar publieke en private middelen.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Toevoegingen aan voorzieningen vinden plaats ten laste van de staat van baten en lasten. Uitgaven vinden rechtstreeks plaats ten laste van de voorzieningen.

Wachtgeldvoorziening

De wachtgeldvoorziening wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen. De verplichtingen zijn tegen 4% per jaar contant gemaakt.

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening wordt opgenomen voor verwachte lasten van gratificaties bij 25- en 40-jarig dienstverband, waarbij alle dienstjaren van de werknemers bij een bij het ABP aangesloten werkgever meetellen. De verplichtingen zijn tegen 4% per jaar contant gemaakt, rekening houdend met blijfkansen en loonstijgingen.

Overige voorzieningen

De voorziening in verband met een lening en garantstelling is opgenomen voor verwachte lasten in de nabije toekomst. De voorziening is niet contant gemaakt in verband met de korte termijn.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. Het aflossingsbedrag van het lopende jaar wordt onder de kortlopende schulden opgenomen. Schulden worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voor de afgesloten renteswap wordt kostprijs-hedge-accounting toegepast.

Kortlopende schulden

Schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar worden aangeduid als kortlopend. Schulden worden niet gesaldeerd met activa. Schulden worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen (waaronder geormerkte bijdragen) en nog te betalen bedragen ter zake van lasten die aan een verstreken periode zijn toegekend. Van

bedragen die voor meerdere jaren beschikbaar zijn gesteld, wordt het nog niet bestede gedeelte op deze post aangehouden. Vrijval ten gunste van de staat van baten en lasten geschiedt naar rato van de besteding.

Toelichting bij de resultatenrekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies uit hoofde van de bekostiging worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft, volledig verwerkt als baten in de staat van baten en lasten. Indien deze opbrengsten betrekking hebben op een specifiek doel, dan worden deze naar rato van de verrichte werkzaamheden als baten verantwoord.

Collegegelden

De college- en cursusgelden worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, waarbij ervan uitgegaan is dat reguliere onderwijstaken gelijkmatig over het studiejaar zijn gespreid.

Baten werk in opdracht van derden

Opbrengsten uit hoofde van werk in opdracht van derden (contractonderwijs, vooropleidingen, cursussen, werkzaamheden van praktijkbureaus en overige) worden in de staat van baten en lasten als baten opgenomen voor een bedrag gelijk aan de kosten indien zeker is dat deze kosten declarabel zijn. Een positief resultaat wordt verantwoord naar rato van het stadium van gereedheid. Voor een verwacht negatief resultaat wordt een voorziening getroffen.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Personeelsbeloningen/pensioenen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Voor de medewerkers van de organisatie is een pensioenregeling getroffen die kwalificeert als een toegezegde pensioenregeling. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds (ABP) en wordt – overeenkomstig de RJ – in de jaarrekening verwerkt als toegezegde bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord. De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening. Informatie over eventuele tekorten en de gevolgen hiervan voor de pensioenpremie in de toekomstige jaren is niet beschikbaar.

Bijzondere posten

Bijzondere posten zijn baten of lasten die voortvloeien uit gebeurtenissen of transacties die behoren tot het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening, maar die omwille van de vergelijkbaarheid apart toegelicht worden op grond van de aard, omvang of het incidentele karakter van de post.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Overig

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

Financiële instrumenten

Algemeen

ArtEZ maakt gebruik van een renteswap. Deze swap wordt afgesloten om de variabele rente op de euribor-lening af te dekken. De contractwaarde van deze swap is een indicatie van de mate waarin van financiële instrumenten gebruik wordt gemaakt en niet van het bedrag van de krediet- of marktrisico's. ArtEZ handelt niet in afgeleide financiële instrumenten. Het treasurystatuut van ArtEZ bevat procedures waaraan voldaan moet worden bij het aangaan van afgeleide financiële instrumenten.

Kredietrisico

De vorderingen uit hoofde van debiteuren betreffen vorderingen op studenten en vorderingen op overige debiteuren. ArtEZ heeft regels en procedures opgesteld waaraan de studenten, deelnemers en cursisten moeten voldoen met betrekking tot betaling van college en cursusgelden. Deze vorderingen zijn over het algemeen beperkt van omvang evenals het kredietrisico op deze vorderingen.

Renterisico en kasstroomrisico

Bij de leningen is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. De leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd. Met betrekking tot opgenomen leningen heeft één lening een variabele rente maar is het renterisico afgedekt door middel van een renteswap. De andere lening heeft een vast rentepercentage.

Marktwaarderisico

De marktwaarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde ervan. Het swapcontract heeft een resterende omvang van k€ 5.600 en een negatieve reële waarde van k€ 820. De ABN AMRO heeft op grond van de algemene voorwaarden het recht om een margin call uit te oefenen en een bedrag ter hoogte van de negatieve waarde te blokkeren.

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt weer te geven:

	Gebouwen en terreinen	Inventaris en apparatuur	In uitvoering en vooruit- betalingen	Totaal
	€	€	€	€
Stand per 1 januari				
Aanschafprijs	39.124	5.804	6.419	51.347
Cumulatieve afschrijvingen	-15.142	-2.934	0	-18.076
Boekwaarde	<u>23.982</u>	<u>2.870</u>	<u>6.419</u>	<u>33.271</u>
Mutaties in de boekwaarde				
Investeringen	2.663	1.285	282	4.230
Desinvesteringen	6.289	-1.097	-6.289	-1.097
Afschrijving desinvesteringen	0	1.097	0	1.097
Afschrijvingen	-1.711	-941	0	-2.652
Saldo	<u>7.241</u>	<u>344</u>	<u>-6.007</u>	<u>1.578</u>
Stand per 31 december				
Aanschafprijs	48.076	5.992	412	54.480
Cumulatieve afschrijvingen	-16.853	-2.778	0	-19.631
Boekwaarde	<u>31.223</u>	<u>3.214</u>	<u>412</u>	<u>34.849</u>

Op de terreinen wordt niet afgeschreven. Bij gebouwen varieert de afschrijvingstermijn van 10 jaar (bij verbouwingen in huurpanden) tot 60 jaar (het casco van panden in eigendom). Inventaris wordt in 10 jaar afgeschreven, apparatuur in 5 jaar. Op gebouwen in uitvoering wordt niet afgeschreven. Geheel afgeschreven activa worden gedesinvesteerd.

In 2013 is het nieuwe pand Tetem II voor de faculteit Art & Design in Enschede in gebruik genomen. De investeringen in de verbouwing van het pand van voorgaande jaren zijn daarom verschoven van In uitvoering naar Gebouwen en terreinen. De totale investering bedroeg k€8.314. De subsidies van de gemeente Enschede en van Provincie Overijssel voor de nieuwbouw, in totaal k€3.708, zijn in mindering gebracht op het investeringsbedrag.

De afschrijvingslast is in 2013 lager dan begroot (k€334 bij gebouwen en k€124 bij inventaris en apparatuur). Bij gebouwen is deels sprake van uitstel: in de begroting was sprake van afschrijving gedurende het hele jaar van Tetem II, maar de bouwwerkzaamheden gingen langer door dan verwacht. Ook was de verwachting dat de verbouwing in Zwolle in 2013 gereed zou zijn en dat gestart zou worden met afschrijven. In werkelijkheid ligt het merendeel van de kosten in 2014 en wordt op de bedragen die al zijn uitgegeven nog niet afgeschreven in 2013. Bij inventaris en apparatuur is minder gekocht dan begroot (vooral bij de ondersteunende diensten) en bovendien wordt in de begroting rekening gehouden met een aanschaf gelijk verdeeld over het jaar. In werkelijkheid ligt het zwaartepunt van de aanschaffen in de tweede helft van het jaar.

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt weer te geven:

	Andere deelnemingen €	Vorderingen op andere deelnemingen €	Totaal €
Stand 1 januari	6	165	171
Mutaties	-6	-165	-171
Stand 31 december	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

ArtEZ was, naast DF&DC en het Arnhems Ondernemers Contact (AOC), aandeelhouder van Coming Soon BV. Coming Soon is een winkel in de Arnhemse binnenstad waar werk van Nederlandse ontwerpers wordt verkocht en biedt studenten en alumni van ArtEZ een podium om met alle facetten van ondernemerschap in aanraking komen. Afgelopen jaren is op verschillende manieren getracht om de winkel kostendekkend te maken, zonder concessies aan het onderwijskundig concept te doen. In 2013 heeft ArtEZ geïnvesteerd om een nieuw concept voor de winkel te ontwikkelen, op basis van consignatie. In de loop van het jaar bleek dat de vele inspanningen niet tot het gewenste resultaat leidden. Dit betekende dat of de winkel voortgezet kon worden met kapitaalinjecties van ArtEZ, of gesloten, of op andere voet moest worden voortgezet. Gezien het belang van de winkel voor de profilering van ArtEZ, het podium voor studenten en alumni en de betekenis voor de stad Arnhem is gekozen voor overdracht van de aandelen aan een derde. Onderhandelingen hierover zijn in het najaar van 2013 gestart en hebben in het voorjaar van 2014 geleid tot de formele aandelenoverdracht. De aandelen, voorraad en inventaris zijn om niet overgedragen en ArtEZ subsidieert nog gedurende 2 jaar de huur van het pand. In ruil hiervoor biedt de ondernemer verkoopruimte, advies en publiciteit aan studenten en alumni van ArtEZ. Inhoudelijk wijzigt de relatie tussen ArtEZ en Coming Soon dus niet.

Per einde jaar is het aandelenkapitaal en de vordering op Coming Soon in verband met bovenstaande gewaardeerd op nihil. De afschrijving van de lening was grotendeels voorzien, waardoor de kosten van afwaardering van de financiële materiële activa in de jaarrekening k€21 bedroegen. In totaal heeft ArtEZ k€214 uit private middelen besteed aan Coming Soon in 2013. ArtEZ bezint zich in 2014 op een (organisatie)vorm om activiteiten in het kader van ondernemerschap en valorisatie onder te brengen.

Voorraden

	2013 €	2012 €
Voorraden	<u>60</u>	<u>42</u>

De voorraad bestaat uit de gebruiksmaterialen die aan het eind van het jaar aanwezig waren in de werkplaatsen. De verkoop was in 2013 twee zo hoog als begroot, daarom wordt een iets grotere voorraad dan voorgaand jaar aangehouden. De voorraad is gewaardeerd tegen kostprijs. Gezien de snelle doorlooptijd is er geen voorziening voor incurantheid.

Vorderingen

	2013		2012	
	€	€	€	€
Debiteuren		258		614
Andere deelnemingen		0		14
Studenten en cursisten		8		8
Vorderingen op personeel		27		39
Overlopende activa				
Vooruitbetaalde kosten	181		197	
Verstreckte voorschotten	17		19	
Overige	593		337	
		791		552
		<u>1.084</u>		<u>1.227</u>

De vorderingen hebben een looptijd korter dan een jaar. Er is geen voorziening dubieuze debiteuren omdat veel van de vorderingen op het moment van opmaken van de jaarrekening al gerealiseerd zijn.

Vorderingen zijn opgenomen bij Debiteuren als een factuur is verstuurd. In 2012 was hier een hoog bedrag in verwerkt voor subsidies, die nu zijn verwerkt bij Overige overlopende activa. Het totaalbedrag van de Vorderingen is vrijwel ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar.

In de overlopende activa zijn de vooruitbetaalde bedragen opgenomen (bijvoorbeeld huurtermijnen en abonnementen van 2014 die al in 2013 betaald zijn) en de bedragen die nog ontvangen moeten worden (bijvoorbeeld k€250 aan subsidies).

Liquide middelen

	2013	2012
	€	€
Kasmiddelen	15	11
Tegoeden op bankrekeningen	3.793	6.647
Overige	43	42
	<u>3.850</u>	<u>6.699</u>

Liquide middelen worden aangehouden op internet(spaar)rekeningen van de ABN AMRO bank en de ING bank. Bij de overige liquide middelen is k€42 opgenomen van de Stichting FARR. Deze stichting beheert een fonds voor studenten van de Academie van Bouwkunst. Het aanhouden van een aparte rekening voor dit bedrag kostte meer dan de renteopbrengst; daarom is het bedrag ondergebracht bij ArtEZ. Het bedrag is verhoogd met 2% rente. Het bedrag wordt beheerd door het stichtingsbestuur van FARR en is dagelijks opeisbaar.

De kasmiddelen en tegoeden op bank- en girorekeningen staan ter vrije beschikking aan ArtEZ, met uitzondering van k€ 88 die nog een deel van het jaar geblokkeerd zijn voor het Waarborgfonds. De stand per eindejaar is voldoende om de uitgaven van een maand te betalen. De daling van het saldo is voornamelijk het gevolg van bouwactiviteiten die met eigen middelen zijn gefinancierd. In verband met de liquiditeit zijn geen middelen vastgezet op depositorekeningen.

Eigen vermogen

	Algemene reserve €	Huisvestings- reserve €	Private reserve €	Totaal €
Stand 1 januari	8.948	10.723	68	19.739
Resultaat	-852	398	-21	-475
Stand 31 december	8.096	11.121	47	19.264

Het eigen vermogen is op grond van regels voor de jaarverslaggeving gesplitst in een aantal onderdelen. ArtEZ heeft een publieke bestemmingsreserve voor huisvesting (huur, afschrijving, rente van leningen en groot onderhoud). ArtEZ ontvangt voor deze kosten huisvestingsrijksbijdrage. In het verleden is veel gereserveerd om herhuisvesting op diverse plekken mogelijk te maken. De huisvestingsreserve maakt 58% uit van het eigen vermogen (54% in 2012, 55% in 2011, 60% in 2010 en 78% in 2009). In het vorige jaarverslag is aangekondigd dat zou worden bezien welk niveau de huisvestingsreserve zou moeten hebben en welk deel gereserveerd kon worden voor andere bestemmingen. In 2013 heeft ConQuaestor een inventarisatie gedaan naar de strategische risico's voor ArtEZ, op basis van interviews met leidinggevenden, Raad van Toezicht, College van Bestuur, Hogeschoolraad en KPMG. De inventarisatie van de risico's vond plaats in de context het strategieproces, ArtEZ 2020, met als gevolg dat de resultaten van deze inventarisatie niet gemakkelijk kwantificeerbaar zijn. Een vertaalslag naar het weerstandsvermogen ontbreekt derhalve. In de loop van 2014 zal ArtEZ de resultaten van de risicoanalyse in relatie tot het weerstandsvermogen verder expliciteren om te komen tot een allocatie van de reserves.

Vanaf 2012 wordt een private reserve afgezonderd van de algemene reserve. Deze wordt gevuld door, met ingang van het schooljaar 2012/2013 en met toestemming van de Dienst Uitvoering Onderwijs (OCW), het verschil tussen het wettelijk en instellingscollegegeld voor 50% af te zonderen. Voor 2013 gaat dit om k€ 218. Er zijn twee posten ten laste van deze private reserve gebracht. Ten eerste de compensatieregeling voor studenten van Fine Art, waarvan de opleiding van Zwolle naar Arnhem verhuisd is (k€ 26). Ook zijn de kosten, die ArtEZ gemaakt heeft voor de afwikkeling van Coming Soon (k€ 214) uit private middelen betaald. De algemene reserve staat ter vrije beschikking van het College van Bestuur.

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

	Wachtgeld- voorziening	Jubileum- voorziening	Overige voorzieningen	Totaal
	€	€	€	€
Stand 1 januari	738	350	238	1.326
Dotaties	1.635	52	0	1.687
Onttrekkingen	-532	-52	-150	-734
Vrijval	-111	0	0	-111
Stand 31 december	<u>1.731</u>	<u>350</u>	<u>88</u>	<u>2.169</u>
Kortlopend deel < 1 jaar	710	50	0	760
Langlopend deel > 1 jaar	1.021	300	88	1.409

Wachtgeldvoorziening

Deze voorziening betreft drie verschillende subgroepen: een reguliere wachtgeldvoorziening, een reorganisatievoorziening en een kleine collectieve voorziening. Onttrekkingen aan deze voorziening vinden plaats op basis van facturen van de uitkeringsinstanties. Het aantal personen dat een beroep doet op een wachtgelduitkering neemt toe door de kortlopende contracten en de krappe arbeidsmarkt. De reorganisatievoorziening is in het verleden gevormd toen voor een groot aantal medewerkers een regeling is getroffen voor vervroegd pensioen. Mede in het licht van maatschappelijke ontwikkelingen op dit terrein worden dergelijke collectieve regelingen voor vervroegde uittreding niet meer aangeboden. Hierdoor neemt het aantal personen waarop deze voorziening betrekking heeft steeds verder af. Ontslagen in dit kader die leiden tot aanspraken op wettelijk, bovenwettelijk en/of nawettelijke uitkeringen worden centraal getoetst en geaccordeerd door het CvB.

Voor werknemers die voor 30 juni 1996 zijn ontslagen ontvangt ArtEZ facturen op basis van collectiviteit binnen het HBO, voor werknemers waarvan het dienstverband is beëindigd na 30 juni 1996 op individuele grondslag. In totaal heeft ArtEZ op grond van bovenstaande drie regelingen in 2013 k€532 betaald voor werknemers die niet meer in dienst zijn (in 2012 k€408).

De eindstand van de voorziening is bepaald op basis van prognoses van UWV, Loyalis en ABP. Deze prognoses laten op individueel niveau zien welke uitkeringen voormalige werknemers zullen ontvangen en wat de kosten voor ArtEZ zullen zijn. Uitkeringen zijn in het algemeen afhankelijk van inkomsten die voormalige werknemers elders verwerven. In 2013 kon om deze reden k€111 van de voorziening vrijvallen. Er is dus altijd sprake van onzekerheid. De dotatie en vrijval zijn terug te vinden bij de personele lasten. De wachtgeldvoorziening geldt voor 41 (2012: 22; 2011: 18, 2010: 15) personen, waarbij de bedragen per persoon uiteenlopen van k€0,01 tot k€481. De reorganisatievoorziening geldt voor 9 personen (2012: 4; 2011: 12, 2010: 18). Hierbij moet worden opgemerkt dat in januari 2014 door Loyalis een nabetaling is gedaan in verband met de eindejaarsuitkering aan iedereen die in 2007 en 2008 een uitkering had. Hierdoor loopt het aantal personen in de voorziening eenmalig hoog op. In de collectieve voorziening voor het hele HBO is één (was 1) voormalige medewerker van ArtEZ opgenomen.

In de begroting hield ArtEZ rekening met een dotatie ter hoogte van 2% van de rijksbijdrage (k€891), in werkelijkheid bedroeg de dotatie 3,8% (1,8% in verband met de bestuurswisseling en 2% voor overige personeelsleden). De dotatie bedroeg k€1.635 (2012: k€404). In de begroting van 2014 is een percentage van 1% gehanteerd (k€491). Dit is voldoende voor een gemiddeld jaar, maar bij bijzondere omstandigheden, zoals het sluiten van een opleiding of afdeling, is het percentage zeker niet voldoende.

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening maakt de verplichting van toekomstige jubileumuitkeringen (bij 25- en 40-jarig dienstverband) zichtbaar. Er is rekening gehouden met een jaarlijkse vertrek kans van 5%. Het bedrag is contant gemaakt tegen 4%. Voor de berekening is niet de datum van indiensttreding bij ArtEZ van belang, maar de datum waarop voor het eerst pensioen werd opgebouwd bij het ABP. Deze informatie moeten werknemers zelf aanleveren. Ook wordt er van uit gegaan dat de pensioenopbouw vanaf de eerste aanstelling permanent doorloopt, terwijl er sprake kan zijn van onderbrekingen. Dit betekent dat de voorziening alleen een indicatie geeft. Op basis van het rekenmodel kon de stand van de voorziening gelijk blijven.

Overige voorzieningen

In 2013 is, zoals bij de financiële vaste activa al is toegelicht, de lening aan Coming Soon kwijtgescholden. Hiertoe is k€ 150 onttrokken aan de voorziening. ArtEZ heeft zich garant gesteld voor 50% van een lening van k€ 175 die Coming Soon heeft afgesloten bij het Arnheems Ondernemerscentrum. Voor deze garantstelling is een voorziening opgenomen. Deze voorziening is niet aangepast in 2013.

Langlopende schulden

	Krediet- instellingen	OCW	Overig	Totaal
	€	€	€	€
Stand 1 januari	8.472	772	394	9.639
Aangegane leningen	0	0	0	0
Aflossingen	-510	0	0	-510
Overige mutaties	0	0	16	16
Stand 31 december	<u>7.962</u>	<u>772</u>	<u>410</u>	<u>9.144</u>
Rentevoet	4,72%	0,00%	2,00%	

Kredietinstellingen

De post langlopende schulden aan kredietinstellingen bestaat uit de volgende leningen.

Lening nummer 40.82007.02 k€ 2.629

Een geldlening ten behoeve van de NV Bank Nederlandse Gemeenten en ten laste van ArtEZ hogeschool voor de kunsten, in hoofdsom oorspronkelijk groot k€ 6.723. De rente bedraagt vanaf 2014 3,58% per jaar. De rente blijft ongewijzigd tot einde looptijd van de lening. Rente en aflossing worden berekend volgens de annuïteitenmethode. De bedragen worden maandelijks betaald. De laatste termijn wordt in december 2023 voldaan.

Als zekerheid is hypotheekrecht verleend op de panden aan de Utrechtsestraat 85 te Arnhem, Oude Kraan 26 - 34 te Arnhem en Aan de Stadsmuur 88 te Zwolle.

De aflossing in 2014 bedraagt k€ 243 en is opgenomen onder de kortlopende schulden.

Lening nummer 42.20.07.226 k€ 5.333

Een geldlening ten behoeve van de ABN AMRO en ten laste van ArtEZ hogeschool voor de kunsten, in hoofdsom oorspronkelijk k€ 8.000. Het betreft een lening met een looptijd van 30 jaar en variabele rente. De laatste termijn wordt in september 2034 voldaan. Sinds 2004 is een renteswap gekoppeld aan de lening omdat ArtEZ niet wil speculeren met publieke middelen. De effectieve rente werd

vastgezet op 3,98% + 0,5% opslag. De kosten van de renteswap bedroegen in 2013 k€218; de verkoopwaarde van de renteswap per eindejaar bedroeg k€820 (in 2012: k€1.096) negatief. De ABNAMRO heeft op grond van de algemene voorwaarden het recht om een bedrag ter hoogte van deze negatieve waarde te blokkeren. Door de jaarlijkse aflossingen wordt het opeisbare bedrag steeds kleiner om uiteindelijk tot nul te dalen. Als zekerheid is hypotheekrecht verleend op de panden aan Onderlangs 9.

De aflossing in 2014 bedraagt k€267 en is opgenomen onder de kortlopende schulden.

OCW

Het ministerie van OCW heeft in 1998 ter compensatie van de invoering van de gespreide betaling van het collegegeld een liquiditeitsbijdrage verstrekt van k€772. Dit bedrag is verantwoord als een langlopende schuld aan het ministerie van OCW. Veel andere hogescholen hebben dit bedrag toegevoegd aan hun eigen vermogen, omdat het bedrag alleen terug betaald hoeft te worden bij sluiting van de instelling.

Overig

De overige langlopende schuld betreft een mogelijke verplichting aan Saxion Hogescholen met betrekking tot het conservatorium Enschede, dat gehuisvest is in een deel van het Muziekcentrum. De ruimte wordt gehuurd van de gemeente. De huurprijs is gekoppeld aan een lening die de gemeente heeft afgesloten voor de bouw van het Muziekcentrum; wanneer in 2023 de lening is afgelost daalt ook de huurprijs die de gemeente in rekening brengt. Bij de overdracht van het conservatorium Enschede van Saxion naar ArtEZ heeft Saxion k€520 geïnvesteerd om de jaarlijkse huur te verlagen en enkele zeer specifieke onderhoudskosten betaald. Het totaalbedrag (k€630) moet aan Saxion worden betaald als, en voor zover, de huurprijs in de toekomst daalt. Er is daarom een balanspost opgenomen ter hoogte van het te betalen bedrag, contant gemaakt tegen 4%. Hoewel er dus geen sprake is van een lening in letterlijke zin is de schuld hier opgenomen bij overige leningen. De jaarlijkse ophoging is zichtbaar bij de overige mutaties. ArtEZ betaalt jaarlijks 2% rente over de hoofdsom. Ten opzichte van de contante waarde bedraagt de rente 3,9%.

Kortlopende schulden

	2013		2012	
	€	€	€	€
Kredietinstellingen		510		484
Crediteuren		2.048		2.528
Belastingen en premies:				
Loonheffing	888		957	
Omzetbelasting	22		-548	
Premies sociale verzekeringen	<u>350</u>		<u>334</u>	
		1.259		743
Schulden inzake pensioenen		486		485
Overige kortlopende schulden:				
Vooruitontvangen college- en cursusgeld	2.523		2.217	
Vooruitontvangen geormerkte subsidies OCW	6		101	
Vakantiegeld en -dagen	1.470		1.540	
Rente	68		80	
Overige	<u>895</u>		<u>2.528</u>	
		4.963		6.466
		<u>9.266</u>		<u>10.705</u>

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Op de balans van 2012 stonden een aantal bijzondere posten in verband met de bouwactiviteiten in Enschede. De post crediteuren was daardoor hoger dan gebruikelijk, er was een vordering inzake de omzetbelasting en een terugbetalingsverplichting in verband met de integratieheffing bij de overige kortlopende schulden. Deze drie posten zijn in 2013 weer terug op een gebruikelijker niveau.

Vooruitontvangen college- en cursusgeld stijgt harder dan op grond van het aantal studenten en cursisten verwacht kan worden. Ongeveer 100 studenten meer dan vorig jaar hebben het collegegeld ineens overgemaakt.

Vakantiegeld en -dagen is lager doordat het aantal fte per eindejaar is afgenomen (434 fte, was 444) en het aantal openstaande uren is afgenomen bij het ondersteunend personeel. Bij onderwijsgevend personeel wordt de jaartaak berekend op basis van het aantal te werken uren zodat hier in veel mindere mate een overschot aan uren kan ontstaan.

In de post Overige zijn huurbedragen (k€ 150) opgenomen voor de vooropleiding dans waarvoor al enkele jaren geen facturen worden ontvangen. Tevens is k€ 171 opgenomen voor vertrekregelingen met twee docenten van de faculteit Art & Design. Verder betreft het kleine afzonderlijke posten voor kosten van 2013 waarvoor de facturen pas in 2014 zijn ontvangen.

De resterende posten vertonen geen grote afwijking ten opzichte van de bedragen van voorgaand jaar.

Specificatie geormerkte subsidies

De vooruit ontvangen geormerkte subsidies van OCW betreft het saldo op 31 december van onderstaande subsidie. De subsidie heeft een verrekeningsclausule.

Omschrijving	Jaar	Kenmerk	Bedrag van toewijzing	Saldo 1 januari	Ontvangen t/m verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale kosten 31 december	Saldo nog te besteden ultimo verslagjaar
Sirius programma	2010	OND/ODB-09/142777M	556	94	445	104	439	6

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

	€	termijn
Huurverplichtingen		
Gemeente Zwolle inzake Rhijnvis Feithlaan	959	1 jaar
Gemeente Enschede inzake Essengaarde	221	9 jaar
Schipperbosch BV inzake Kortestraat Arnhem	125	6 jaar
Bedrijfspensioenfonds Lanbouw inzake Oude Kraan 72 Arnhem	120	1 jaar
Gemeente Zwolle inzake Stilobadstraat	46	5 jaar
Gemeente Arnhem inzake Agnietenplaats	15	1 jaar
Gemeente Enschede inzake Tweekelerweg	15	1 jaar
Poppodium Atak inzake oefenruimtes Enschede	12	
Beekdal Lyceum inzake vooropleiding dans Arnhem	10	
Thomascollege inzake vooropleiding dans Venlo	10	
	<u>1.533</u>	

	€	termijn
Leaseverplichtingen		
Canon inzake multifunctionals	109	2 jaar

Alle bedragen gelden voor het kalenderjaar 2014.

Waarborgfonds

Bij definitieve opheffing van het Waarborgfonds ontvangt ArtEZ nog k€ 440.

Bankgaranties

Door de ING bank is een bedrag geblokkeerd van k€ 52 t.b.v. het Waarborgfonds
Door de BNG is een bedrag geblokkeerd van k€ 33 t.b.v. het Waarborgfonds

Na definitieve afwikkeling van het Waarborgfonds vallen de geblokkeerde bedragen vrij.

Hypotheekrecht

ArtEZ heeft recht van hypotheek verleend op de panden aan Onderlangs 9, Onderlangs 26 – 34, Utrechtsestraat 83 en Aan de Stadsmuur 88 als zekerheidstelling voor twee leningen.

Integratieheffing

In april 2013 heeft ArtEZ k€ 1.677 omzetbelasting afgedragen in verband met de integratieheffing voor de nieuwbouw in Enschede. De onderliggende berekening is voorgelegd aan de belastingdienst. In april 2014 heeft de belastingdienst laten weten dat de geactualiseerde waarde van de grond getaxeerd is op k€280. ArtEZ krijgt de gelegenheid om hier op te reageren. De definitieve aanslag levert een positieve bijdrage voor ArtEZ op.

Rijksbijdragen

	2013		Begroting 2013		2012	
	€	€	€	€	€	€
Rijksbijdrage sector HBO OCW	42.321		41.625		41.441	
Geormerkte OCW-subsidies	126		100		159	
Niet geormerkte OCW-subsidies	<u>0</u>		<u>0</u>		<u>59</u>	
		<u>42.447</u>		<u>41.725</u>		<u>41.659</u>

Overige overheidsbijdragen en subsidies

	2013		Begroting 2013		2012	
	€	€	€	€	€	€
Gemeentelijke bijdragen participatiebudget	95		70		114	
Overige overheidsbijdragen	<u>417</u>		<u>300</u>		<u>340</u>	
		<u>511</u>		<u>370</u>		<u>454</u>

In 2013 is de rijksbijdrage 0,9% verhoogd in verband met besluiten uit het herfstakkoord. Hiermee was geen rekening gehouden in de begroting. Ook de andere posten zijn voorzichtig begroot en vallen hoger uit dan begroot. De presentatie van de cijfers van 2012 is aangepast om aan te sluiten op de definities in het verantwoordingsmodel van het ministerie.

De subsidies kunnen als volgt uitgesplitst worden:

OCW geormerkt: Siriusgelden voor Honours Programme	104
OCW niet geormerkt: Regeling 2e graden	12
OCW niet geormerkt: Regeling Lerarenbeurs	<u>11</u>
Totaal OCW	<u>126</u>

Gemeentelijke huisvestingssubsidie Zwolle	263
Provinciale subsidie voor het project Talentontwikkeling YouXL	93
Gemeentelijke loonkostensubsidies	69
Gemeentelijke subsidie voor opening nieuwbouw Tetem II	26
Provinciale subsidie voor straatfestival	25
Overige kleine subsidies	<u>35</u>
Totaal	<u>511</u>

De subsidies van de gemeente Enschede voor de bouwkosten in Enschede zijn niet verwerkt als baten, maar in mindering gebracht op de investeringslasten, zie bij materiële vaste activa op blz. 44.

Collegegelden

	2013	Begroting 2013	2012
	€	€	€
Collegegelden	<u>5.589</u>	<u>5.470</u>	<u>5.381</u>

De collegegeldopbrengsten zijn 3,9% hoger dan in 2012. Het aantal studenten bij aanvang van het studiejaar was 3,5% hoger dan in 2012 en het collegegeld is 3,6% duurder geworden, wat theoretisch tot een stijging van 7,2% zou moeten leiden. Dat dit niet het geval is komt door tussentijdse uitstroom (met of zonder diploma), een iets hoger aantal studenten dat een bewijs van betaald collegegeld heeft van een andere onderwijsinstelling en een kortingsregeling voor studenten die voorheen bij Windesheim studeerden en daar een lager instellingscollegegeld betalen dan bij ArtEZ gebruikelijk is. Met ingang van 1 september 2013 is de docentenopleiding Beeldende Kunst en Vormgeving van Windesheim overgenomen door ArtEZ en zittende studenten hielden recht op hetzelfde tarief als bij Windesheim.

Baten werk in opdrachten van derden

	2013		Begroting 2013		2012	
	€	€	€	€	€	€
Contractonderwijs, vooropleidingen en overige cursussen	477		530		568	
Overige baten in opdracht van derden	<u>156</u>		<u>113</u>		<u>163</u>	
		<u>632</u>		<u>643</u>		<u>731</u>

ArtEZ biedt naast regulier, bekostigd onderwijs ook cursussen en contractonderwijs aan. Inhoudelijk liggen deze activiteiten in lijn met het door ArtEZ verzorgde bekostigde onderwijs. De cursussen zijn in meerderheid gericht op scholieren die op deze manier kennis kunnen maken met het kunstonderwijs. De oriëntatiecursussen en vooropleidingen van Beeldend, Muziek en Dans bevorderen de toegankelijkheid van het onderwijs van ArtEZ. De Academie van Bouwkunst verzorgt het voorbereidend jaar voor bouwkundestudenten van HAN en Saxion. Er is een taalcursus gegeven voor nieuw ingeschreven buitenlandse studenten van alle faculteiten.

Naast de voorbereidende cursussen zijn er ook activiteiten op bachelorniveau. Individuen kunnen bijvoorbeeld een aantal modules van het onderwijs volgen in de vorm van contractonderwijs. Sommige minoren kunnen gevolgd worden door studenten van andere hogescholen.

Als laatste kent ArtEZ meerdere cursussen voor afgestudeerden. De cursus danstherapie is een driejarige verdiepingscursus voor mensen die al een opleiding in de gezondheidszorg of muziek en dans voltooid hebben. Het Expertisecentrum verzorgt bijscholingen in didactische vaardigheden.

ArtEZ verzorgt geen maatwerktrajecten voor bedrijven of commerciële organisaties en besteedt geen onderwijs uit aan private organisaties.

De vooropleidingen van Muziek en Dans worden deels uit de rijksbijdrage bekostigd omdat ze bijdragen aan de toegankelijkheid en kwaliteit van het onderwijs. De taalcursus wordt deels bekostigd uit het hogere instellingscollegegeld. In de tariefstelling van de overige cursussen en het contractonderwijs wordt gestreefd naar een kostendekkend tarief. Bij alle vooropleidingen was het aantal cursisten lager dan begroot en dan vorig jaar.

Overige baten in opdracht van derden betreffen bijvoorbeeld inkomsten voor activiteiten van lectoren en praktijkbureaus. Deze inkomsten waren hoger dan begroot, maar lager dan in 2012. In de begroting waren de effecten van de crisis zwaarder ingeschat.

Overige baten

	2013		Begroting 2013		2012	
	€	€	€	€	€	€
Verhuur	49		10		64	
Detachering personeel	67		85		89	
Subsidies	428		400		600	
Overige	<u>2.175</u>		<u>2.513</u>		<u>1.131</u>	
		<u>2.718</u>		<u>3.008</u>		<u>1.885</u>

De grootste positieve afwijking ten opzichte van vorig jaar is zichtbaar in de post overige. Hier is de bate in verband met de opheffing van het Waarborgfonds (k€543) opgenomen. In de bijgestelde begroting was echter al rekening gehouden met de volledige opbrengst (k€983). Daarom valt de opbrengst in vergelijking met de begroting tegen. Met ingang van 1 september 2013 is de docentenopleiding Beeldende Kunst en Vormgeving van Windesheim overgenomen door ArtEZ. In verband met de t-2 systematiek ontvangt Windesheim in 2013 en 2014 de rijksbijdrage voor deze studenten. Deze rijksbijdrage wordt door Windesheim grotendeels overgemaakt naar ArtEZ. In 2013 bedroeg dat k€249. Ook deze opbrengst is hier opgenomen. De posten Verhuur, Detachering en Subsidies zijn lager dan in 2012. In de begroting was al rekening gehouden met een daling in verband met de economische crisis.

Personeelslasten

	2013		Begroting 2013		2012	
	€	€	€	€	€	€
Brutolonen en salarissen	24.512		24.571		24.606	
Sociale lasten	2.862		2.800		2.637	
Pensioenpremies	<u>3.776</u>		<u>3.700</u>		<u>3.579</u>	
Lonen en salarissen		31.150		31.071		30.822
Dotatie personele voorzieningen	1.635		941		404	
Vrijval personele voorzieningen	-111		-50		-62	
Personeel niet in loondienst	3.237		2.500		2.686	
Reiskosten en professionalisering	<u>890</u>		<u>811</u>		<u>985</u>	
Overige personele lasten		5.651		4.202		4.013
Af: uitkeringen		-78		-27		-166
		<u>36.723</u>		<u>35.246</u>		<u>34.668</u>

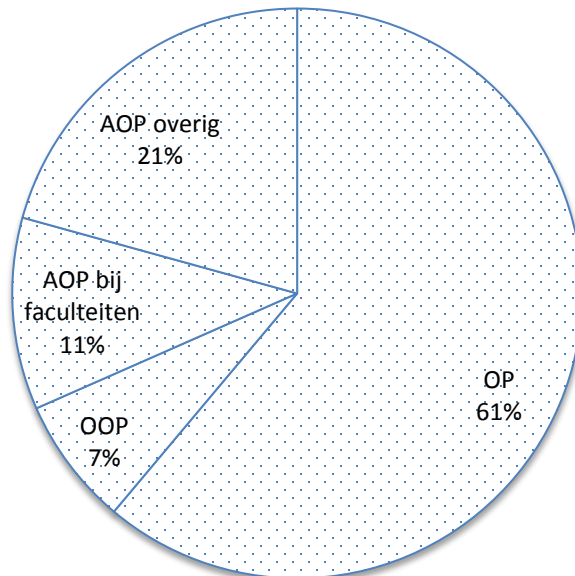
De gemiddelde bezetting inclusief docenten op factuur- en declaratiebasis steeg van 450 in 2012 naar 460 fte in 2013. Zonder verdere bijzonderheden zou dit een stijging van k€786 met zich meebrengen. Dat de werkelijke stijging van de personele lasten k€2.055 bedroeg is te wijten aan de hoge dotatie aan de personele voorziening in 2013. Zoals bij de voorzieningen al toegelicht is de dotatie hoog door de bestuurswisseling (zie bij de specifieke toelichting op blz. 48), door een inhaalbetaling van Loyalis en doordat meer medewerkers na afloop van hun contract of tijdelijke taakuitbreiding een uitkering aanvraagden.

De overschrijding ten opzichte van de begroting heeft eveneens van doen met de bestuurswisseling. Dit wordt toegelicht op blz. 57. De personele lasten stijgen ca k€6 per fte door bovenstaande zaken. Ook de personele lasten per student nemen toe. Bij de kerncijfers is te zien dat in de afgelopen vijf jaar beide kengetallen ongeveer 20% gestegen zijn. Ook los van de eenmalige effecten van de bestuurswisseling maakt deze ontwikkeling planvorming noodzakelijk. Deels is de stijging het resultaat van CAO-ontwikkelingen en externe invloeden als stijging van sociale lasten en pensioenpremies, maar een ander deel is beïnvloedbaar door ArtEZ. In 2014 zal deze planvorming nadrukkelijk op de agenda staan.

Per einde jaar waren 900 personen in dienst (was 934), met een totale omvang van 434 fte (was 444).

De personele lasten exclusief de dotatie aan de voorzieningen hebben voor 61% betrekking op docenten (met of zonder dienstverband). 7% van de kosten is voor onderwijs ondersteunend personeel en 11% voor administratief ondersteunend personeel bij de faculteiten (bijvoorbeeld directie, secretariaten en projectmedewerkers) en 21% voor administratief ondersteunend personeel bij de ondersteunende diensten, waaronder bijvoorbeeld ook de mediatheken, studium generale en

het Art Business Centre vallen. Deze verdeling is vrijwel gelijk aan die van 2012 toen de respectievelijke percentages 60, 7, 11 en 22% bedroegen. In de prestatieafspraken is opgenomen dat de verhouding Docenten / Overig personeel in 2015 1,13 moet bedragen. In 2013 was de verhouding 1,01 (in 2012 0,99). De meeste kunsthogescholen rekenen het onderwijs ondersteunend personeel, met name de instructeurs technische vaardigheden en de werkplaatsassistenten, tot het Onderwijzend Personeel. Op basis van deze indeling zou de ratio 1,58 bedragen. In beeld ziet de verdeling van de personele lasten er als volgt uit:

College van Bestuur, Raad van Toezicht en effect van de bestuurswisseling op de jaarrekening

In de personele lasten zijn de volgende kosten verwerkt voor de leden van het College van Bestuur en Raad van Toezicht, inclusief werkgevers- en alle andere bijkomende lasten:

naam	Begroting		
	2013	2013	2012
	€	€	€
College van bestuur			
D. Kuilman, voorzitter *	205	122	185
G. Strijker, lid *	162	95	147
G. Eggink, voorzitter ad interim **	335	300	-
Totaal College van Bestuur	701	518	332
* De kosten zijn inclusief een afvloeiingsregeling van k€75			
** Inclusief kosten BoerCroon en btw			
Dotatie wachtgeldvoorziening	797	718	-
Raad van Toezicht			
W. van Aalst	8	10	3
B.C.M.I. Beusmans	8	10	5
R. Bierman	10	10	2
H. van de Broek - Hanskamp	10	10	2
G. Grotenhuis, voorzitter	15	15	6
R. H. Keuning	10	10	2
A. Peters	10	10	2
Totaal Raad van Toezicht	71	74	21
Totaal	1.569	1.310	353

Voor de leden van het voormalige College van Bestuur zijn de loonkosten opgenomen, de kosten van de leaseauto en de belaste onkostenvergoeding. De interim voorzitter werd ingehuurd via BoerCroon. In de kosten zijn de facturen opgenomen voor G. Eggink, de kosten van BoerCroon, de belaste onkostenvergoeding en de btw. De dotatie aan de wachtgeldvoorziening is gesaldeerd weergegeven. De leden van de Raad van Toezicht sturen een factuur met omzetbelasting voor hun werkzaamheden. Twee leden van de Raad van Toezicht hebben een btw-vrijstelling waardoor hun kosten lager zijn dan van de overige leden.

Ten opzichte van 2012 nemen de kosten toe met k€1.216. Hiervan is k€50 gerelateerd aan de hogere vergoeding voor de Raad van Toezicht. Het overige deel van de kostenstijging hangt samen met de bestuurswisseling. Een deel van de hogere kosten was opgenomen in de herziene begroting, die in april 2013 is opgesteld en in juni is goedgekeurd door de Raad van Toezicht. In deze begroting was nog geen rekening gehouden met een ontslagvergoeding van k€75 voor ieder der voormalige bestuursleden. De dotatie aan de voorziening en de kosten van de interim bestuurder vielen beide eveneens hoger uit.

Met ingang van 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (WNT) van toepassing voor bestuurders in de publieke sector. De bezoldiging bij bestaande dienstverbanden mag niet hoger zijn dan k€198 bij een voltijds dienstverband voor een heel jaar. Een eventuele ontslagvergoeding telt niet mee, maar mag niet hoger zijn dan k€75. De leden van het voormalige College van Bestuur vallen binnen de norm. Voor interim bestuurders geldt geen limiet als de werkzaamheden maximaal 6 maanden duren. Duren de werkzaamheden langer dan is de WNT van toepassing. In maart 2013 was de verwachting van de Raad van Toezicht dat de interim periode binnen de 6-maandstermijn zouden vallen omdat op korte termijn een nieuwe voorzitter geworven zou worden. Bij het zoeken naar een kandidaat was daarom de hoogte van de beloning voor de Raad van Toezicht minder van belang dan snelle beschikbaarheid. In de zomer van 2013 bleek dat de vervulling van de vacature langer zou duren dan verwacht. De Raad van Toezicht besloot de interim bestuurder langer in functie te laten blijven in verband met de continuïteit van de organisatie, de borging van de kwaliteit van het onderwijs en het ingezette proces van strategieontwikkeling. Hierdoor werd duidelijk dat de norm van de WNT overschreden zou worden. De

Raad van Toezicht heeft daarom in september contact gezocht met het ministerie van OCW over de uitwerking van de WNT voor ArtEZ, de mogelijkheid om de overschrijding te kunnen terugvorderen, de hoogte van het terug te vorderen bedrag en de separate kosten voor BoerCroon. Hierover bestaat nog geen jurisprudentie; de Raad van Toezicht is van mening dat de wet meerdere interpretaties mogelijk maakt. In december heeft het ministerie laten weten dat de Onderwijsinspectie zich over de vragen zou buigen en in voorjaar 2014 heeft een gesprek plaatsgevonden. De Raad van Toezicht heeft nog geen antwoord ontvangen op de gestelde vragen, waardoor op dit moment nog geen helderheid is over de daadwerkelijke toe te rekenen overschrijding van de norm. Gezien de onzekerheid over de inning en de omvang van de overschrijding en de lopende discussie hieromtrent met OCW is er vooralsnog geen vordering verantwoord in de jaarrekening inzake de overschrijding van de WNTnorm met k€ 76.

In onderstaand overzicht zijn de bezoldiging van het College van Bestuur en de beloning van de leden van de Raad van Toezicht weergegeven volgens het verantwoordingsmodel van het ministerie. De Beleidsregel toepassing WNT is als normenkader bij het opmaken van de jaarrekening gehanteerd.

Funcie	Voorzitters-clausule van toelassing	Naam	Ingangsdatum dienstverband	Einddatum dienstverband	Omvang dienstverband	Beloning	Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	Voorzieningen beloning betaalbaar op termijn (betaalde pensioenpremie)	Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	Motivatie overschrijding van de norm
Bestuurders met dienstbetrekking										
College van bestuur	Ja	D. Kuilman	1-jan	30-sep	1	105	1	23	75	n.v.t.
College van bestuur		G. Strijker	1-jan	31-jul	1	70	0	16	75	n.v.t.
Bestuurders zonder dienstbetrekking										
College van bestuur	Ja	G. Eggink	4-mrt	31-dec	0,8	193	16	0	0	Ja, zie hierboven
BoerCroon heeft k€ 68 in rekening gebracht										
Toezichthouders										
Raad van toezicht		W. van Aalst	1-jan	31-dec		8				
Raad van toezicht		B.C.M.I. Beusmans	1-jan	31-dec		8				
Raad van toezicht	Ja	G. Grotenhuis	1-jan	31-dec		12				
Raad van toezicht		R. Bierman	1-jan	31-dec		8				
Raad van toezicht		H. van den Broek	1-jan	31-dec		8				
Raad van toezicht		R.H. Keuning	1-jan	31-dec		8				
Raad van toezicht		A. Peters	1-jan	31-dec		8				

Alle bedragen voor externe inhuur zijn exclusief btw. Voor de volledigheid is hierbij ook het model opgenomen dat in voorgaande jaren gebruikelijk was:

Naam	Ingangsdatum	Einddatum	Ingangsdatum dienstverband	Omvang dienstverband	Dienstbetrekking (D) of Interim (I)	Beloning	Bonus	Voorzieningen beloning betaalbaar op termijn (pensioenpremie werkgever)	Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	Totaal
D. Kuilman	1 jan	30 sep	1 sep 2010	1	D	106	0	23	75	204
G. Strijker	1 jan	31 juli	1 sep 2001	1	D	70	0	16	75	161
G. Eggink	4 mrt	31 dec		0,8	I	208	0	0	0	208
Totaal bestuurders						384	0	40	150	573
W. van Aalst	1 jan	31 dec				8				
B.C.M.I. Beusmans	1 jan	31 dec				8				
G. Grotenhuis	1 jan	31 dec				12				
R. Bierman	1 jan	31 dec				8				
H. van den Broek	1 jan	31 dec				8				
R.H. Keuning	1 jan	31 dec				8				
A. Peters	1 jan	31 dec				8				
Totaal toezichthouders						62				

De beloning van G. Eggink is hier exclusief kosten BoerCroon en btw.

In 2013 zijn extra adviseurs ingehuurd, bijvoorbeeld voor begeleiding bij het strategietraject ArtEZ 2020 (k€ 104), huisvesting (k€ 136) en Coming Soon (k€ 75). In de begroting was k€ 108 opgenomen voor deze additionele kosten.

Huisvestingslasten

	2013		Begroting 2013		2012	
	€	€	€	€	€	€
Huur	1.695		1.649		2.066	
Onderhoud en exploitatie	906		1.073		1.104	
Energie en water	959		946		957	
Schoonmaakkosten	953		907		940	
Heffingen	249		340		232	
Verzekeringen	<u>98</u>		<u>111</u>		<u>84</u>	
		<u>4.861</u>		<u>5.026</u>		<u>5.383</u>

De totale huisvestingslasten zijn lager dan begroot. Het positieve effect is te danken aan lagere kosten voor onderhoud en lagere heffingen (onroerende zaak belasting). In 2013 speelden twee grote verhuisbewegingen: de opleiding Fine Art uit Zwolle werd samengevoegd met die in Arnhem en de docentenopleiding BKV van Windesheim werd overgenomen door ArtEZ. In verband met deze projecten stonden andere onderhoudsprojecten op een laag pitje. De kosten van de nieuwe huisvesting in Zwolle staan nog op de balans als Gebouwen in aanbouw en niet bij onderhoud. Voor de uitbreiding van de huisvesting in Zwolle zijn de meeste kosten pas gemaakt in 2014. Pas als de afschrijvingstermijn start hebben de dit nieuwe pand effect op het resultaat.

Ten opzichte van vorig jaar valt vooral de daling bij de huur op. De nieuwe huisvesting in Tetem II voor de faculteit Art & Design is in 2013 in gebruik genomen. Hierdoor verviel de huur voor het oude pand. Het nieuwe pand is eigendom. De bouwkosten waren conform begroting. De jaarlijkse kosten van het pand zijn lager dan in voorgaande jaren, ook in verband met de energiebesparende maatregelen die in het pand zijn toegepast.

Overige lasten

	2013		Begroting 2013		2012	
	€	€	€	€	€	€
Administratie- en beheerskosten	5.226		4.376		4.732	
Inventaris, apparatuur en leermiddelen	2.152		2.174		2.365	
Overige	<u>413</u>		<u>510</u>		<u>311</u>	
		<u>7.792</u>		<u>7.060</u>		<u>7.409</u>

Inventaris, apparatuur en leermiddelen en Overige vielen iets lager uit dan begroot. De post overige betreft de reiskosten van derden en facturen van reisbureaus voor groepsvervoer.

De post Administratie en beheer is als volgt uit te splitsen:

	2013		Begroting 2013		verschil	
	€	€	€	€	€	€
Diensten van derden	2.767		1.918		2.458	
ICT-middelen	451		469		411	
Kantoorkosten	338		466		382	
Eten, drinken en verblijfskosten	308		286		367	
Publiciteit en (personeels)werving	288		504		265	
Schenkingen en beurzen	460		169		179	
Contributies	200		193		168	
Accountantskosten	93		56		136	
Overig	322		316		366	
		<u>5.226</u>		<u>4.376</u>		<u>4.732</u>

Binnen de post Administratie en beheer is de grootste overschrijding zichtbaar bij diensten van derden. De overschrijding bij het College van Bestuur bedraagt k€377. Zoals hierboven al is toegelicht betreft dit bijvoorbeeld inhuur van adviseurs. In januari 2013 heeft ArtEZ de aanvraag Instellingstoets Kwaliteitszorg ingetrokken, met als gevolg dat alle opleidingen volgens het uitgebreidere regime voor accreditaties worden beoordeeld. Hierdoor vielen de kosten k€113 hoger uit. ArtEZ Press ging meer dan voorheen boeken uitgeven in eigen beheer, waardoor zowel kosten als baten bij ArtEZ terecht komen en niet meer bij externe partner uitgeverijen. Dit zorgde voor k€111 meer inhuur van derden dan begroot.

In de post schenkingen en beurzen zijn de uitkeringen van het profileringsfonds opgenomen. In totaal is hiervoor k€183 uitgegeven. 9 studenten kregen een vergoeding in verband met afstudeervertraging (k€19), 29 studenten ontvingen een Talentbeurs (k€164). Alle toegekende Talentbeurzen betroffen studenten van buiten de EER. ArtEZ heeft in 2013 k€214 gestoken in Coming Soon. Dit was niet begroot. Deze post is ten laste van de private reserve gebracht.

Accountantskosten worden toegelicht op blz. 63.

Financiële baten en lasten

	2013		Begroting 2013		2012	
	€	€	€	€	€	€
Rentebaten	77		25		180	
Rentelasten	<u>-422</u>		<u>-398</u>		<u>-437</u>	
		<u>-346</u>		<u>-373</u>		<u>-256</u>

De liquiditeit van ArtEZ was hoger dan verwacht gedurende het jaar, wat resulteert in een hogere renteopbrengst dan begroot. Doordat de rente van de lening bij Saxion niet was opgenomen in de begroting wijken de rentelasten iets af. ArtEZ kiest voor zekerheid bij het afsluiten van leningen en

daarom kennen alle afgesloten leningen bij de BNG vanaf 2013 een vaste rente. Daarnaast is een renteswap afgesloten om de rente op de langlopende lening bij de ABNAMRO te vast te zetten. De kosten voor deze swap bedragen k€218; dit bedrag is verwerkt in bovenstaande rentelasten.

Overzicht verbonden partijen

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2013 €	Resultaat jaar 2013 €	Art 2:403	Deelname %	Consolidatie %
Coming Soon	BV	Arnhem	4	-497	-212	Nee	46	Nee
DF&DC	Stichting	Arnhem	4	n.b.	n.b.	Nee		Nee

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

Zoals op blz. 45 toegelicht zijn de aandelen van Coming Soon in 2014 om niet overgedragen. Transacties tussen partijen vonden plaats tegen marktconforme tarieven. Er waren geen activiteiten die buiten de normale bedrijfsactiviteiten vielen.

Financiële specificatie rijkssubsidies

Subsidieverstrek- ker/uitvoerder	Kenmerk beschikking	Totaal projectbudget	Subsidie	Looptijd begin	Looptijd einde	Bestedingen			Voorschot	Status
						Stand 1-1- 2013	Mutaties	Stand 31- 12- 2013		
OCW Sirius	OND/ODB 09/142777M	1.112	556	1-1- 2010	31-12- 2014	670	208	878	445	lopend

Toelichting bij de tabel:

Personeelskosten betreffen de brutoloonkosten inclusief vakantiegeld en eindejaarsuitkering en het werkgeversdeel sociale lasten en pensioenpremies.

Personeelskosten en overige kosten zijn direct toerekenbaar aan het project en tegen kostprijs gewaardeerd. De geautoriseerde jaartaken worden vastgelegd in de salarisadministratie en direct ten laste van het project geboekt. Er worden geen indirecte kosten toegerekend of opslagen gehanteerd voor algemene overhead. In de FSR-tabel komen geen kosten voor die op de limitatieve lijst van niet-toerekenbare kosten staan.

Honoraria van de accountant

De volgende honoraria van KPMG Accountants NV zijn ten laste gebracht van de organisatie, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW. Andere controleopdrachten betreffen subsidieprojecten.

	2013 €	2012 €
Onderzoek van de jaarrekening	61	61
Andere controleopdrachten	32	48
Advieskosten	1	27
Totaal	<u>93</u>	<u>136</u>

Arnhem,

R. Litjens, College van Bestuur *ad interim*

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting ArtEZ Hogeschool voor de kunsten

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag op pagina 36 tot en met pagina 63 opgenomen jaarrekening 2013 van de Stichting ArtEZ Hogeschool voor de kunsten te Arnhem gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 en de staat van baten en lasten over 2013 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. Het bestuur is voorts verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van de relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, als bedoeld in artikel 2.9, lid 3 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het onderwijscontroleprotocol OCW/EZ 2013. Dit vereist dat wij voldoen aan voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan alsmede in het kader van de financiële rechtmatigheid voor de naleving van die relevante wet- en regelgeving, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de Stichting ArtEZ Hogeschool voor de kunsten. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidcriteria en van de redelijkheid van de door het bestuur van de Stichting ArtEZ Hogeschool voor de kunsten gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Onderbouwing van het oordeel met beperking omtrent financiële rechtmatigheid

Op basis van de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het onderwijscontroleprotocol OCW/EZ 2013 dient de accountant te toetsen of aan de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is voldaan. Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden hebben wij geconstateerd dat er sprake is van een overschrijding van de WNT norm voor topfunctionarissen ad

EUR 76 duizend. Deze overschrijding is in de jaarrekening toegelicht bij de WNT toelichting op pagina 58 en 59.

Oordeel met beperking omtrent de financiële rechtmatigheid

Naar ons oordeel voldoen de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2013 in alle van materieel belang zijnde aspecten aan de eisen van financiële rechtmatigheid, uitgezonderd de het effect van de aangelegenheid zoals beschreven in de paragraaf "Onderbouwing van het oordeel met beperking omtrent financiële rechtmatigheid". Dit houdt in dat de bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het onderwijscontroleprotocol OCW/EZ 2013, uitgezonderd de het effect van de aangelegenheid zoals beschreven in de paragraaf "Onderbouwing van het oordeel met beperking omtrent financiële rechtmatigheid".

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:393 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391, lid 4 BW. Tenslotte vermelden wij dat het jaarverslag voldoet aan de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.2.5 Jaarverslag van het onderwijscontroleprotocol OCW/EZ 2013.

Arnhem, 25 juni 2014

KPMG ACCOUNTANTS N.V.

J. van Rossen RA

Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

Ingevolge de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek wordt het resultaat van het verslagjaar verrekend met de reserve van de instelling.

Het negatieve resultaat van het verslagjaar ad k€ 475 wordt als volgt in mindering gebracht op het eigen vermogen:

	realisatie
	€
Resultaat t.g.v. algemene reserve	-852
Resultaat t.g.v. huisvestingsreserve	398
Resultaat t.g.v. private reserve	-21
Totaal	<u>-475</u>

Algemene reserve

De mutaties van de algemene reserve kunnen als volgt uitgesplitst worden naar onderdelen:

	1 januari	Resultaat	31 december
	€	€	€
Faculteit Art & Design	-319	-1.039	-1.358
Faculteit Muziek	-283	-20	-303
Faculteit Theater en Dans	-1.033	-77	-1.109
Faculteit Architectuur Totaal	131	-10	121
Expertisecentrum Kunsteducatie	749	-11	738
Creative Writing	-112	-68	-179
Lectoraten	742	-80	663
ArtEZ algemeen	7.723	-851	6.872
Innovatieve projecten	1.348	1.303	2.651
	<u>8.948</u>	<u>-852</u>	<u>8.096</u>

Vergeleken met de begrote resultaten zijn de verschillen als volgt:

	Resultaat	Begroting	Vershil
	€	€	€
Faculteit Art & Design	-1.039	-411	-628
Faculteit Muziek	-20	56	-76
Faculteit Theater en Dans	-77	15	-92
Faculteit Architectuur Totaal	-10	-55	45
Expertisecentrum Kunsteducatie	-11	-20	9
Creative Writing	-68	-46	-22
Lectoraten	-80	0	-80
ArtEZ algemeen	-851	-335	-516
Innovatieve projecten	1.303	1.246	57
	<u>-852</u>	<u>450</u>	<u>-1.302</u>

Het negatieve verschil bij de faculteiten Art & Design, Muziek en Theater & Dans wordt veroorzaakt door een hogere dotatie aan de wachtgeldvoorziening dan begroot, omdat docenten met leegstand zijn ontslagen. Ook zijn met een aantal docenten andere vertrekregelingen afgesproken. Hier staan lagere personele lasten in de komende jaren tegenover. Bij de faculteit Art & Design speelt daarnaast een toename van de formatie van de ondersteuning, een hoog ziekteverzuim en een sterk teruglopend aantal studenten bij de locatie Enschede. Er is een verbeterplan opgesteld waar het College van Bestuur in 2014 een besluit over zal nemen.

Het verschil bij de lectoraten wordt veroorzaakt doordat bij ArtEZ Press meer boeken in eigen beheer worden uitgegeven. De kosten lopen hier voor de baat uit.

Het verschil bij ArtEZ algemeen wordt veroorzaakt door hogere kosten in verband met de bestuurswisseling, zoals toegelicht op blz. 58 .

Bijlagen

Gegevens rechtspersoon

Stichting ArtEZ
Onderlangs 9
6812 CE ARNHEM
Tel: 026-3535635
Fax: 026-3535604
Contactpersoon: M. van Waveren
Brin-nummer: 27 NF
Bevoegd gezagnummer: 41292
E-mailadres: cvb@artez.nl

Organisatiemodel ArtEZ 2013

Ondersteunend	Faculteit	Instituut	Opleidingen en afdelingen		
			Bachelors	Masters	
College van Bestuur Servicebedrijf Financiën Personeel & Organisatie Facilitaire zaken Studentenzaken ICT Mediatheken Decanaat Algemene beleids- ondersteuning Onderwijsontwikkeling en Kwaliteitszorg Communicatie Studium Generale (dAcapo) ArtEZ Press ArtEZ Art Business Centre Lectoraten Modevormgeving Kunsteducatie Theorie in de kunsten Kunst, Cultuur & Economie	Faculteit Beeldende Kunst en Vormgeving	ArtEZ Academie voor Art & Design	Fine Art Fashion Design Product Design Graphic Design Interaction Design Docent Beeldende kunst en vormgeving	Dutch Art Institute Fashion Institute Arnhem Fashion, Design & Strategy Werkplaats Typografie	
			Fine Art Art & Crossmedia Design		
	Faculteit Bouwkunst	ArtEZ Academie van Bouwkunst	Interieurarchitectuur	Architectuur Interieurarchitectuur	
	Faculteit Muziek	ArtEZ Conservatorium	Klassieke muziek Jazz & Pop Muziektheater MediaMusic Muziektherapie Docent Muziek	Muziek Muziekprogrammering	
			ArtEZ Popacademie	Popmuziek	
	Faculteit Theater	ArtEZ Academie voor Theater	Theater (ArtEZ toneelschool) Docent Theater		
			ArtEZ Dansacademie	Dans Docent Dans	Dance Unlimited
		ArtEZ Expertise-centrum Kunsteducatie		Kunsteducatie	
			Creative Writing		

Opleidingen

Arnhem

Architectuur en Interieur

Master Architectuur (conc.)
Master Interieurarchitectuur

Beeldende kunst

Fine Art
Master Fine Art (DAI)

Dans

Dans
Docent Dans
Master Choreografie

Docentopleidingen

Docent Beeldende Kunst & Vormgeving (vt/dt)
Docent Dans
Docent Theater

Mode

Fashion Design
Master Fashion Design
Master Fashion Strategy

Muziek

Jazz & Pop
Muziektheater
Master Muziek

Schrijven

Creative Writing

Theater

Toneelschool
Docent Theater

Vormgeving

Graphic Design
Interaction Design
Product Design
Master Typografie (Werkplaats Typografie)

Enschede

Beeldende kunst

Fine Art

Docentopleidingen

Docent Muziek

Muziek

Jazz & Pop
MediaMusic
Popacademie
Docent Muziek
Muziektherapie
Master Muziek

Vormgeving

Crossmedia Design

Zwolle

Architectuur en Interieur

Interieurarchitectuur
Interieurvormgever (Associate degree)

Docentopleidingen

Docent Beeldende Kunst & Vormgeving (vt/dt)
Docent Muziek
Docent Theater
Master Kunsteducatie (dt)

Muziek

Jazz & Pop
Klassieke Muziek
Docent Muziek
Master Muziek

Theater

Docent Theater

Vormgeving

Animation Design
Comic Design
Graphic Design
Illustration Design

Vooropleidingen

Art & Design

Vooropleiding Art & Design
Arnhem / Enschede / Zwolle

Oriëntatie Art & Design

Arnhem / Enschede / Zwolle

Verkorte vooropleiding Docent

Beeldende Kunst en Vormgeving
Zwolle

Dans

Vooropleiding Dans

Arnhem / Venlo

Dansworkshop Vooropleiding

Arnhem / Venlo

Fast Track (mbo vooropleiding i.s.m. Rijn IJssel College)

Arnhem

Oriëntatiecursus Docent Dans

Arnhem

Auditieworkshop Docent Dans

Arnhem

Muziek

Interne vooropleiding

Arnhem / Enschede / Zwolle

Externe vooropleiding

diverse locaties in Nederland

Jong Talentklas

Arnhem / Enschede / Zwolle

Spoedcursus muziektheorie & gehoortraining (voorbereiding op toelatingsexamen) Zwolle

Theater

Vooropleiding Theater

(i.s.m. toneelgroep Oostpool en Kunstbedrijf Arnhem) Arnhem

ArtEZ biedt ook cursussen en post-hbo-trajecten. Zie voor het aanbod www.artez.nl/opleidingen.

Alle opleidingen zijn bachelor en voltijd, tenzij anders vermeld.

vt = voltijd, dt = deeltijd, conc. = combinatie van werken en studeren

Uitgave overzicht: september 2013

Zie voor het meest actuele overzicht van opleidingen en cursussen www.artez.nl

Studenten studie-uitwisselingen in 2013

Buitenlandse instelling/ Partnerschool van ArtEZ	Land	Inkomend	Uitgaand
Art & Design			
LUCA	België		1
Emily Carr University of Art + Design	Canada	1	
The Royal Danish Academy of Fine Arts - The School of Design	Denemarken		1
Kolding School of Design	Denemarken	2	
University of Applied Arts and Sciences, Hannover	Duitsland	1	
Hochschule für Grafik und Buchkunst Leipzig / Academy of Visual Arts (HGB)	Duitsland		3
Hochschule für Gestaltung Schwabisch Gmünd	Duitsland	3	
Fachhochschule Mainz	Duitsland	3	
Burg Giebichenstein Kunsthochschule Halle	Duitsland	1	
UWE Bristol	Engeland		1
Seinajoki University of Applied Sciences, School of Culture and Design	Finland	1	
KUVA	Finland		1
Athens School of Fine Arts	Griekenland	1	
Moholy-Nagy University of Art and Design Budapest (MOME)	Hongarije	1	1
CIT Crawford College of Art	Ierland		1
Bezalel Academy of Arts and Design	Israël	2	1
Accademia di belle Arti L'Aquila	Italië		1
Trondheim Kunstakademi	Noorwegen		1
Bergen Academy of Art and Design	Noorwegen	1	
University of Applied Arts Vienna	Oostenrijk		2
The Academy of Fine Arts in Kraków	Polen		1
Academy of Art and Design Wrocław	Polen	1	
University of Évora	Portugal	3	
Robert Gordon University	Schotland		1
Universidad Complutense de Madrid (UCM)	Spanje	1	
La Universidad de Castilla-La Mancha (UCLM)	Spanje		2
Escola Massana Centre d'Art i Disseny	Spanje	1	1
C.E.S. Felipe II -Universidad Complutense de Madrid (UCM)	Spanje	1	
Marmara University	Turkije	1	
SMFA Boston	Verenigde staten	1	
Zürcher Hochschule der Künste	Zwitserland	2	
Totaal		28	19

Dans		In	Uit
Turku University of Applied Sciences	Finland	1	
Escola Superior de Danca	Portugal	1	
Balettakademien	Zweden	2	
Totaal		4	
Muziek			
Det Jyske Musikkonservatorium	Denemarken		1
Folkwang Universität der Künste	Duitsland		1
Jyväskylä University	Finland	1	
University of Jyväskylä	Finland		1
Jazeps Vitols Latvia Academy of Music	Letland	2	
Joseph Haydn Konservatorium	Oostenrijk	2	
Joseph Haydn Konservatorium	Oostenrijk	1	
Mozarteum	Oostenrijk		1
Universität für Musik und darstellende Kunst Wien	Oostenrijk	1	
Conservatori del Liceu	Spanje	2	
Conservatorio Superior de Musica de Canarias	Spanje	1	
Conservatorio superior de musica de Malaga	Spanje	2	
Birmingham Conservatoire	Verenigd Koninkrijk	1	
University of Leeds	Verenigd Koninkrijk	1	
Collective School of Music, New York	Verenigde Staten		1
Lund University, Malmö Academy of Music	Zweden		1
UNIRIO, Unicamp	Brazilië		1
Hochschule für Musik	Duitsland		1
University of Münster	Duitsland		1
Totaal		14	9
Theater			
Hogeschool Gent	België		2
Lietuvos Muzikos ir Teatro Akademija	Litouwen		1
Max Rainhardt Seminar	Oostenrijk		1
ZHdK	Zwitserland		1
Totaal			5
		Inkomend	Uitgaand
Totaal bij ArteZ		46	33
*studenten die hun exchange/ stage gestart zijn in 2013 en bekend zijn bij het International Office			

Gewonnen prijzen 2013

- Dutch Game Award gewonnen door Maarten Bonder
Masterstudent MediaMusic Maarten Bonder heeft de Dutch Game Award 2012 gewonnen in de categorie Best Music & Audio Design voor de game Youda Mystery: The Stanwick Legacy. Youda Mystery The Stanwick Legacy is een zeer atmosferische game van Youdagames. De muziek is van componist Maarten Bonder die een persoonlijke tragedie meenam bij het schrijven van de nummers voor deze game. Zijn moeder overleed in de periode dat deze game werd gemaakt.
- Mediacultuur-prijs 2013 naar Roel Donkers en Hella Duijs
De jaarlijkse MediaCultuur-prijs voor de beste mediawijze kunstles is uitgereikt aan Roel Donkers en Hella Duijs, derdejaars studenten aan de docentenopleiding Beeldende Kunst en Vormgeving (DBKV) van ArtEZ in Arnhem. Roel en Hella maakten hun lessen over 'media en macht' en 'media en interculturaliteit' in het kader van het landelijke project MediaCultuur.
- Musicproducer Henning Verlage met Unheilig opnieuw in de prijzen
De Duitse band Unheilig, met MediaMusic-alumnus Henning Verlage, viel bij de uitreiking van de ECHO 2013 in Berlijn tweemaal in de prijzen. 'Der Graf', Henning, Licky en Potti hebben de felbegeerde prijs gewonnen in de categorieën 'Rock/ Alternative national' en 'Bester nationaler Act im Ausland'. De ECHO is wereldwijd één van de belangrijkste muziekprijzen. Studenten Creative Writing winnen eerste en tweede prijs Write Now! Arnhem
De eerste prijs van Write Now! werd gewonnen door Lauranne van Grinsven met haar tekst 'Lepel'. De tweede prijs werd gewonnen door Roos Vlogman. Lauranne van Grinsven en Roos Vlogman zitten beiden in het tweede jaar van Creative Writing van ArtEZ. Write Now! geldt als de belangrijkste schrijfwedstrijd in Nederland voor jongeren t/m 24 jaar. Er zijn voorrondes in verschillende steden in Nederland, maar ook in Antwerpen en in Suriname.
- Arla Brandsma wint Jazzerieje 2013
De Jazzerieje is een songfestival met nieuw gecomponeerde jazzsongs in streektaal zoals het Twents en het Sallands en maakt deel uit van het Grolsch International Jazz Festival Enschede. In 2011 is dit bijzondere evenement ontstaan uit de toenemende belangstelling voor de streektaal. De winnaar van de derde Jazzerieje is Arla Brandsma, tweedejaars student zang Jazz & Pop Zwolle. Met het lied 'Jazzerieje (de klokke liek)' van Herman Kampman (tekst) en Rik Elings (muziek) over 'woar taal melodisch oaverbrugt' won ze de finale.
- Alumnus MediaMusic Jan Garritsen wint BMIM Talent Award
De jaarlijkse conferentie Buma Music in Motion (BMIM) van nationale en internationale mediacomponisten stond dit jaar in het teken van innovatief muziekgebruik in media als commercials, games, tv en film. Ruim 250 mediacomponisten en producenten kwamen uit binnen- en buitenland samen om te netwerken en zaken te doen. Een belangrijk speerpunt van BMIM is het in de schijnwerpers zetten van nieuw talent. Middels een landelijke competitie werden studenten gevraagd een score te maken voor de commercial Werken bij de Luchtmacht of de korte film Bosco's Guitar. De twee beste werken werden uiteindelijk beloond met de BMIM Talent Award. Tijdens de Award show kreeg Jan Garritsen, alumnus ArtEZ MediaMusic, een award uitgereikt voor de beste commercial Werken bij de Luchtmacht.
- Kevin Bauer wint student achievement bij Contemporary Sculpture Awards
Kevin Bauer (opleiding Fine Art richting Sculpture van AKI ArtEZ Enschede) is winnaar van een outstanding Student Achievement in Contemporary Sculpture Award. Dit is een prijs die jaarlijks wordt uitgereikt door het International Sculpture Centre in Hamilton (USA). Kevin 's werk werd met dat van 11 anderen gekozen uit 414 inzendingen. Kevin's winnende werk wordt ondermeer tentoongesteld in de grote Grounds For Sculpture (GFS) die het Sculpture Centre van oktober tot maart organiseert en krijgt aandacht in het interantionale magazine Sculpture. Verder kan hij deelnemen aan nog meer (grote) tentoonstellingen en maakt hij kans op een ISC Residency in Zwitserland.
- Lisa Šebestiková sleept publieksprijs én Saxionprijs in de wacht
Lisa Šebestiková die vorige zomer afstudeerde bij de afdeling Sculpture van AKI ArtEZ Enschede sleepte de Publieksprijs t.w.v. € 1.000 én de Saxion Kunststopdracht t.w.v. € 4.000 in de wacht bij AanZet! 2013. Lisa transformeerde in haar werkperiode voor de AanZet! ondermeer een niet bestaande kamer uit Kasteel Nijenhuis naar de beeldentuin. Haar werk is daar nog tot en met 2 augustus te zien. AanZet! Is een bijzondere prijs voor startende beeldend kunstenaars in

Overijssel, Gelderland en Duitsland. Het is een talent-award, een mogelijkheid om door te groeien en verder te ontwikkelen.

- Prijs voor de meest veelbelovende acteur of actrice naar Eva van Gessel
De Kemn-A-ward, de prijs voor de meest veelbelovende acteur of actrice, is dit weekend tijdens het Its Festival uitgereikt aan Eva van Gessel. Zij studeerde dit jaar af aan de ArtEZ Toneelschool. Van Gessel ontvangt € 1.000,- te besteden aan vliegtickets naar een film- of theaterstad naar keuze, € 2.000,- voor workshops en masterclasses in de gekozen stad en een masterclass naar keuze van Kemna Training. Eva speelde mee in de eindvoorstelling Kill your Character van de ArtEZ Toneelschool. De vierdejaars hebben zich verenigd in een nieuw theatergezelschap Moeremans & Sons, onder leiding van regisseur Sarah Moeremans.
- Liselore Frowijn winnaar Frans Molenaar couture Award 2013
Liselore Frowijn, eindexamenstudent van de bachelor Fashion Design, heeft de Frans Molenaar -prijs 2013 gewonnen. Naast de titel won de kersverse ArtEZ-alumna een bedrag van 10.000 euro. De Frans Molenaar-prijs werd in 1996 in het leven geroepen en is bedoeld om jonge ontwerpers met coutouretalent een duwtje in de rug te geven en zich te ontwikkelen tot zelfstandig ontwerper. Daarbij kunnen ze tevens rekenen op het advies van de bekende coutier zelf. Liselore presenteerde een collectie waarin ze sportkleding combineert met couture, met als uitgangspunt de kleurrijke cut-outs van Henri Matisse.
- Henriëtte Tilanus winnaar Lichting 2013 supported bij G-Star RAW
Henriëtte Tilanus is verkozen tot winnaar van Lichting 2013 supported bij G-Star RAW. In een catwalk show presenteerden 13 fashion graduates hun afstudeercollecties aan nationale en internationale modeprofessionals. De afstudeercollectie van Henriëtte genaamd "Let the dust settle in" is geïnspireerd op haar stijlicoon Lady Edith Sitwell, een Britse schrijfster bekend om haar excentrieke voorkomen. Bijzonder is de wijze waarop ze op experimentele wijze textiel heeft bewerkt. De stoffen zijn verwerkt in een moderne collectie met een fris beeld - origineel en uitgesproken, maar ook draagbaar.
- Daan Roosegaarde wint Deense Index Award 2013
Kunstenaar Daan Roosegaarde heeft de Deense Index Award 2013 gewonnen voor zijn project Smart Highway. Aan deze belangrijke internationale designprijs is een bedrag van een half miljoen euro verbonden. De nieuwe snelweg heeft Glow-in-the-dark Lines: belijning die oplicht in het donker. Het fotoluminerende poeder dat hiervoor wordt gebruikt, geeft tot tien uur lang licht en maakt verdere verlichting overbodig.
- Arlecchino 2013 naar Stefan de Walle
De Arlecchino 2013, voor de meest indrukwekkende mannelijke bijdragende rol, ging naar Stefan de Walle, oud-student van ArtEZ Toneelschool, voor zijn rol in Speeldrift (Toneelschuur Producties in co-productie met het Nationale Toneel).
- Masterstudenten Fashion winnen prijs voor project Jeans4recycling
Het project Jeans4recycling (denim4recycling), een project waarin studenten van de ArtEZ Fashion Masters samenwerkten met hogeschool Saxion en twee Duitse scholen, heeft een prijs van 2500 euro gewonnen. Het project werd geïnitieerd door NVRD (Arnhem) en begon als een samenwerking tussen ArtEZ en Saxion. Hieraan werden later de Duitse scholen AMD Dusseldorf en Fachhochschule Niederrhein (Mönchengladbach) gekoppeld door CLICKNL/Next Fashion en het Nederlandse consulaat in Düsseldorf. Zij proberen de banden tussen de Duitse en Gelderse industrie en kennisinstellingen op het gebied van mode te verbinden. De prijs gaat naar de vier betrokken scholen en wordt ingezet voor een volgend project waarin men vanuit gerecyclede vezels (verkregen vanuit afval, post consumer waste) verschillende verkoopbare producten zal ontwikkelen. De resultaten zullen tijdens Krefeld 2014 getoond worden.
- Steeff Wildenbeest en Dirk Comello winnaars Fiep Westendorp Stimuleringsprijs
Drie winnaars van de Fiep Westendorp Stimuleringsprijs werden bekend gemaakt. Twee van hen studeerden bij ArtEZ: Dirk Comello bij AKI ArtEZ in Enschede en Steeff Wildenbeest bij Illustration Design van ArtEZ Zwolle. De winnaars ontvangen ieder een bedrag van € 20.000 om aan hun illustratieproject te besteden.
- Paulien Routs wint Trendwatcher of the year award voor Upcoming Talent
Paulien Routs, afgestudeerd aan de master Fashion Strategy, heeft de TWOTY 2013 voor Upcoming Talent gewonnen. Deze prijs van trendwatchings platform Second Sight wordt jaarlijks uitgereikt aan jonge, talentvolle trendexperts. Tom Palmaerts is uitgeroepen tot Trendwatcher of the Year 2013.

- Jazz & Pop-band wint finale in Amphion
Almost Under won de finale 2013 van het Open Podium in theater Amphion in Doetinchem. De studenten Jazz & Pop Arnhem overvielen het publiek met violen, een cello en prachtige stemmen. De vakjury, de pers en het publiek kozen voor de originaliteit en muzikaliteit van Almost Under. De band Almost Under bestaat uit Mirco Wessolly (viool, vijfsnarige altviool, zang), Roosmarijn Tuenter (altviool, viool, zang) en Paul Rittel (cello, zang)
- Gouden Kalf voor Jacob Derwig
Jacob Derwig, oud-student van ArtEZ Toneelschool, ontving tijdens het Nederlands Film Festival het Gouden Kalf voor Beste Mannelijke Bijrol voor zijn rol in ALLES IS FAMILIE. Jacob Derwig studeerde enige tijd theaterwetenschappen maar verruilde deze studie voor de toneelschool in Arnhem waar hij in 1994 afstudeerde.
- Astrid Bussink winnaar van een Gouden Kalf
Astrid Bussink, oud-student van AKI ArtEZ Academie voor Art & Design in Enschede heeft een Gouden Kalf in de wacht gesleept. Haar film 'Achter de Toren' won het Gouden Kalf in de categorie korte documentaires. De film 'Achter de Toren' is een documentaire van vijftien minuten over vier vrienden uit Westkapelle van wie er twee naar een middelbare school buiten het dorp gaan.
- Remco Schoppert winnaar OnderwijsTopTalentPrijs 2013
Remco Schoppert, oud student van de opleiding docent beeldende kunst en vormgeving (DBKV) van ArtEZ in Zwolle is één van de twee winnaars van de OnderwijsTopTalentPrijs 2013. De andere winnaar is Fleur Deuling van de pabo van de Stenden Hogeschool Emmen. Beiden ontvingen de prijs vanwege de hoge kwaliteit van hun afstudeerprojecten. Zij zijn daarmee uitverkozen tot de meest talentvolle jonge leraren van 2013.
- Iris van Herpen wint Dutch Design Award
Modeontwerpster Iris van Herpen is de grote winnaar geworden van de Dutch Design Awards 2013. De oud-student werd uitgeroepen tot de beste in alle categorieën. Van Herpen kreeg de Dutch Design Award voor haar collectie Voltage, kleding gemaakt met een 3D-printer. De jury was onder de indruk van haar interdisciplinaire benadering en prijst haar streven naar samenwerking.
- Femke Herregraven wint MINI YOUNG DESIGNER AWARD
Femke Herregraven, oud-student en nu docent Graphic Design bij ArtEZ, heeft de MINI YOUNG DESIGNER AWARD gewonnen. Volgens de jury is grafisch ontwerp voor Femke een instrument om onze complexe samenleving en de daarin aanwezige machtsstructuren te onderzoeken. Met de houding van een journalist stelt ze problemen en ongelijkheden aan de kaak.
- Frank en Michiel ontvangen in Parijs de JCE Award
Tijdens de opening van de biënnale JCE in Parijs won het jonge kunstenaarsduo Frank Blommestijn en Michiel van der Werf met hun film Things that may not really be there de JCE Award. Michiel en Frank zijn dit jaar met een gezamenlijk beeldend project afgestudeerd bij Fine Art en vorig jaar bij de opleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving. Een internationale jury koos hun film Things that may not really be there als een van de drie winnende inzendingen. De JCE Award bestaat uit een geldprijs en een solo-tentoonstelling in de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in Brussel.
- Gouden Griffel én Jan Wolkers Prijs voor Simon van der Geest
Simon van der Geest, in 2001 afgestudeerd aan de opleiding Docent Theater, heeft dit jaar De Gouden Griffel gewonnen voor zijn boek 'Spinder'. In 2011 kreeg hij ook al de prijs voor het beste kinderboek, voor zijn boek 'Dissus'. Voor zijn boek 'Spinder' kreeg Simon van der Geest tevens de eerste Jan Wolkers Prijs voor het beste Nederlandse natuurboek.
- Nienke van Dee winnaar Global Footwear Design Award
Nienke van Dee, afgestudeerd in 2013 bij de afdeling Product Design van ArtEZ in Arnhem heeft de Global Footwear Design Award gewonnen. De prijsuitreiking is een onderdeel van de schoenenexpositie 'Watch our Steps' dat het beste eindexamenwerk van academies wereldwijd toont. Aan deze expositie namen onder meer academies uit de Verenigde Staten, China, Japan, Nederland, België en Italië deel.
- DuckTapeTicket wint Future Sounds 2013
De band DuckTapeTicket heeft de finale van Future Sounds 2013 (onderdeel van de LeverKusener Jazztage) gewonnen. Dit jazz-ensemble bestaat uit Paul Diemer, Veit Steinmann (master Jazz & Pop ArtEZ) en oud student Anna Sophie Becker. Het strijkerstrio verkent de wereld van improviserende en groovy strijkinstrumenten en geeft de jazz hun eigen betekenis. In hun composities combineren ze jazz met onder meer rock, pop en folk, met daarin voldoende ruimte voor spontaniteit en improvisatie.

Publicaties ArtEZ Press

ArtEZ Press is de uitgeverij van ArtEZ hogeschool voor de kunsten. Met het publiceren van boeken geeft ArtEZ Press een impuls aan onderzoek en theorievorming binnen de verschillende disciplines van het kunstonderwijs. De publicaties van ArtEZ Press zijn niet alleen zinvol voor eigen studenten en docenten maar ook voor andere kunstopleidingen in binnen – en buitenland, kunstenaars, beleidsmakers en andere partijen in de culturele sector. Bovendien zijn de publicaties van ArtEZ Press ook bestemd voor iedereen die geïnteresseerd is in kunst en cultuur. Alle publicaties zijn te vinden op de website van ArtEZ Press. In 2013 zijn de volgende publicaties verschenen:

Mode Design Hotel Modez Arnhem

(auteur: José Teunissen, Hanka van der Voet)

Dit boek biedt een overzicht van alle kamers en ontvangstruimtes in het mode- en designhotel Modez in Arnhem. Het geeft in woord en beeld inzicht in de ideeën achter elk kamerontwerp, in het ontwerpproces en het ontwerp van het geheel van dit Gesamtkunstwerk van Piet Paris. 'Geen enkele hoek of plek mag onbedekt blijven, net zoals in een Frans hotel', zegt Piet Paris over zijn idee achter het totaalontwerp. De tien kamers van het voorhuis zijn ingericht door – vooral in Arnhem opgeleide – (mode)ontwerpers. In het achterhuis stelt Piet Paris maakprocessen en ambachten in de mode centraal, zoals breien en borduren, maar ook furnituren en parfum.

Art at Large. Through Performance and Installation Art

(auteur: Marga van Mechelen)

In de afgelopen veertig jaar zijn nieuwe, hybride kunstvormen als performance kunst en installatiekunst steeds meer op de voorgrond getreden. Hoewel we al in de eerste helft van de twintigste eeuw vroege voorbeelden vinden, associëren we deze media toch vooral met de kunst van de laatste veertig jaar en, wat de installatiekunst betreft, ook met de globalisering van de kunstwereld na 1989. Installatiekunst wordt gezien als een democratische kunstvorm, die de dialoog en interactie aangaat met het publiek. Tijdelijkheid, mobiliteit, vergankelijkheid, en performativiteit zijn voor zowel performance als installatiekunst van wezenlijke betekenis. Performance kunst en installatiekunst zijn ook bij uitstek voorbeelden van de huidige ontwikkeling binnen de Postmoderne kunst en het idee van een: Art at Large

Vermenging van media en van disciplines of vakgebieden, zoals beeldende kunst, muziek, mode, vormgeving en architectuur – allen vertegenwoordigd in dit boek - zijn gewoon geworden. Deze ontwikkeling wordt duidelijk in de acht voor deze bundel geselecteerde essays van Marga van Mechelen, die aangevuld worden met korte teksten waarin de voornaamste sleutelconcepten van de essays besproken worden.

Het boek heeft een bijzondere vorm: het is handgeschreven door vormgeefster Ilke Gers. Hiermee refereert ze aan aspecten die ook een belangrijke rol spelen binnen performance en installatiekunst, zoals de beperkingen van het menselijk lichaam, de taal en de dimensie 'tijd'.

Piet Paris

(Hanka van der Voet)

Piet Paris is een van de belangrijke internationale mode-illustratoren van onze tijd. Zijn werk verschijnt regelmatig in internationale modebladen als Vogue, Elle en W. In 2008 ontwierp hij de campagne voor het Amerikaanse warenhuis Saks Fifth Avenue - waardoor zijn illustraties zelfs op de New Yorkse bussen door de stad reden - en in 2011 ontwierp hij het decor voor de lente/zomershow van Viktor & Rolf. Maar Piet beperkt zich niet graag tot één discipline. Hij blijft zoeken naar projecten die hem de kans geven een droomwereld in 3D te creëren. Zo nam hij bijvoorbeeld drie keer de artistieke leiding van de Arnhem Mode Biënnale op zich en toverde deze keer op keer om tot een ruimtelijk modesprookje. Daarnaast was hij jarenlang actief in het Nederlandse modeonderwijs. Zo was hij medeoprichter van het Fashion Institute Arnhem, een masteropleiding aan ArtEZ, en stond daarmee aan de basis van de carrières van vele Nederlandse modeontwerpers.

Piet Paris won verschillende prijzen, waaronder de Nederlandse modeprijs Grand Seigneur en zijn werk is opgenomen in belangrijke internationale standaardwerken over mode-illustraties.

In deze monografie, die gebaseerd is op uitgebreid archiefonderzoek en interviews, schetst Hanka van der Voet onder meer hoe zijn techniek in de loop van de jaren is geëvolueerd en welke invloeden hij heeft ondergaan. Hoewel zijn werk overal ter wereld verschijnt, van Groot-Brittannië tot Korea en Japan, is het verbazingwekkend 'Nederlands' van stijl en past het naadloos in de traditie van grote Nederlandse illustratoren als bijvoorbeeld Dick Bruna en Fiep Westendorp.

Lookbook. Fashion Portraits 2007-2013

(auteur: Louise te Poele, Matthijs Boelee)

In Lookbook, Fashion Portraits 2007-2013 zijn op bijzondere wijze zeven lichtingen eindexamenkandidaten Fashion Design van ArtEZ door Louise te Poele vastgelegd. Het zijn glamoureuze staatsieportretten van een jonge generatie modeontwerpers. De foto's zijn afwisselend rauw en decadent van karakter, dan weer ingetogen en nostalgisch, of juist kleurrijk en extravagant, afhankelijk van het thema van dat jaar. Te Poele weet aan de hand van die thema's de veelheid aan karakters en types binnen een jaargang tot een coherente verhaallijn te brengen en de eigenheid van elke geportretteerde te verbeelden.

Te Poele was in 2003 zelf ook student op de afdeling Fashion van ArtEZ maar stapte na het eerste jaar over naar Fine Art. In 2007 is zij voor het eerst gevraagd om de eindexamenkandidaten van de Fashion afdeling te portretteren, inmiddels is het een jaarlijks terugkerend onderdeel van het programma geworden.

Louise te Poele's werk viel al tijdens haar studietijd op door het uitgesproken karakter van haar foto's. Door de nabewerking lijken haar foto's op schilderijen, en ze fotografeert graag van dichtbij; dicht op de huid van haar onderwerp. Piet Gerbrandy schreef over haar serie Farmers, die ook in boekvorm verscheen: 'Er is straalt zowel bewondering als compassie uit deze portretten: bewondering voor de vastbeslotenheid van de geportretteerden om het beste van het leven te maken, en compassie voor de nuttelosheid van die strijd. [...] Het wonderlijke van deze foto's is dat de hand van de kunstenaar de werkelijkheid op zo'n manier manipuleert, dat er een authenticiteit [van de geportretteerden] inzichtelijk wordt, die ons anders zou ontgaan.'

A Fashion Odyssey. Ontwikkeling in mode en duurzaamheid

(auteur: Olivier Assouly, Patricia Brien, Otto von Busch, José Teunissen en vele anderen)

Het fenomeen mode zoals we dat vandaag de dag kennen en de manier waarop de huidige kleding- en textielindustrie functioneert, staat onder grote druk. Onder invloed van de sterk groeiende behoefte aan een meer duurzame mode enerzijds en technologische ontwikkelingen anderzijds is het modevak onherroepelijk aan het veranderen. Dat veranderingsproces staat nog in de kinderschoenen, maar zeker is dat in het samenspel tussen duurzaamheid en de technologie de traditionele maakprocessen – het werken vanuit een tekening naar patroon en het in elkaar stikken van kleding met een naaimachine – radicaal gaan veranderen. Want wie weet kunnen we als consument het kledingstuk binnenkort wel gebreid of geweven uit een 3d printer laten komen. En de vraag is hoe lang men nog met katoen en wol zal blijven werken nu men vanuit grassen en organisch afval nieuwe vezels en stoffen kan ontwikkelen die niet belastend zijn voor het milieu.

Dit boek gaat in op afzonderlijke thema's die in de duurzaamheidsdiscussie van dit moment een rol spelen. Kan slow fashion daadwerkelijk een nieuwe waarde-invulling aan het begrip mode geven? Welke mogelijkheden bieden de nieuwe technologieën? Wat is de invloed van activistische burgerinitiatieven als repair en recycling? En tenslotte; hoe leiden nieuwe waarden en nieuwe productiewijzen in de mode tot nieuwe (meer duurzame) businessmodellen?

Art is Beauty in the brain of the beholder

(Auteur: Dick Swaab)

Arts en neurobioloog Dick Swaab deed stof opwaaien met de bevindingen van zijn hersenonderzoeken en zijn conclusie dat wij niet een brein hebben, maar ons brein zijn. In dit boek begeeft hij zich op het relatief nieuwe onderzoeksgebied van de neuro-esthetiek; de wetenschap die onderzoekt welke mechanismen in de hersenen betrokken zijn bij het maken van of kijken naar kunst. En ook nu gaat er menig heilig huisje omver. Creativiteit blijkt namelijk bepaald te worden door onze hersenen en, niet zelden, zelfs door hersenafwijkingen. Het gezegde 'beauty is in the eye of the beholder' is volgens Swaab dan ook onjuist. Niet in het oog maar in het brein, is waar kunst en de waardering voor kunst tot stand komt!

Inventing Futures. Doing and thinking artistic research with(in) the Master of Choreography programme of ArtEZ Institute of the Arts, the Netherlands

(Auteur: Gaby Allard, Emilie Gallier, Konstantina Georgelou, Joao da Silva en vele anderen)

Inventing Futures is one of a series of books initiated by the ArtEZ School of Dance. This publication celebrates the 10th anniversary of the Master of Choreography programme. It marks this particular, special moment in time by creating a discursive and dynamic object in which memories of the past and visions of the future converge.

The past and the future are here not to be thought historically or chronologically, as in a stream of events unfolding linearly, smoothly and logically in time. The past and the future are rather to be thought and felt as clusters which are all there simultaneously.

Inventing Futures is a mixture, a hybrid of an art book, a selection of essays, a score or a choreography itself, which comes to life in its encounter with the reader. The book consists of five clusters reflecting upon a central or nodal notion: latency, constraint, collaboration, failure and trust. Even though the book consists of these clusters, the heterogeneity of modalities of writing and how these are staged on the page invites the reader to become an explorer and invent their own enactive route and mode of reading.

Kengetallen studenten

INSCHRIJVINGEN

Totaal aantal ingeschreven studenten per 01-10-2013 en het aantal ingeschreven buitenlanders per 01-10-2013.

Croho	Naam	Totaal aantal inschrijvingen	Totaal aantal buitenlandse inschrijvingen	Percentage buitenlandse inschrijvingen
34739	Bachelor Muziek	617	208	33,7
34745	Bachelor Docent Theater	175	3	1,7
34798	Bachelor Dans	81	61	75,3
34860	Bachelor Theater	35		0
34940	Bachelor Docent Dans	82	18	22
39100	Bachelor Docent Beeldende kunst en vormgeving	474	10	2,1
39110	Bachelor Autonoom beeldende kunst	315	55	17,5
39111	Bachelor Vormgeving	833	71	8,5
39112	Bachelor Docent Muziek	118	2	1,7
39206	Bachelor Muziektherapie	54	19	35,2
44336	Master Architectuur	58		0
44739	Master Muziek	64	36	56,3
44804	Master Fashion Strategy	14	3	21,4
44853	Master Autonoom beeldende kunst	33	26	78,8
49101	Master Typografie	17	16	94,1
49102	Master Fashion Design	18	11	61,1
49103	Master Choreografie	4		0
49117	Master Kunsteducatie	26	4	15,4
49238	Master Interieurarchitectuur	14		0
80021	Associate degree Interieurvormgever	22		0
	ArtEZ totaal	3054	543	17,8

Definitie:

Het aantal voltijd en deeltijd studenten met een inschrijving (= hoofdschrijving) bij ArtEZ.

INSTROOM PROPEDEUSE

Totaal Instroom propedeuse, gesplitst naar vooropleiding, per 01-10-2013

Croho	Naam	Instroom totaal	Havo	Mbo	Vwo	Overig	Onbekend (meest buitenl. vooropl.)
34739	Bachelor Muziek	144	51	10	23	21	39
34745	Bachelor Docent Theater	40	10	17	13		
34798	Bachelor Dans	22	2	5	2	2	11
34860	Bachelor Theater	7	2	2	3		
34940	Bachelor Docent Dans	21	5	6	5		5
39100	Bachelor Docent Beeldende kunst en vormgeving	57	26	26	4	1	
39110	Bachelor Autonoom beeldende kunst	42	16	7	7	7	5
39111	Bachelor Vormgeving	190	54	64	45	11	16
39112	Bachelor Docent Muziek	26	13	2	8	3	
39206	Bachelor Muziektherapie	9	1	1	2	1	4
80021	Associate degree Interieurvormgever	15	0	15			
	ArtEZ totaal	573	180	155	112	46	80

Definitie:

Het aantal studenten dat is ingestroomd in de voltijd bacheloropleidingen en Ad opleiding per 01-10-2013 met een eerste jaar van inschrijving in het HO (= hoofdinschrijving bij ArtEZ) in 2013, tevens gesplitst naar vooropleiding.

UITSTROOM

Basis:

Totaal aantal studenten met een Bindend Afwijzend Studieadvies (BAS) in 2012-2013 +

Totaal aantal studenten dat de studie actief heeft beëindigd in 2012-2013 +

Totaal aantal studenten dat geen herinschrijving heeft gedaan.

Croho	Naam	Uitval (%)
34739	Bachelor Muziek	19,9
34745	Bachelor Docent Theater	22,6
34798	Bachelor Dans	10,5
34860	Bachelor Theater	15,4
34940	Bachelor Docent Dans	26,1
39100	Bachelor Docent Beeldende kunst en vormgeving	27,6
39110	Bachelor Autonoom beeldende kunst	27,8
39111	Bachelor Vormgeving	22,9
39112	Bachelor Docent Muziek	35,7
39206	Bachelor Muziektherapie	16,7
80021	Associate degree Interieurvormgever	--
	ArtEZ totaal	22,9

Definitie:

Uitval:

Het aandeel van het totaal aantal voltijd bachelorstudenten met een eerste jaar HO inschrijving (=hoofdinschrijving bij ArtEZ) in 2012 dat in het inschrijvingsjaar 2012-2013 de studie heeft beëindigd bij ArtEZ.

SWITCH

Het percentage studenten dat na 1 studiejaar heeft gekozen voor een andere opleiding

Croho	Naam	Switch (%)
34739	Bachelor Muziek	0,7
34745	Bachelor Docent Theater	0
34798	Bachelor Dans	0
34860	Bachelor Theater	53,8
34940	Bachelor Docent Dans	0
39100	Bachelor Docent Beeldende kunst en vormgeving	1,3
39110	Bachelor Autonoom beeldende kunst	0
39111	Bachelor Vormgeving	1,6
39112	Bachelor Docent Muziek	0
39206	Bachelor Muziektherapie	0
80021	Associate degree Interieurvormgever	0
	ArtEZ totaal	2,1

Definitie:

Het aandeel van het totaal aantal voltijd bachelorstudenten met een eerste jaar HO inschrijving (= hoofdschrijving bij ArtEZ) in 2012 dat na 1 jaar studie staat ingeschreven bij een andere studie (= andere Croho-opleiding) bij ArtEZ

Opmerking:

Het percentage switch van 53,8% bij de bacheloropleiding Theater is ontstaan doordat de afstudeerrichting Creative Writing van de bacheloropleiding Theater per 1 september 2013 is ondergebracht bij de bacheloropleiding Vormgeving.

BACHELORRENDEMENT

Het percentage bachelorgetuigschriften van 2012-2013

Croho	Naam	Rendement (%)
34739	Bachelor Muziek	65,1
34745	Bachelor Docent Theater	42,9
34798	Bachelor Dans	92,6
34860	Bachelor Theater	87,5
34940	Bachelor Docent Dans	87,5
39100	Bachelor Docent Beeldende kunst en vormgeving	72,3
39110	Bachelor Autonoom beeldende kunst	61,8
39111	Bachelor Vormgeving	76,0
39112	Bachelor Docent Muziek	78,6
39206	Bachelor Muziektherapie	66,7
	ArtEZ totaal	70,8

Definitie:

Het aandeel van de voltijd bachelorstudenten dat zich na het eerste studiejaar opnieuw inschrijft bij ArtEZ (herinschrijvers) dat in nominale studietijd + één jaar (C+1) het diploma heeft behaald. Instroomcohort 2008.

Kengetallen personeel

Personeelsaantallen - mensen	2013				2012				2011			
	OP	OOP	AOP	TOTAAL	OP	OOP	AOP	TOTAAL	OP	OOP	AOP	TOTAAL
Architectuur	29	1	2	32	31	1	2	34	20	1	9	30
Art & Design	222	51	30	303	223	51	30	304	210	47	33	290
Muziek	241	6	26	273	252	6	28	286	244	5	29	278
Theater	84	14	13	111	92	14	14	120	88	14	16	118
Expertisecentrum Kunsteducatie	13	0	3	16	12	0	5	17	12	0	3	15
Ondersteunende diensten	13	3	149	165	16	0	157	173	16	0	167	183
ArteZ totaal	602	75	223	900	626	72	236	934	590	67	257	914
Personeelsaantallen in FTE												
	OP	OOP	AOP	TOTAAL	OP	OOP	AOP	TOTAAL	OP	OOP	AOP	TOTAAL
Architectuur	7	0	2	9	8	1	2	10	5	0	4	10
Art & Design	81	34	23	138	75	32	23	130	75	30	22	127
Muziek	77	3	17	97	79	3	18	101	78	3	20	102
Theater	36	10	10	56	40	10	11	61	40	9	11	60
Expertisecentrum Kunsteducatie	6	0	1	7	5	0	2	7	4	0	1	5
Ondersteunende diensten	11	0	115	127	13	0	121	134	5	0	123	128
ArteZ totaal	218	48	168	434	221	46	177	444	208	43	181	431
Verhouding OP/OOP/AOP												
	mensen		percentage		mensen		percentage		mensen		percentage	
OP	602		67%		626		67%		590		65%	
OOP	75		8%		72		8%		67		7%	
AOP	223		25%		236		25%		257		28%	
ArteZ totaal	900		100%		934		100%		914		100%	
Opbouw soort dienstverband												
	mensen		percentage		mensen		percentage		mensen		percentage	
OP vast	340		38%		346		37%		335		37%	
OP tijdelijk	262		29%		280		30%		255		28%	
OOP vast	62		7%		60		6%		59		6%	
OOP tijdelijk	13		1%		12		1%		8		1%	
AOP vast	180		20%		172		18%		190		21%	
AOP tijdelijk	43		5%		64		7%		67		7%	
ArteZ totaal	900		100%		934		100%		914		100%	

Opbouw leeftijd geslacht	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw
< 25	4	1	4	3	4	4
25 - 34	55	69	48	77	47	68
35 - 44	82	97	100	104	91	108
45 - 54	169	133	179	136	173	141
55 - 59	103	56	99	58	103	57
> 60	95	36	95	31	92	26
totaal	508	392	525	409	510	404

	2013				2012				2011			
	man		vrouw		man		vrouw		man		vrouw	
Opbouw faculteit geslacht												
Architectuur	24		8		24		10		20		10	
Art & Design	177		126		177		127		168		122	
Muziek	188		85		199		87		2		13	
Theater	48		63		50		70		47		71	
Expertisecentrum Kunsteducatie	3		13		2		15		194		84	
Ondersteunende diensten	68		97		73		100		79		104	
ArtEZ totaal	508		392		525		409		510		404	
Opbouw schaal												
t/m 5	71				76				83			
6 - 8	142				142				131			
9 - 11	308				328				342			
12 - 13	361				365				332			
14 - 15	18				22				24			
Docenten met een beroepspraktijk	mensen		percentage		mensen		percentage		geen gegevens, werd nog niet geregistreerd			
beroepspraktijk	334		55%		336		54%					
geen beroepspraktijk	268		45%		290		46%					
totaal	602		100%		626		100%					
Ratio OP / OOP-AOP	OP	OOP	AOP		OP	OOP	AOP	totaal	OP	OOP	AOP	totaal
totaal fte	218	48	168	434	221	46	177	444	208	43	181	431
gemiddelde fte-omvang	0,36	0,64	0,75	0,48	0,35	0,64	0,75	0,47	0,35	0,64	0,7	0,47
verhouding OP / OOP-AOP	1,01				0,99				0,93			
Ziekteverzuim												
verzuimpercentage		4,22%				4,08%				4,46%		
meldingsfrequentie		0,76				0,86				0,97		
BHV-ers		81				84				79		
Medewerkers met een arbeidsmarkttoelage		19				17				niet beschikbaar		
Verloop												
in dienst		114				116				116		
uit dienst		150				115				110		
Ouderschapsverlof		13				14				niet beschikbaar		
Medewerkers die van de Seniorenregeling Onderwijspersoneel (SOP) gebruik maken		51				57				niet beschikbaar		
Functioneringsgesprekken*	287				351				356			
Beoordelingen**	419	onvoldoende	1		621	onvoldoende	6		386	onvoldoende	6	
		goed	402			goed	605			goed	372	
		uitmuntend	16			uitmuntend	10			uitmuntend	8	
* met medewerkers die korter dan een jaar in dienst zijn, worden in principe geen functioneringsgesprekken gevoerd												
* met docenten met een dienstverband van 0,4 fte of minder worden in principe eens per 2 jaar functioneringsgesprekken gevoerd (wel jaarlijkse beoordeling)												
** medewerkers met een tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op verlenging worden niet beoordeeld												